

บทบาทของภาคการเงินต่อการลดปัญหา
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

โดย

นางวรัชญา ศรีมาจันทร์
รองเลขาธิการ
สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสาร
วิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “บทบาทของภาคการเงินต่อการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ”
ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ ของนางวรัชญา ศรีมาจันทร์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษาพุทธศักราช ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเอน)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง บทบาทของภาคการเงินต่อการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

ผู้วิจัย นางวรรษญา ศรีมาจันทร์ **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๖๒

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของภาคการเงินในระดับสากลและของไทย ๒) วิเคราะห์ข้อจำกัดของการดำเนินการปัจจุบันที่ยังทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคธุรกิจอย่างเพียงพอ ๓) เสนอแนะนโยบายในการขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแลในภาคการเงินในระดับยุทธศาสตร์ เพื่อให้ภาคธุรกิจลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และช่วยให้ประเทศไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ตามเป้าหมายต่อไป ซึ่งผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารที่เกี่ยวข้องในภาคการเงินไทย และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการร่วมแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ จึงได้จัดทำแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อย่างไรก็ตาม พบว่าแผนแม่บทดังกล่าวยังมีได้กำหนดแผนให้ภาคการเงินแต่อย่างใด ซึ่งภาคการเงินถือเป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจที่สามารถมีส่วนผลักดันให้ภาคธุรกิจมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ จากการศึกษาพบปัญหาและข้อจำกัดที่ยังเป็นช่องว่างในการพัฒนาสู่การร่วมมือกันแก้ปัญหาดังกล่าว คือ ภาคธุรกิจมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว เป็นต้นทุน ยังขาดความเข้าใจและความสนใจที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดผล รวมถึงฝั่งของผู้ลงทุนที่ยังไม่สนใจปัจจัยระยะยาวมากนัก มองแต่เพียงผลตอบแทนระยะสั้น ปัญหาอีกประการคือ มาตรการต่าง ๆ ที่หน่วยงานกำกับดูแลใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น การออก CG Code เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดีให้ภาคธุรกิจปฏิบัติ และการออกแนวทางปฏิบัติเรื่องการเปิดเผยข้อมูล ส่วนใหญ่นั้นเป็นการขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืนในภาพรวม ยังไม่ได้เจาะจงในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขโดยการกำหนดให้การลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นวาระที่ชัดเจนในการพัฒนาตลาดทุน และสถาบันการเงิน และเป็นส่วนหนึ่งของแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ และที่สำคัญคือการกระตุ้นให้สถาบันการเงิน ภาคเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจในตลาดทุนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และลงมือทำจริงด้วยตนเอง รวมทั้งพัฒนาผู้ลงทุนให้คำนึงถึงผลตอบแทนระยะยาว เป็นต้น

Abstract

Title The role of the financial sector in managing climate change

Field Economics

Name Ms. Waratchya Srimachand **Course** NDC **Class** 62

The purposes of this research were 1) to study the solutions of the financial sector to address climate change on international and Thailand's mitigation 2) to study problems and obstacles in the current status of Thai business sector development that is still not sufficient 3) to identify a set of recommendations in the scope of strategic level to enable the Thai regulators in the financial sector to support the business sector reducing greenhouse gas (GHG) emissions and to support the goal of GHG emission reduction of Thailand. The researcher applied the qualitative research method in conducting this research; collecting the data from various sources and In-depth interviewing with the management in the financial sectors and used the content analysis to analyze the qualitative data. The results found that Thailand is working to raise awareness on climate change. At the national level, there was a plan made specifically to address climate change which is called "Master plan to Address Climate Change". However, the Master plan has not specifically mentioned the action plan for the financial sector. The financial sector is the important part of the economic that can drive business sectors changing their behaviors for climate change mitigation. Furthermore, the study finds that Thai financial sector still has several limitations. In term of business sectors, the climate change issues are not considered to have a significant impact on the business. Key barriers include high managing climate change cost; limited knowledge around climate change issues; and a lack of the interest to implement. In addition, investors still do not include climate-related risks to be considered in long-term investment decisions because those investors focus on short-term results. Additionally, the current guidelines provided by regulators such as issuing the Corporate Governance Code (CG Code) developed as practice principles for the board of directors, and providing guidelines on sustainable disclosures mostly mentioned to broadly driving sustainability initiatives, not specific to climate change issues. To develop financial sector to help support the climate change mitigation, key suggestions are having identified the climate change issues explicitly in capital and money markets development plan as the part of Master plan to Address Climate Change; raising awareness of the impacts of climate change among financial institutions, private sectors, and Thai listed companies aimed at taking action in order to address the challenges of climate change by themselves; and developing investors to build long-term value in decision making, etc.

คำนำ

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิของโลก ซึ่งนำมาสู่ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และถือเป็นปัญหาสำคัญของโลกและประเทศไทย ทั้งนี้ ภาคการเงินถือเป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจที่สามารถมีส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ช่วยสร้างผลกระทบต่อลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้

งานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงพรรณนา เรื่อง บทบาทของภาคการเงินต่อการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวทางการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทยและในระดับสากล เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ข้อจำกัดของการดำเนินการปัจจุบันที่ยังทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคธุรกิจอย่างเพียงพอ รวมทั้งเสนอแนวทางการขับเคลื่อนให้ภาคธุรกิจตระหนักถึงปัญหา นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ผู้วิจัยขอขอบคุณวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรและคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนด้านวิชาการและความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำเอกสารวิจัย และหวังว่าผลจากการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคการเงิน ในการเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข รวมถึงบทบาทความสำคัญของภาคการเงินที่เป็นส่วนสำคัญในการช่วยผลักดันให้ภาคธุรกิจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ และหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการพิจารณาการขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแลในภาคการเงิน และองค์กรอื่น เพื่อให้ภาคธุรกิจลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และช่วยให้ประเทศไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ตามเป้าหมายต่อไป

(นางวรัชญา ศรีมาจันทร์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ข้อจำกัดของการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ แนวคิดในการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในภาพรวม	๗
ความเสี่ยงจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อภาคธุรกิจ และภาคการเงิน	๗
ความตกลงปารีส (Paris Agreement 2015)	๑๒
เป้าหมายการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน	๑๓
แนวทางการเปิดเผยข้อมูลของ TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosure)	๑๕
แนวทางขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินของประเทศสำคัญ หรือใกล้เคียงกับไทย	๑๘
ยุทธศาสตร์ชาติ คำนับ และแนวทางการดำเนินการของภาครัฐไทย	๓๕
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๘
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓๙
สรุป	๔๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓ การขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินไทยในปัจจุบัน	๔๒
แนวทางการขับเคลื่อนสำหรับบริษัทจดทะเบียน	๔๒
แนวทางขับเคลื่อนจากฝั่งผู้ลงทุน	๔๙
แนวทางการขับเคลื่อนสำหรับการให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงิน	๕๓
แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมอื่น ๆ	๕๙
ผลการสัมภาษณ์	๖๒
วิเคราะห์ปัญหาข้อจำกัดต่าง ๆ	๖๗
สรุป	๗๐
บทที่ ๔ ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนในภาคการเงิน	๗๒
แนวคิดในการพัฒนา	๗๒
แนวทางที่เสนอ	๗๕
สรุป	๘๕
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๖
สรุป	๘๖
ข้อเสนอแนะ	๙๐
บรรณานุกรม	๙๒
ภาคผนวก	๑๐๑
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	๑๐๒
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๐๔

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒-๑	อัตราการลดลงของ GDP ต่อหัว ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะโลกร้อน ในช่วงปีต่าง ๆ (ร้อยละ)	๑๑
๒-๒	ตัวอย่างนโยบายการเปิดเผยข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ของประเทศต่าง ๆ	๒๑
๒-๓	ตัวอย่างการผลักดันตลาดตราสารหนี้สีเขียว	๒๕

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒-๑ ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่กระทบต่อระบบการเงิน	๘
๒-๒ ผลขาดทุนที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั่วโลก ในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๘๐ ถึงปี ค.ศ. ๒๐๑๖	๙
๒-๓ เป้าหมายการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน	๑๔
๒-๔ การประเมินคะแนน SDG Index ของประเทศไทย	๑๔
๒-๕ กรอบคำแนะนำการเปิดเผยข้อมูลของ TCFD	๑๖
๒-๖ เส้นทางวิวัฒนาการในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของ TCFD	๑๗
๒-๗ ผลสำรวจเหตุผลที่บริษัทปฏิบัติตามคำแนะนำการเปิดเผยข้อมูลของ TCFD	๑๗
๒-๘ ระบบนิเวศการเงินที่ยั่งยืน	๑๙
๒-๙ การผลักดันการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับสากล	๒๐
๒-๑๐ ความแตกต่างระหว่าง Green Bond Sustainability Bond และ Social Bond	๒๔
๒-๑๑ แนวโน้มการเติบโตของตราสารหนี้สีเขียวในประเทศต่าง ๆ	๒๖
๒-๑๒ สัดส่วนแนวโน้มการเติบโตของสินทรัพย์ภายใต้ PRI Signatories ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๒	๒๗
๒-๑๓ กระแสเงินที่ไหลเข้าสู่กองทุนรวมที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ	๒๙
๒-๑๔ กองทุนรวมที่รองรับความต้องการของนักลงทุนที่ให้ความสนใจ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามกลยุทธ์ต่าง ๆ	๓๐
๒-๑๕ กลยุทธ์ส่งเสริมการพัฒนาการเงินเพื่อโลกร้อนของลักเซมเบิร์ก	๓๒
๒-๑๖ ฝั่งเชื่อมโยงการบูรณาการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในระดับนโยบายของไทย	๓๖
๒-๑๗ กรอบแนวคิดของการวิจัย	๔๐
๓-๑ พัฒนาการแนวคิดการมุ่งสู่ความยั่งยืน	๔๓
๓-๒ ส่วนผสมของแนวคิดการพัฒนาสู่ความยั่งยืนในภาคตลาดทุน	๔๔
๓-๓ ผู้ประกาศรับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลการลงทุน (I-Code)	๕๐
๓-๔ หลักเกณฑ์การพิจารณา “การระงับลงทุน” ของกลุ่มนักลงทุนสถาบัน	๕๑
๓-๕ การจัดอันดับ “Morningstar Sustainability Rating” ของกองทุนรวมไทย	๕๒
๓-๖ ธนาคารที่ยั่งยืนคืออะไร	๕๔
๓-๗ โครงการตัวอย่างมุ่งสู่การธนาคารเพื่อความยั่งยืน	๕๖
๓-๘ ผลการประเมินธนาคารพาณิชย์ไทยตามเกณฑ์ Fair Finance Guide International ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒	๕๘
๓-๙ การทำงานของระบบการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	๖๐

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

แผนภาพที่		หน้า
๓-๑๐	ระบบนิเวศของบทบาทภาคการเงินต่อการลดปัญหา การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	๖๓
๓-๑๑	กลไกในการขับเคลื่อนของภาคการเงินเพื่อให้เกิดการปรับตัวต่อการจัดการ กับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	๖๘
๔-๑	กรอบความคิดเรื่องการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์	๗๒
๔-๒	ตลาดคาร์บอนของประเทศไทย	๗๕
๔-๓	การพิจารณาให้น้ำหนักการลงทุนโดยเพิ่มด้านผลกระทบทางบวกต่อโลก (real-world impact) จากคุณลักษณะความสัมพันธ์ด้านความเสี่ยง และผลตอบแทนที่	๘๒
๕-๑	แนวทางการพัฒนาสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	๙๐

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑. การปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิของโลก อุณหภูมิที่สูงขึ้น ระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น และการไหลเวียนของชั้นบรรยากาศ (atmosphere dynamics) ที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดปรากฏการณ์หลากหลาย เช่น พายุ พายุทอร์นาโด คลื่นแรงโน้มถ่วง พายุหมุนเขตร้อน พายุหมุนนอกเขตร้อน กระแสลมกรด (jet stream) ให้ความเป็นไปได้ที่สภาพอากาศเลวร้ายจะเกิดขึ้นถี่และรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งอันตรายมากขึ้น โดย World Economic Forum (WEF) ๒๐๑๙ Risk report ระบุให้ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ทั้งในด้านความรุนแรงของภัยพิบัติ ความล้มเหลวจากการร่วมกันลดปัญหา และปัญหาอื่นที่ตามมาจากการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลก เป็นความเสี่ยงที่สูงที่สุดของโลกในยุคปัจจุบัน

๒. แม้ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งไทย ได้ตั้งเป้าหมายร่วมกันขึ้นพื้นฐานที่จะรักษาการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้ต่ำกว่า ๒ องศาเซลเซียส และในขณะเดียวกัน กำหนดเป้าหมายที่สูงขึ้นไว้ควบคู่กันว่าจะพยายามรักษาการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้น้อยลงไปอีกจนถึงต่ำกว่า ๑.๕ องศาเซลเซียส ตามข้อตกลงปารีสตั้งแต่ปี ๒๐๑๕ แล้ว แต่ที่ประชุม UN Climate Action ระบุปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่โลกปล่อยยังคงเพิ่มสูงขึ้น และไม่มีที่ท่าจะลดลง ในรอบ ๔ ปีที่ผ่านมา (๒๐๒๖-๒๐๓๙) อุณหภูมิโลกร้อนทะลุสถิติถึง ๔ ครั้ง เฉพาะที่แถบขั้วโลกเหนือเพิ่มขึ้น ๓ องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับปี ๑๙๙๐ ระดับน้ำทะเลกำลังเพิ่มสูงขึ้น ปะการังกำลังตาย การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศคุกคามชีวิตมนุษย์มากขึ้นทุกที มีผลต่อสุขภาพ ทั้งจากมลพิษอากาศ คลื่นความร้อน เสี่ยงต่อความมั่นคงทางอาหาร เหล่านี้เป็นสัญญาณโลกร้อนที่ทุกคนรู้สึกได้ ซึ่งองค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (World Meteorological Organization หรือ WMO) วิเคราะห์ว่า ภายในศตวรรษนี้อุณหภูมิโลกจะสูงขึ้นอีก ๓-๕ องศาเซลเซียส หากปล่อยให้การปลดปล่อยและเป้าหมายแบบนี้ไว้ต่อไป ความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตและความเสียหายของโลกก็จะมีมากขึ้น บันทวนเศรษฐกิจประเทศในระดับกว้าง กระทบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่ ทุกภาคส่วนจึงควรตระหนัก และช่วยกันแก้ไข

๓. การประชุม UN Climate Action ปี ๒๐๑๙ มีเป้าหมายเร่งให้แต่ละประเทศจะต้องเสนอแผนปฏิบัติการลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างน้อยร้อยละ ๔๕ ใน ๑๐ ปีข้างหน้า และให้ตัวเลขสุทธิเป็นศูนย์ภายในปี ๒๐๕๐ (ตัวเลขสุทธิคือมีการปล่อยและลดก๊าซเรือนกระจก แต่รวมแล้วเป็นศูนย์) ในขณะที่ไทยได้ให้คำมั่นที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกร้อยละ ๒๐ จากระดับการปล่อยในสถานะเศรษฐกิจปกติที่คาดไว้ภายในปี ๒๐๓๐ และอาจเพิ่มเป็นร้อยละ ๒๕ หากสามารถเข้าถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและการขนส่ง ทรัพยากรด้านการเงินและความช่วยเหลือในการสร้างขีดความสามารถได้อย่างเพียงพอและดีขึ้น โดยได้บรรจุเรื่องดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีด้วย

๔. ปัจจุบัน ไทยถือเป็นผู้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกระดับกลาง ราว ๓๕๐ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี คิดเป็น ๐.๘% ของทั้งหมด อยู่ในลำดับที่ ๒๑ ของโลก และจากรายงานขององค์กร Germanwatch ได้ระบุว่าประเทศไทยติดอันดับ ๑๐ ของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศรุนแรงที่สุดในโลกในปี ๒๐๑๙ นอกจากนี้ ยังพบว่าพื้นที่การเกษตรกว่า ๖๐% หรือประมาณ ๕๐ ล้านไร่มีแนวโน้มที่จะตกอยู่ในภาวะฝนแล้งหรือน้ำท่วม ตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงอันตรายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลต่อการพัฒนาและการเติบโตของประเทศไทย จึงเน้นย้ำให้ต้องมีการจัดการปัญหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแบบบูรณาการ ทั้งในด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเพิ่มขีดความสามารถในการฟื้นตัว เพื่อความมั่นคงของประเทศไทยในอนาคตโดยรวมอย่างยั่งยืน

๕. ภาคการเงินถือเป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจที่สามารถมีส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สร้างผลกระทบต่อการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ โดยมีกรอบความตกลงร่วมมือระหว่างประเทศของภาคการเงินหลายระดับในการที่จะแก้ปัญหาเรื่องดังกล่าว เช่น

๕.๑ United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง UNEP และภาคธุรกิจการเงิน ในการสนับสนุนให้การให้เงินทุนต่าง ๆ แก่ภาคธุรกิจ เป็นไปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยครอบคลุมทั้ง การให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงิน การลงทุนของผู้ลงทุนสถาบัน การระดมเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ การทำธุรกิจประกันภัย โดยเน้นการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อการแก้ไขปัญหา

๕.๒ Financial Stability Board (FSB) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินของประเทศพัฒนาแล้ว ได้ตระหนักถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจะกลายเป็นความเสี่ยงที่สำคัญของภาคธุรกิจการเงิน และเห็นว่าการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งคือการเปิดเผยข้อมูล FSB จึงได้จัดตั้ง Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) กำหนดมาตรฐานเชิงสมัครใจสำหรับบริษัทต่าง ๆ ในการเปิดเผยข้อมูลต่อผู้ลงทุน ผู้ให้กู้ยืมเงินบริษัทประกัน และผู้มีส่วนได้เสียอื่น

๖. ในภาคการเงินของไทย หน่วยงานกำกับดูแลต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้ และได้มีการรณรงค์ให้บริษัทจดทะเบียนให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Environment, Social and Governance หรือ ESG) มาโดยตลอด โดยเน้นมาตรการเชิงสมัครใจ และการคำนึงถึง ESG ในภาพรวม เช่น การให้ความรู้ การกำหนดแนวปฏิบัติ การเปิดเผยข้อมูล การให้รางวัลต่าง ๆ ซึ่งผลการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่ามีปี ๒๐๑๙ มีบริษัทจดทะเบียนไทยอยู่ใน Dow Jones Sustainability Indices (DJSI) ถึง ๒๐ บริษัท สูงสุดในภูมิภาค และในจำนวนนี้มี ๗ บริษัทที่ได้คะแนนสูงสุดหรือเป็นผู้นำด้านความยั่งยืนของกลุ่มอุตสาหกรรม จากการประเมินบริษัทจดทะเบียนทั่วโลกใน ๖๐ อุตสาหกรรม ส่งผลให้ประเทศไทยมีจำนวนบริษัทจดทะเบียนที่เป็นผู้นำด้านความยั่งยืนของโลกมากเป็นอันดับ ๒ ของโลก เป็นรองเพียงสหรัฐอเมริกาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม บริษัทในภาคธุรกิจทั่วไปส่วนมากยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหายังมิได้เปลี่ยนพฤติกรรมที่นำไปสู่การลดปัญหาโลกร้อนอย่างจริงจัง ขาดการวัดความเสี่ยง การวัดผลกระทบของการดำเนินการ การรวบรวมความคืบหน้าของการดำเนินการในภาพรวม ดังนั้นจึงสมควรมีการวิจัย ศึกษา แนวทางพัฒนาในต่างประเทศ รวมทั้งปัญหา อุปสรรคของไทย

เพื่อนำมาใช้ประกอบการเสนอแนะนโยบายในการขับเคลื่อน ผลักดันให้ภาคธุรกิจไทย มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง แก้ปัญหาโลกร้อนได้อย่างจริงจัง และสามารถส่งมอบโลกที่ชนรุ่นหลัง รวมทั้งสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ด้วยคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษามาตรฐาน และแนวทางการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของภาคการเงิน ในระดับสากล
๒. เพื่อสำรวจ และวิเคราะห์ข้อจำกัดของการดำเนินการปัจจุบัน ที่ยังทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคธุรกิจอย่างเพียงพอ
๓. เพื่อเสนอแนะนโยบายมาตรการในการขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแลในภาคการเงิน และองค์กรอื่น เพื่อให้ภาคธุรกิจลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ทำให้เกิดโลกร้อน และช่วยให้ประเทศไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ตามเป้าหมายต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑.๑ การวิจัยนี้เน้นการศึกษาวิเคราะห์ กระบวนการและรูปแบบการกำหนดแนวคิดนโยบายในการผลักดัน ขับเคลื่อนให้ภาคธุรกิจตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และนำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรม โดยเน้นไปยังมาตรการที่เป็นการสร้างแรงจูงใจ และวินัยในตนเอง (self-discipline) ของบริษัทเอกชน (เช่น การสร้างความตระหนักรู้ การเปิดเผยข้อมูล) และการสร้างสภาพแวดล้อม โดยผู้มีส่วนร่วมในตลาด (market-discipline) (เช่น โดยสถาบันการเงิน ผู้ลงทุน บริษัทคู่ค้า) โดยจะเสนอมาตรการเชิงบังคับ (regulatory-discipline) เฉพาะเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรม ตามหลักเรื่องการออกกฎที่ดี (good regulatory practices) ของ OECD

๑.๒ การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวคิด/หลักการระดับยุทธศาสตร์ จะไม่ลงลึกในรายละเอียดการปฏิบัติ หรือการดำเนินการระดับยุทธการและยุทธวิธี

๑.๓ การวิจัย และการเสนอข้อเสนอแนะนี้ จะเน้นเฉพาะการดำเนินการของภาคการเงิน เช่น หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงิน ธนาคารพาณิชย์ ผู้ลงทุน ในการช่วยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมของภาคธุรกิจ โดยจะไม่ไปถึงการควบคุมมลพิษ สิ่งแวดล้อม ที่กำหนดตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานอื่น นอกเหนือภาคการเงิน

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บริษัทที่มีหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ บริษัทที่ออกตราสารการเงิน สำหรับในส่วนบุคคลทั่วไป จะศึกษาผ่านธนาคารพาณิชย์ / สถาบันการเงิน

๓. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัย ตั้งแต่เดือน ธันวาคม ๒๕๖๒ - พฤษภาคม ๒๕๖๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากแนวทาง นโยบายการดำเนินงานของหน่วยงานกำกับดูแลในต่างประเทศ มาตรฐานสากล บทความทางวิชาการและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงความตระหนักรู้ ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินการจากผู้บริหารที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินไทย บริษัทจดทะเบียน ผู้ลงทุนสถาบัน สถาบันการเงิน และองค์กรที่เกี่ยวข้องรวม ประมาณ ๕-๑๐ คน

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากการศึกษาวิจัย

ข้อจำกัดของการวิจัย

ปัญหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นปัญหาใหญ่ของโลก ที่เกิดจากปัจจัยหลากหลาย โดยการกระทำของทุกคนบนโลก การวิเคราะห์ผลกระทบ หรือความได้ผลของมาตรการของภาคการเงินเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหา และเป็นการวิเคราะห์ในเชิงแนวคิด เพื่อให้ภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภาคการเงินมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยยากที่จะคำนวณเป็นการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิโลกได้อย่างชัดเจน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. สามารถนำแนวทางดำเนินการในต่างประเทศมาเป็นแนวคิดหรือทางเลือกใช้ในการกำหนดมาตรการนโยบายต่าง ๆ ของหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินไทย

๒. การเข้าใจการดำเนินงานตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ในปัจจุบันจะช่วยให้สามารถกำหนดนโยบายมาตรการในการขับเคลื่อนภาคธุรกิจ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างได้ผลยิ่งขึ้น

๓. การดำเนินมาตรการที่ได้ผล จะช่วยลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกได้ตามยุทธศาสตร์ชาติ และคำมั่นที่ประเทศไทยได้ให้ไว้ตาม Paris Agreement และ UN Sustainability Development Goals (SDGs) ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการลดความเสี่ยงของทุกชีวิตบนโลกนี้ และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนต่อไป

คำจำกัดความ

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	หมายถึง	การเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศอันเป็นผลจากกิจกรรมของมนุษย์ที่เปลี่ยนองค์ประกอบของบรรยากาศโลกโดยตรงหรือโดยอ้อม
SDGs	หมายถึง	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ๑๗ ข้อ ซึ่งเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาของโลก ที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ได้รับรองให้ประเทศต่าง ๆ นำไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ ภายในปี ๒๐๓๐ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม
ความตกลงปารีส (Paris Agreement)	หมายถึง	ความตกลงตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) เพื่อกำหนดมาตรการลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๓ ความตกลงดังกล่าวเจรจากันในช่วงการประชุมภาคีสมาชิกของ UNFCCC ครั้งที่ ๒๑ ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส โดยมีเป้าหมายเพื่อ (ก) ควบคุมอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกไม่ให้เพิ่มขึ้นเกิน ๒ องศาเซลเซียสจากระดับอุณหภูมิช่วงก่อนยุคอุตสาหกรรม และพยายามจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิ ๑.๕ องศาเซลเซียสจากระดับอุณหภูมิช่วงก่อนยุคอุตสาหกรรม โดยตระหนักว่า ความพยายามนี้จะช่วยลดความเสี่ยงและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศลงอย่างมีนัยสำคัญ (ข) เพิ่มพูนความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ ประคับประคองความคงทนต่อสภาพอากาศและการพัฒนาที่ก่อก๊าซเรือนกระจกในระดับต่ำ ด้วยแนวทางที่ไม่เป็นภัยคุกคามต่อการผลิตอาหาร (ค) ก่อให้เกิดการไหลเวียนของกระแสเงินทุนซึ่งสอดคล้องกับแนวทางไปสู่การพัฒนาที่ก่อก๊าซเรือนกระจกในระดับต่ำ และคงทนต่อสภาพอากาศ
FSB	หมายถึง	Financial Stability Board ซึ่งเป็นการรวมตัวของหน่วยงานกำกับดูแลของประเทศ G-๒๐ เพื่อติดตาม และเสนอแนะนโยบาย เกี่ยวกับระบบการเงินของโลก
TCFD	หมายถึง	Task Force on Climate-related Financial Disclosures ซึ่งเป็นมาตรฐานเชิงสมัครใจสำหรับบริษัท

ต่าง ๆ ในการเปิดเผยข้อมูลต่อผู้ลงทุน ผู้ให้กู้ยืมเงิน บริษัท
ประกัน และผู้มีส่วนได้เสียอื่น

UNDP FI

หมายถึง

United Nations Environment Programme Finance Initiative ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง UNEP และภาค
ธุรกิจการเงิน ในการสนับสนุนให้การให้เงินทุนต่าง ๆ แก่
ภาคธุรกิจ เป็นไปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยครอบคลุมทั้ง
การให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงิน การลงทุนของผู้ลงทุน
สถาบัน การระดมเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์ การทำธุรกิจประกันภัย โดยเน้นการสร้าง
ผลกระทบเชิงบวกต่อการแก้ไขปัญหา

บทที่ ๒

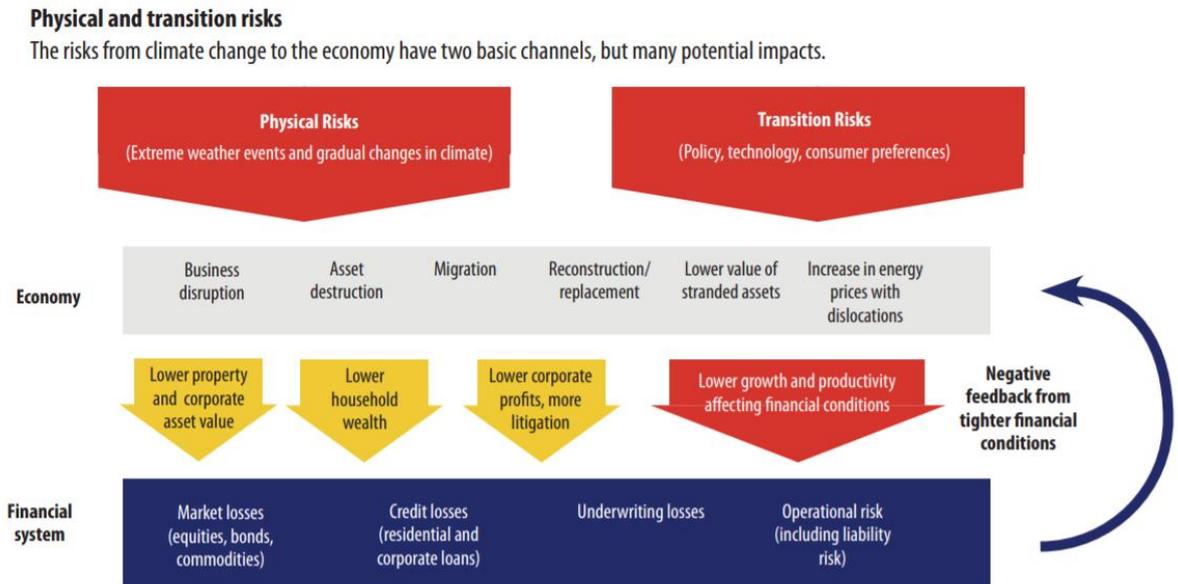
แนวคิดในการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในภาพรวม

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นความล้มเหลวของตลาดที่ใหญ่ที่สุด เป็นสิ่งที่ถูกกล่าวไว้ในหนังสือเล่ม The Economics of Climate Change: The Stern Review ซึ่งเขียนโดย Sir Nicholas Stern อดีตนักเศรษฐศาสตร์ของธนาคารโลก ที่ถูกเผยแพร่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ อันมีข้อสรุปว่า หากเราไม่ทำอะไรเลยที่จะหยุดภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังกล่าวจะทำให้เศรษฐกิจโลกในภาพรวมหดตัวลงถึงร้อยละ ๒๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั่วโลก หรือมากกว่านั้น ในขณะที่ต้นทุนในการลงทุนเพื่อเตรียมการป้องกันรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคิดเป็นแค่ราวร้อยละ ๑ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั่วโลกเท่านั้น ทั้งนี้ ปัญหาสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคือ ไม่ว่าใครเป็นผู้ปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทุกประเทศจะได้รับผลกระทบกันถ้วนหน้า แต่จะได้รับผลกระทบรุนแรงมากน้อยขนาดไหนขึ้นอยู่กับความเปราะบางของสภาพภูมิประเทศและความเปราะบางในการจัดการ กับเรื่องนี้ซึ่งจากรายงานที่จัดทำโดยกลุ่มนักคิดเยอรมันวอช (GermanWatch) ระบุว่า ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ ๘ ของประเทศที่ได้รับผลกระทบสูงสุดจากความเสี่ยงด้านสภาพภูมิอากาศ สำหรับรอบระยะเวลา ๒๐ ปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๑ กับ พ.ศ. ๒๕๖๑ (Global Climate Risk Index 2020, Online, 2020) จึงจัดได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยในบทนี้จะกล่าวถึงการอธิบายความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อภาคธุรกิจและภาคการเงิน แนวคิดในการแก้ไขปัญหาในภาพรวม และแนวทางการดำเนินการของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ความเสี่ยงจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อภาคธุรกิจและภาคการเงิน

ผู้กำหนดนโยบายและนักลงทุนได้ตระหนักถึงประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อระบบการเงินผ่าน ๒ ช่องทาง (แผนภาพที่ ๒-๑) โดยช่องทางแรกเป็นความเสี่ยงจากผลกระทบทางตรงของการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม (physical risks) เช่น ความเสียหายจากความแปรปรวนของสภาพอากาศและการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรที่ลดลง คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่แย่งชิง หรือราคาพลังงานที่แพงขึ้น ถือเป็นผลกระทบโดยตรงต่อภาคธุรกิจ และช่องทางที่สองเป็นความเสี่ยงที่เกิดจากผลกระทบของกระบวนการในการมุ่งสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ (transition risks) ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการออกกฎระเบียบ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมลูกค้า ยกตัวอย่างเช่น ผลกระทบต่อธุรกิจพลังงานจากการออกนโยบายลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล

แผนภาพที่ ๒-๑ ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่กระทบต่อระบบการเงิน

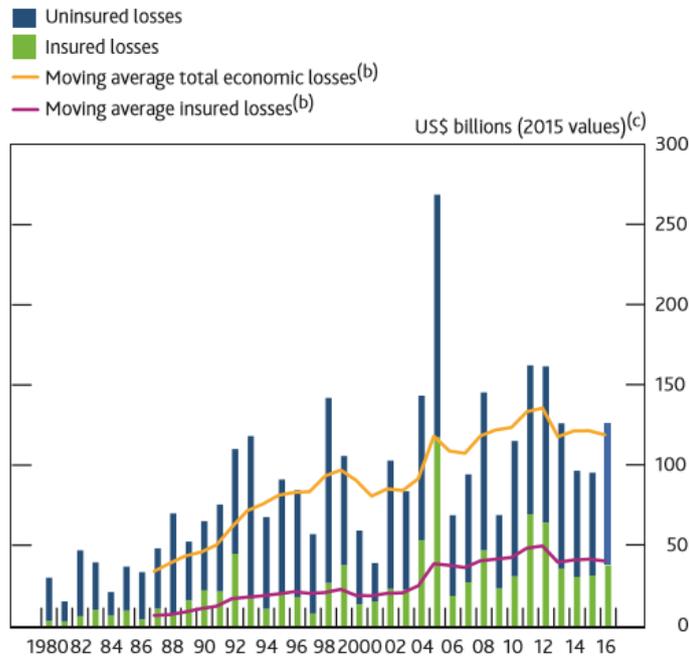
ที่มา: Climate Change and Financial Risk The Economics of Climate, 2020 : 27

๑. ความเสี่ยงจากผลกระทบทางตรงของการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม (physical risks)

สำหรับสถาบันการเงิน จะพบว่า ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจาก physical risks ยกตัวอย่างเช่น การให้สินเชื่อที่ต้องปรับเพิ่มความเสี่ยงจากการผิดนัดชำระหนี้ (default risk) หรือการปรับลดมูลค่าสินทรัพย์อันเนื่องจากลูกหนี้ได้รับผลกระทบจากความเสียหายจากปัญหาสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดผลขาดทุน หรือสินทรัพย์ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติซึ่งไม่ได้ทำประกันภัย จนนำมาสู่การด้อยค่าสินทรัพย์

สำหรับธุรกิจประกันภัยและประกันภัยต่อ ก็ได้รับผลกระทบจาก physical risks อันเนื่องมาจากนโยบายประกันภัยที่กำหนดเงื่อนไขการเรียกร้องค่าสินไหมซึ่งจะขึ้นอยู่กับความถี่และความรุนแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งในบางครั้งก็สูงมากเกินกว่าที่คาดการณ์ไว้ ทั้งนี้ จากงานศึกษาวิจัยของ Geo Risks Research (แผนภาพที่ ๒-๒) พบว่า ผลขาดทุนจากภัยพิบัติทางธรรมชาติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในรอบหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยค่าเฉลี่ยของผลขาดทุนต่อปีที่มีการทำประกันภัยไว้ในปี ค.ศ. ๑๙๘๐ ซึ่งเท่ากับ ๑๐ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นเป็น ๔๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ ขณะที่ค่าเฉลี่ยของผลขาดทุนที่เกิดขึ้นทั้งหมดต่อปีได้เพิ่มขึ้น ๓ เท่า ในช่วงตลอด ๓๐ ปีที่ผ่านมา จะเห็นว่าผลขาดทุนที่เกิดขึ้นทั้งหมดโดยเฉลี่ยมีขนาดใหญ่เป็น ๔ เท่าของผลขาดทุนที่มีการทำประกันภัยไว้ และจากแผนภาพดังกล่าวพบทิศทางที่เพิ่มขึ้นในส่วนต่างระหว่างผลขาดทุนทางเศรษฐกิจ (ซึ่งเป็นผลรวมของผลขาดทุนทั้งส่วนที่ได้ทำและไม่ได้ทำประกันภัยไว้) กับผลขาดทุนที่มีการทำประกันภัยไว้

แผนภาพที่ ๒-๒ ผลขาดทุนที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั่วโลก ในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๘๐ ถึงปี ค.ศ. ๒๐๑๖

Sources: Geo Risks Research, Munich Reinsurance Company and NatCatSERVICE 2017 (data does not account for reporting bias).

- (a) Total Economic Losses = Insured + Uninsured losses.
- (b) Eight-year moving average.
- (c) Values as at 2015 adjusted for inflation based on country Consumer Prices Index.

ที่มา: Bank of England, 2017 : 102

ผลขาดทุนจากการไม่ได้ทำประกันภัยมีจำนวนเงินที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งถือเป็น physical risk สามารถทำให้เกิดความล้มเหลวในระบบเศรษฐกิจในระดับประเทศได้ เนื่องจากการจัดเก็บรายได้ภาษีที่ลดลง และค่าใช้จ่ายของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้น นำไปสู่ความเสี่ยงด้านความสามารถในการชำระหนี้ที่เพิ่มขึ้น และเป็นปัจจัยลบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ยกตัวอย่างเช่น กรณีเหตุการณ์มหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ธนาคารกลางโลกได้ประเมินมูลค่าความเสียหายอยู่ที่ ๔๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ ๑ ล้านล้านบาท โดยในมูลค่าความเสียหายดังกล่าวมีเพียงเกือบหนึ่งในสี่เท่านั้นที่ได้ทำประกันภัยไว้ (UK Climate Change Risk Assessment 2017: Evidence Report, Online, 2017) แสดงว่าส่วนที่เหลือ ทั้งรัฐบาลและธุรกิจจะต้องรับผิดชอบเองทั้งหมด ถือเป็นความเสียหายที่ไม่มีใครจ่ายชดเชย นับเป็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ และหลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว กระทรวงการคลังได้ประกาศปรับลดคาดการณ์การเติบโตทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ และธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายเพื่อเยียวยาฟื้นฟูเศรษฐกิจ

๒. ความเสี่ยงที่เกิดจากผลกระทบของกระบวนการในการมุ่งสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ (transition risks)

การมุ่งสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือนโยบายรูปแบบการใช้เทคโนโลยี และพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ กิจการที่มีได้ใส่ใจในการ

ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินธุรกิจอย่างเพียงพอ ย่อมมีโอกาสสร้างความเสียหาย และมีความเสี่ยงในการทำธุรกิจได้ เช่น กรณีเหตุการณ์บริษัทน้ำมันทำน้ำมันดิบรั่วลงทะเล ก่อให้เกิดสารอันตรายปนเปื้อนในทะเล ส่งผลให้สัตว์ทะเลตาย กระทั่งต่อชุมชน ทั้งด้านการท่องเที่ยว การค้าขาย และการทำประมง ตลอดจนสุขภาพของคนในท้องถิ่น ซึ่งนอกจากบริษัทน้ำมันดังกล่าวจะเสียชื่อเสียงแล้ว ยังถูกฟ้องร้องค่าเสียหายเป็นจำนวนมาก หรือกรณีบริษัทผลิตถ่านหินที่ต้องเผชิญกับต้นทุนทางการเงินที่สูงขึ้น เนื่องจากธนาคารหลายแห่งมีนโยบายไม่ปล่อยกู้แก่ธุรกิจที่ปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม

อนึ่ง The Economist Intelligence Unit (EIU) ประมาณการว่า ภายใน ๓๐ ปีข้างหน้า ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะเพิ่มต้นทุนทางเศรษฐกิจโดยตรงต่อโลกถึง ๗.๙ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (ราวครึ่งหนึ่งของขนาดเศรษฐกิจจีนในปัจจุบัน) และจะบั่นทอนให้ GDP โลกลดลงร้อยละ ๓ จากกรณีปกติ ประมาณการดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) ที่ศึกษาโดย University of Cambridge และ University of Southern California (Matthew E. Kahn และคณะ, ๒๐๑๘ : ๕) ที่พบว่า ระดับอุณหภูมิที่สูงขึ้นจะส่งผลกระทบต่อเชิงลบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ และจากความผันผวนของอุณหภูมิดังกล่าว ได้มีการคาดการณ์ว่า ในอีก ๘๑ ปีข้างหน้า หรือปี ค.ศ. ๒๑๐๐ สหรัฐอเมริกาและจีนจะมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว (GDP per Capita) ลดลงร้อยละ ๑๐.๕ และร้อยละ ๔.๓ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในระยะสั้นลงมา คาดการณ์ภายในปี ค.ศ. ๒๐๕๐ บนสมมติฐานว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและยังคงปล่อยก๊าซเรือนกระจก พบว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมทั่วโลกต่อหัวลดลงร้อยละ ๒.๕ และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวของสหรัฐอเมริกาลดลงร้อยละ ๓.๗ (ตารางที่ ๒-๑)

ตารางที่ ๒-๑ อัตราการลดลงของ GDP ต่อหัว ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะโลกร้อน ในช่วงปีต่าง ๆ (ร้อยละ)

	Year 2030 ($h = 16$)			Year 2050 ($h = 36$)			Year 2100 ($h = 86$)		
	$m = 20$	$m = 30$	$m = 40$	$m = 20$	$m = 30$	$m = 40$	$m = 20$	$m = 30$	$m = 40$
World									
RCP 2.6	-0.01	-0.01	-0.02	0.06	0.11	0.16	0.58	1.07	1.57
RCP 8.5	0.40	0.80	1.25	1.39	2.51	3.67	4.44	7.22	9.96
China									
RCP 2.6	-0.22	-0.45	-0.71	-0.38	-0.80	-1.31	0.24	0.45	0.67
RCP 8.5	0.31	0.58	0.87	0.90	1.62	2.30	2.67	4.35	5.93
European Union									
RCP 2.6	-0.04	-0.08	-0.13	-0.06	-0.13	-0.22	0.05	0.09	0.13
RCP 8.5	0.24	0.50	0.80	0.79	1.53	2.35	2.67	4.66	6.69
India									
RCP 2.6	0.12	0.26	0.42	0.41	0.81	1.27	1.44	2.57	3.69
RCP 8.5	0.60	1.16	1.78	2.13	3.62	5.08	6.37	9.90	13.39
Russia									
RCP 2.6	-0.07	-0.14	-0.23	-0.16	-0.34	-0.56	-0.33	-0.71	-1.19
RCP 8.5	0.51	1.03	1.63	1.62	3.08	4.61	5.28	8.93	12.46
United States									
RCP 2.6	0.10	0.20	0.33	0.29	0.60	0.96	0.98	1.88	2.84
RCP 8.5	0.60	1.20	1.86	2.13	3.77	5.39	6.66	10.52	14.32
Rich Countries									
RCP 2.6	0.02	0.05	0.09	0.12	0.23	0.37	0.58	1.09	1.62
RCP 8.5	0.42	0.84	1.33	1.46	2.67	3.93	4.74	7.76	10.75
Poor Countries									
RCP 2.6	-0.08	-0.16	-0.25	-0.08	-0.18	-0.32	0.55	0.99	1.43
RCP 8.5	0.37	0.72	1.09	1.24	2.18	3.11	3.78	6.05	8.25
Hot Countries									
RCP 2.6	0.00	0.00	0.01	0.08	0.15	0.23	0.62	1.11	1.60
RCP 8.5	0.39	0.76	1.17	1.35	2.37	3.39	4.17	6.65	9.10
Cold Countries									
RCP 2.6	-0.01	-0.02	-0.03	0.05	0.09	0.14	0.56	1.05	1.57
RCP 8.5	0.41	0.81	1.28	1.40	2.56	3.76	4.53	7.40	10.24

Notes:

- Representative Concentration Pathways (RCP) are scenarios of greenhouse gas concentrations, constructed by the IPCC. RCP 2.6 corresponds to the Paris Agreement which aims to hold the increase in the global average temperature to below 2 degrees Celsius above pre-industrial levels. RCP 8.5 is an unmitigated scenario in which emissions continue to rise throughout the 21st century.
- We consider persistent increases in temperatures based on the RCP 2.6 and RCP 8.5 scenarios. Numbers are PPP GDP weighted averages of $\Delta_h(d)$, see equation (31), with $h = 16, 36, \text{ and } 86$ (corresponding to the year 2030, 2050, and 2100, respectively) and $m = 20, 30, \text{ and } 40$.

ที่มา: Matthew E. Kahn และคณะ, ๒๐๑๘ : ๓๒

อย่างไรก็ดี แม้ผลศึกษาจะแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนเงินมหาศาล แต่จากผลสำรวจ KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting (2017) โดยสุ่มตัวอย่างบริษัทขนาดกลางทั่วโลกจำนวน ๔,๙๐๐ แห่ง พบว่าเกือบ ๓ ใน ๔ (ร้อยละ ๗๒) ของบริษัทขนาดกลางทั่วโลก ไม่ตระหนักถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศเป็นความเสี่ยงทางการเงินในรายงานประจำปีของบริษัท และได้สำรวจบริษัทขนาดใหญ่ที่มีรายได้สูงสุดจากผลการจัดอันดับบริษัทชั้นนำ Fortune 500 (2016) จำนวน ๒๕๐ แห่ง

พบว่าร้อยละ ๕๒ ของบริษัทขนาดใหญ่ดังกล่าว ไม่ตระหนักถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศเป็นความเสี่ยงทางการเงิน นอกจากนี้ จากการสำรวจธนาคารกลางต่าง ๆ ทั่วโลกที่อยู่ในประเทศที่ลงนามความตกลงตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือที่เรียกว่าความตกลงปารีส (Paris Agreement 2015) พบว่า ร้อยละ ๗๙ ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบคำถามในข้อนี้ หรือเท่ากับ ๒๒ แห่ง ไม่ตระหนักถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศเป็นความเสี่ยงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงิน (Climate change focus report 2019, Online, 2019)

สรุป ประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศเหล่านี้สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม ขณะที่กลุ่มคนส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญและร่วมกันช่วยแก้ปัญหา ผู้ดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจการเงินจึงจำเป็นต้องเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและยั่งยืนต่อไป

ความตกลงปารีส (Paris Agreement 2015)

แนวโน้มปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นและปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ร่วมกันลงนามความตกลงตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือที่เรียกว่าความตกลงปารีส (Paris Agreement 2015) เพื่อสานต่อการดำเนินการจากพิธีสารเกียวโต โดยมีสาระสำคัญคือ

๑. การควบคุมการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้ต่ำกว่า ๒ องศาเซลเซียส และมุ่งมั่นความพยายามในการจำกัดการเพิ่มขึ้นไม่เกิน ๑.๕ องศาเซลเซียส

๒. เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อผลกระทบทางลบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และส่งเสริมภูมิทัศน์และความสามารถในการฟื้นตัว

๓. ทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนที่มีความสอดคล้องกับแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาคาร์บอนต่ำที่มีภูมิทัศน์และความสามารถในการฟื้นตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

นอกจากนี้ รัฐภาคีต้องมีข้อเสนอการดำเนินการที่เรียกว่า Nationally Determined Contributions (NDCs) ของประเทศทุก ๆ ๕ ปี ซึ่งประเทศไทยได้ตั้งเป้าลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้ร้อยละ ๒๐- ๒๕ ภายใน พ.ศ.๒๕๖๓ (UNFCCC, Online, 2020) เว็บไซต์ climateparis.org แสดงความเห็นว่ากรีนดีกับข้อตกลงปารีสคือการมองโลกในแง่ดีเกินไป ภายใต้สมมติฐานที่มองว่าทุกประเทศจะทำตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ แต่กว่าการดำเนินการตามแผน NDCs จะได้รับการตรวจสอบอย่างเข้มข้นก็ต้องรอเวลาอีกนับ ๑๐ ปี และเมื่อถึงเวลานั้น เราอาจจะมาถึงจุดที่งบประมาณคาร์บอนที่เราสามารถใช้ได้เพื่อบรรลุเป้าหมายไม่ให้อุณหภูมิโลกเพิ่มขึ้นเกิน ๒ องศาเซลเซียสเหลือเพียงร้อยละ ๒๕ และการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวก็กลายเป็นเรื่องเป็นไปได้ (ข้อตกลงปารีส: สู่แสงสว่างหรือทางตัน ?, ออนไลน์, ๒๕๕๙)

สรุป การรับรองความตกลงปารีสดังกล่าวเป็นเพียงจุดเริ่มต้นในการร่วมมือกันแก้ไข ปัญหาเท่านั้นซึ่งสถานะปัจจุบันยังไม่มีผลบังคับใช้และผูกพันทางกฎหมาย ดังนั้น ความสามารถในการบรรลุเป้าหมายเหล่านี้จึงขึ้นอยู่กับว่าแต่ละประเทศจะสามารถดำเนินการขั้นตอนต่าง ๆ ภายในประเทศได้ช้าหรือเร็วแค่ไหน

เป้าหมายการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน

๑. ความหมายเป้าหมายการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน

SDGs มาจาก Sustainable Development Goals หมายถึง การจัดทำเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน บางทีอาจใช้คำอื่นในการเรียก SDGs เช่น the Agenda 2030 (วาระการพัฒนาที่ ยั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐) หรือ Post-๒๐๑๕ Agenda (วาระการพัฒนาภายหลัง ค.ศ. ๒๐๑๕) ซึ่งก็ หมายความว่าถึง SDGs เช่นกัน ทั้งนี้ SDGs เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาของโลกภายหลัง พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) กำหนดต่อเนื่องจาก MDGs หรือเป้าหมายการ พัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals) ที่สิ้นสุดลงเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ อันประกอบด้วย ๑๗ เป้าหมาย ภายใต้แนวคิดการพัฒนาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (no one should be left behind) (แผนภาพที่ ๒-๓) เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในช่วงระยะเวลา ๑๕ ปี (เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๗๓)

SDGs เป็นพันธกิจร่วมของประเทศ ๑๙๓ ประเทศสมาชิกสหประชาชาติที่ร่วม ลงนามในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยสาระสำคัญ ใน SDGs คือ สหประชาชาติกำหนดให้ภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ จะต้องขจัดความยากจนและความหิว โหยยในทุกพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ สร้างสังคมที่มีความสงบสุข ยุติธรรม และครอบคลุม ปกป้องสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ รวมทั้งเสริมพลังแก่ สตรีและเด็กผู้หญิง และปกป้องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ

แผนภาพที่ ๒-๓ เป้าหมายการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน

ที่มา: องค์การสหประชาชาติในประเทศไทย, ออนไลน์, ๒๕๖๓

๒. การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนข้อที่ ๑๓ คือ การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Action) ซึ่งมุ่งหวังดำเนินมาตรการเร่งด่วนเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ ไม่มีประเทศใดในโลกที่ไม่เห็นผลกระทบอันรุนแรงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกยังคงเพิ่มขึ้น และตอนนี้เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. ๒๕๕๓ มากกว่าร้อยละ ๕๐ นอกจากนี้ ภาวะโลกร้อนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันยาวนานกับระบบสภาพภูมิอากาศ ซึ่งผลลัพธ์ที่ตามมาอาจไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากไม่เริ่มดำเนินการในตอนนี้

๓. สถานะการประเมินความคืบหน้าเข้าสู่เป้าหมาย SDGs ของประเทศไทย

จากรายงาน SDG Index and Dashboards 2019 ซึ่งเป็นผลการจัดอันดับการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกรอบสหประชาชาติ (UN SDGs) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒ พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๔๐ จาก ๑๖๒ ประเทศที่สำรวจความคืบหน้าการพัฒนาดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับ SDGs ซึ่งเพิ่มขึ้น ๑๙ อันดับจากปีก่อน และถือเป็นอันดับ ๑ ของอาเซียน โดยมีคะแนนตาม SDG Index ที่ ๗๓ (คะแนนเฉลี่ยภูมิภาค ๖๕.๗) อย่างไรก็ตาม ในข้อ ๑๓ การรับมือกับ climate change ประเทศไทยยังมีความล่าช้า ติดกลุ่มสีแดง (แผนภาพที่ ๒-๔) โดยมีแนวโน้มคงที่

แผนภาพที่ ๒-๔ การประเมินคะแนน SDG Index ของประเทศไทย

ที่มา: SDG Index and Dashboards, Online, 2019

ทั้งนี้ การวัดความคืบหน้าดังกล่าว มาจากตัวชี้วัด ๔ ตัว คือ

1. Energy-related CO₂ emission per capita
2. Imported CO₂ emission, technology-adjusted

3. People affected by climate-related disaster
4. CO₂ emissions embodied in fossil fuel exports

สรุป สหประชาชาติ (UN) กำหนดให้การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ (Climate Action) เป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญและเร่งด่วนภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้ทุกภาคส่วนกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาและบรรลุเป้าหมายการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้ภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่ติดอันดับ ๑๐ ของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูงที่สุดในโลกในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงควรรหามาตรการเร่งแก้ปัญหาเพื่อสามารถบรรลุเป้าหมาย SDG ตามที่วางไว้ หรือแม้กระทั่งบรรลุได้ก่อนเวลาที่กำหนด เพื่อแสดงความเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง และลดความเสี่ยงสำคัญของประเทศและประชาคมโลกต่อไป

แนวทางการเปิดเผยข้อมูลของ TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosure)

จากการที่ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจอย่างมีสาระสำคัญ กลุ่มรัฐมนตรีคลังและผู้ว่าการธนาคารกลางของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำและประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ ๒๐ แห่ง หรือ G20 จึงขอให้คณะกรรมการเสถียรภาพทางการเงิน (Financial Stability Board: FSB) ทบทวนว่า ภาคการเงินจะมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศได้อย่างไรบ้าง FSB จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำข้อเสนอแนะการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Task Force on Climate-related Financial Disclosures: TCFD) ขึ้น สำหรับทั้งภาคการเงิน และอุตสาหกรรมที่ไม่ใช่การเงิน โดย TCFD ได้จัดทำข้อเสนอแนะดังกล่าวออกเผยแพร่ในเดือนมิถุนายน ๒๕๖๐ เพื่อหวังให้ธุรกิจทั่วโลกนำไปปฏิบัติโดยสมัครใจ ทั้งนี้ TCFD ประกอบด้วยคณะทำงานที่เป็นผู้เชี่ยวชาญจาก ๓๒ ประเทศ ทั้งจากสถาบันการเงิน การลงทุน บริษัทประกันภัย ธุรกิจขนาดใหญ่ ผู้สอบบัญชี ธุรกิจให้คำปรึกษา และหน่วยงานจัดอันดับเครดิต โดยมี Michael Bloomberg เป็นประธานคณะทำงาน

TCFD ได้จัดทำคำแนะนำ (recommendations) เพื่อมุ่งเน้นให้มีการเปิดเผยข้อมูลผลประกอบการทางการเงินและผลการดำเนินงานของธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีมาตรฐานและโปร่งใสมากขึ้น โดย TCFD ขอให้บริษัทรายงานการจัดการความเสี่ยงและโอกาสจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไว้ในรายงานประจำปี เพื่อให้ผู้ลงทุนมีข้อมูลอย่างเพียงพอต่อการตัดสินใจลงทุน การให้เครดิตสินเชื่อหรือสินเชื่อ และการรับประกันภัยมากขึ้น ทั้งนี้ TCFD วางกรอบของ recommendations ออกเป็น ๔ ด้าน (แผนภาพที่ ๒-๕) ได้แก่

๑. บริษัทภิบาล หมายถึงการกำกับดูแลเรื่องความเสี่ยงและโอกาสที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๒. กลยุทธ์ หมายถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตที่มีต่อความเสี่ยงและโอกาสของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์และการวางแผนด้านการเงินองค์กร

๓. การบริหารความเสี่ยง หมายถึงกระบวนการที่ใช้ในการระบุ ประเมิน และบริหารจัดการความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔. ตัวชี้วัดและเป้าหมาย หมายถึงตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ใช้สำหรับประเมินและจัดการกับความเสี่ยงรวมถึงโอกาสที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งต้องมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์และกระบวนการบริหารความเสี่ยงขององค์กรด้วย

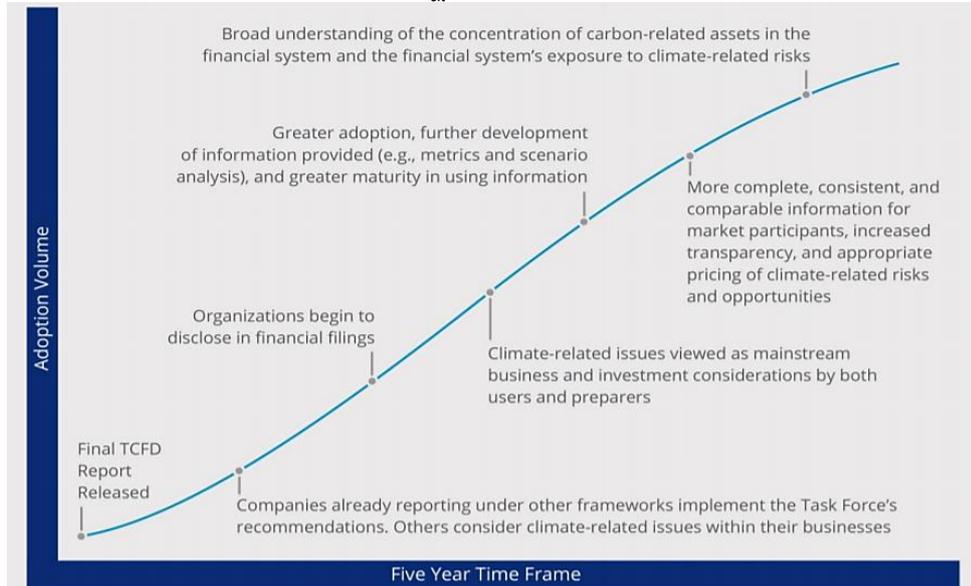
แผนภาพที่ ๒-๕ กรอบคำแนะนำการเปิดเผยข้อมูลของ TCFD

ที่มา: Final report: Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosure, Online, 2017

TCFD คาดว่าการจัดทำรายงานนี้จะเป็นกลไกสำคัญให้บริษัทมีการดำเนินการและพัฒนาการในเรื่อง climate change ได้ตามระดับความใส่ใจของบริษัทและนักลงทุนต่อคุณภาพและความสม่ำเสมอของการเปิดเผยข้อมูล (แผนภาพที่ ๒-๖)

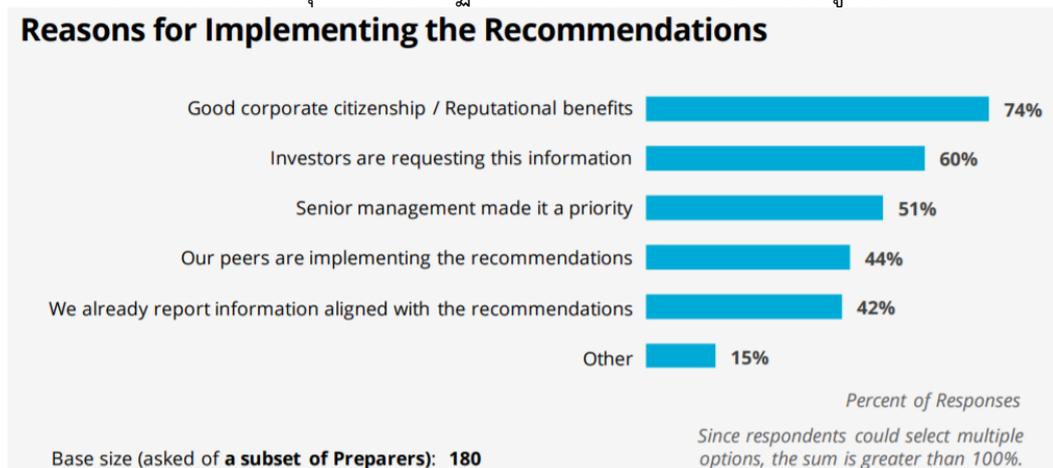
แผนภาพที่ ๒-๖ เส้นทางวิวัฒนาการในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของ TCFD

ที่มา: Final report: Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosure, Online, 2017

แม้ว่าการนำข้อเสนอแนะของ TCFD มาใช้จะเป็นไปตามความสมัครใจ แต่มีเหตุผลหลายข้อที่บริษัทควรเริ่มใช้ข้อเสนอดังกล่าว โดย TCFD ได้จัดทำสำรวจความคิดเห็นจากบริษัทที่ได้รายงานการจัดการความเสี่ยงและโอกาสจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง พบว่าสาเหตุอันดับแรกของบริษัทเลือกปฏิบัติตาม recommendations คือ ผลประโยชน์ด้านชื่อเสียงของบริษัท และอันดับสองมาจากความกดดันจากนักลงทุนที่ต้องการข้อมูลเพื่อที่จะแน่ใจว่าบริษัทได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะอย่างจริงจัง (แผนภาพที่ ๒-๗)

แผนภาพที่ ๒-๗ ผลสำรวจเหตุผลที่บริษัทปฏิบัติตามคำแนะนำการเปิดเผยข้อมูลของ TCFD

ที่มา: 2019 Status Report: Task Force on Climate-related Financial Disclosures: Status Report, Online, 2019

ทั้งนี้ จากผลสำรวจนักกลทงทุนสถาบันราว ๓๐๐ รายทั่วโลก ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ที่จัดทำโดย EY Global Climate Change and Sustainability Services (CCaSS) พบว่า ร้อยละ ๖๗

ของผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นว่า ตนได้ใช้ประโยชน์อย่างยิ่งจากข้อมูลการเปิดเผย ESG ที่มาจากแนวทางข้อแนะนำของ TCFD และร้อยละ ๗๘ ของผู้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เปิดเผยตามแนวทางข้อแนะนำของ TCFD กล่าวว่า ข้อมูลดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุนอย่างมาก (EY How will ESG performance shape your future?, Online, 2020)

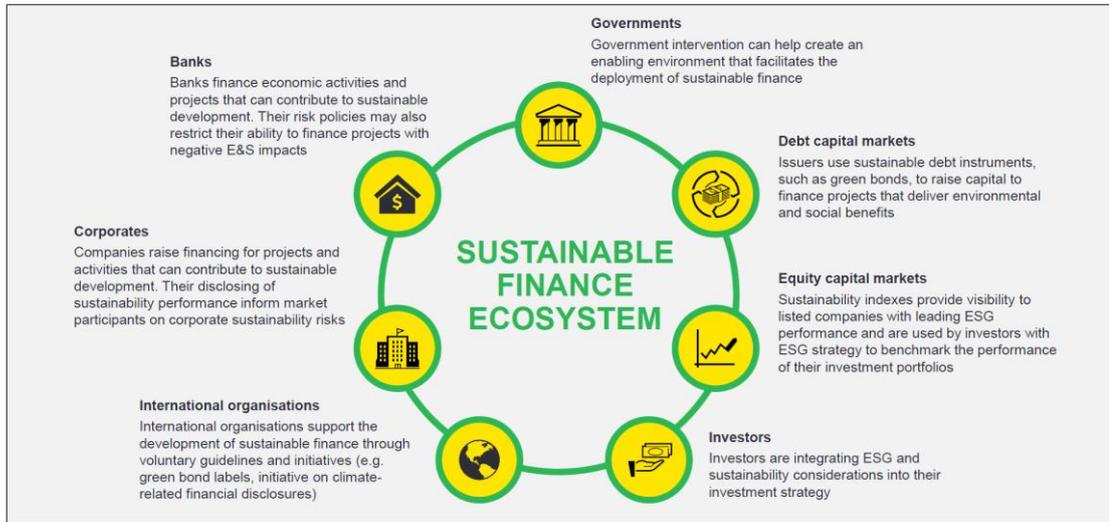
นอกจากนี้ มีข้อสันนิษฐานว่า ข้อเสนอแนะของ TCFD ส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้กับกฎระเบียบของยุโรป เนื่องจากพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคด้านการเงินที่ยั่งยืน (Technical Expert Group on sustainable finance-TEG) ที่จัดตั้งโดยคณะกรรมการยุโรป เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๖๑ ได้เผยแพร่ความคิดเริ่มต้นในรายงานของเดือนมกราคม ๒๕๖๒ เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศก่อนที่จะเผยแพร่สู่สาธารณะ ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจชัดเจนจาก TCFD ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการยุโรปจัดตั้ง TEG เพื่อหวังช่วยเหลือใน ๔ ประเด็นสำคัญของแผนปฏิบัติการผ่านการพัฒนาเรื่องความยั่งยืน ดังต่อไปนี้ (๑) ระบบการจำแนกประเภทแบบครบวงจรสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (๒) มาตรฐานพันธบัตรสีเขียวของสหภาพยุโรป (๓) เกณฑ์มาตรฐานสำหรับกลยุทธ์การลงทุน Low-Carbon และ (๔) แนวทางปรับปรุงการเปิดเผยข้อมูลองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศ

สรุป การนำข้อแนะนำของ TCFD มาใช้ ในการเปิดเผยข้อมูลตามกรอบแนวคิดทั้ง ๔ ด้าน เป็นกลไกที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนให้ภาคธุรกิจตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อธุรกิจของตนเองมากขึ้น และลุกขึ้นมาช่วยกันป้องกัน ลดผลกระทบเสียหายแก่ใจ ซึ่งการดำเนินการให้เห็นผลต้องใช้เวลา หากสามารถดำเนินการได้เร็วเท่าไร ก็จะช่วยลดความรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้เร็ว และลดต้นทุนที่เป็นผลกระทบและการแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้นไปแล้วได้มากขึ้นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวมีต้นทุนและจำเป็นต้องมีความพร้อม ดังนั้น ในการผลักดันให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ไม่ว่าจะแบบสมัครใจหรือภาคบังคับ ผู้กำหนดนโยบายจึงควรคำนึงถึงความเหมาะสม ความพร้อม และต้นทุนระยะสั้นระยะยาวประกอบกันด้วย

แนวทางขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินของประเทศสำคัญหรือใกล้เคียงกับไทย

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นปัญหาระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อประชากรโลกกว่าพันล้านคน และไม่ใช่ปัญหาที่ประเทศใดเพียงประเทศหนึ่งจะแก้ไขได้ ทุกประเทศต้องให้ความสำคัญและร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งผลการศึกษาของ IMF พบว่า การเก็บภาษีคาร์บอนเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการผลักดันให้อุตสาหกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการปล่อยคาร์บอนสู่ชั้นบรรยากาศ (Fiscal Monitor: How to Mitigate Climate Change, Online, 2019) อย่างไรก็ตาม นอกจากภาครัฐแล้ว ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันแก้ไข (แผนภาพที่ ๒-๘)

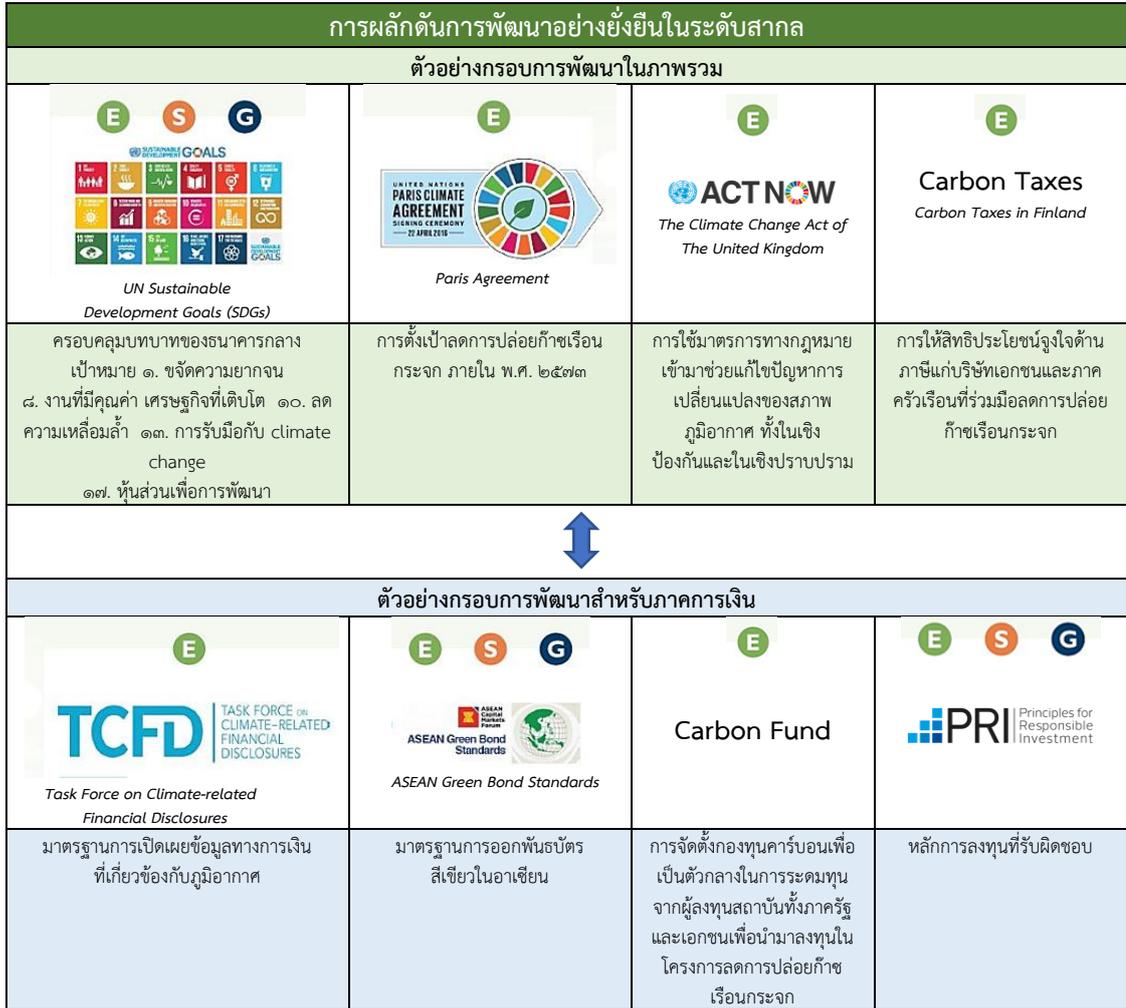
แผนภาพที่ ๒-๘ ระบบนิเวศการเงินที่ยั่งยืน

ที่มา: EY, ASEAN Sustainable Finance Report, 2019 : 5

ทั้งนี้ ภาคการเงินเป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจที่ช่วยจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ด้วยการผลักดันให้ภาคธุรกิจเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของตัวเอง พัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ช่วยลดผลกระทบ และสนับสนุนการฟื้นตัวของธรรมชาติ รวมทั้งภาคการเงินยังเป็นทุนหมุนเวียนที่สนับสนุนการพัฒนาสู่สังคมคาร์บอนต่ำ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินก็เป็นอีกหนึ่งผู้มีส่วนได้เสียที่ถือเป็นส่วนสำคัญที่มีบทบาทในการดูแลผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อความยั่งยืนของเศรษฐกิจ โดยสนับสนุนให้มีการปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำอย่างราบรื่น เช่น การสนับสนุนคณะทำงาน Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) การพัฒนามาตรฐานการออกพันธบัตรสีเขียว การจัดตั้งกองทุนคาร์บอน เป็นต้น (แผนภาพที่ ๒-๘)

แผนภาพที่ ๒-๙ การผลักดันการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับสากล

ที่มา: ผู้วิจัยปรับปรุงจากทิศทางการผลักดันการธนาคารเพื่อความยั่งยืน, ๒๕๖๒ : ๑๘

เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยขออธิบายแนวทางการผลักดันการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามประเภทโครงสร้างตลาดการเงิน ดังนี้

๑. ตลาดทุน

๑.๑ มิติของบริษัทจดทะเบียน

๑.๑.๑ ระดับภาพรวมองค์กร

ปัจจุบันแนวคิดการลงทุนอย่างยั่งยืนมีแนวโน้มเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นักลงทุนบางกลุ่มมีการเรียกร้องให้มีการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศอย่างจริงจัง ถือเป็นความกดดันของบริษัทที่จะต้องขยายขีดความสามารถในการเปิดเผยข้อมูลมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม อีเมล เอฟธิเดส (Emil Efthimides) ผู้จัดการข้อมูล ESG ของบลูมเบิร์ก กล่าวว่า เหตุที่บริษัทส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะรายงานข้อมูลความยั่งยืนเกิดจากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวในปัจจุบันในประเทศส่วนใหญ่ยังเป็นเพียงการรายงานโดยสมัครใจ ไม่ได้เป็นการใช้กฎหมายบังคับ (สฤณี อาชวานันทกุล, ๒๕๕๔ : ๑๔๙)

ทั้งนี้ ตลาดทุนทั่วโลกให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังตารางที่ ๒-๒

ตารางที่ ๒-๒ ตัวอย่างนโยบายการเปิดเผยข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ของประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	สิ่งที่ทำ	ปีที่ออก
สหรัฐอเมริกา	๑. Securities and Exchange Commission (SEC) ออก Interpretive Release “Commission Guidance Regarding Disclosure Related to Climate Change”, Release No. 33-9106 กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยความเสี่ยงที่ “material” ต่อธุรกิจ ซึ่ง “climate-related risks” ถือเป็น ๑ ใน material risks โดยออก interpretive guidance เป็นแนวทางแก่บริษัทจดทะเบียนในการเปิดเผยข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศใน 10-K Form	๒๕๕๓
	๒. ออก Concept Release รับฟังความเห็นเพื่อปรับเกณฑ์เปิดเผยข้อมูล Disclosure of Information Relating to Public Policy and Sustainability Matters	๒๕๕๙
อังกฤษ	๑. แม้ว่ายังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยในหัวข้อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแบบเป็นการเฉพาะ แต่ Companies Act 2006 (Strategic Report and Directors’ Report) Regulations 2013 กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ลอนดอน (London Stock Exchange: LSE) ต้องรายงาน GHG emission โดยเป็นส่วนหนึ่งของ รายงานประจำปี	๒๕๕๖
ฮ่องกง	๑. ตลาดหลักทรัพย์ฮ่องกง (Hong Kong Exchanges and Clearing: HKEx) เผยแพร่ ESG Reporting Guide ให้ผู้ระดมทุน (issuers) จัดทำ carbon emission และเปิดเผยในรายงานประจำปี แบบภาคสมัครใจ (voluntary)	๒๕๕๕
	๒. ยกระดับเป็นการใช้หลักทำไม่ได้ให้อธิบายเหตุผลได้ (comply or explain basis)	๒๕๕๘

ตารางที่ ๒-๒ ตัวอย่างนโยบายการเปิดเผยข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ของประเทศต่าง ๆ (ต่อ)

ประเทศ	สิ่งที่ทำ	ปีที่ออก
สิงคโปร์	๑.ตลาดหลักทรัพย์สิงคโปร์ (Singapore Exchange: SGX) ออก Guide to Sustainability Reporting for Listed Companies ซึ่งกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนจัดทำ sustainability report โดยเปิดเผยเรื่อง climate change ในหมวดสิ่งแวดล้อม แบบภาคสมัครใจ (voluntary)	๒๕๕๔
	๒.SGX ออก Sustainability Reporting Guide ให้บริษัทจดทะเบียน จัดทำรายงานความยั่งยืน ใช้หลัก materiality “comply or explain basis” โดยเริ่มเปิดเผยข้อมูลตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ เป็นต้นไป (สำหรับงบการเงินสิ้นสุตรอบปี พ.ศ. ๒๕๖๐)	๒๕๕๙
มาเลเซีย	๑.Bursa Malaysia ได้ออกหลักเกณฑ์ Listing requirements กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผย “Sustainability Statement” ในรายงานประจำปี โดย carbon emissions เป็นหัวข้อที่ต้องเปิดเผยตาม Sustainability Reporting Guide ซึ่งระยะเวลาบังคับเริ่มการเปิดเผยแบ่งตามระดับมูลค่าตามราคาตลาด (market capitalization) ดังนี้ ๑.๑ มูลค่าตามราคาตลาด มากกว่าหรือเท่ากับ RM ๒ พันล้านขึ้นไป เริ่มเปิดเผยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ (รายงานประจำปีสำหรับงบการเงินสิ้นสุตรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๙) ๑.๒ มูลค่าตามราคาตลาด ตั้งแต่ RM ๑ พันล้าน แต่ไม่เกิน RM ๒ พันล้าน เริ่มเปิดเผยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ (รายงานประจำปีสำหรับงบการเงินสิ้นสุตรอบปี พ.ศ. ๒๕๖๐) ๑.๓ บริษัทที่เหลือ เริ่มเปิดเผยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ (รายงานประจำปีสำหรับงบการเงินสิ้นสุตรอบปี พ.ศ. ๒๕๖๑) ๒. บริษัทจดทะเบียนในทุกหมวดธุรกิจ ให้เปิดเผย carbon emissions ในขอบเขตที่ ๒ คือ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางอ้อมจากการใช้พลังงานไฟฟ้า (Energy Indirect GHG Emissions) และขอบเขตที่ ๓ คือ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางอ้อมอื่น ๆ (Other Indirect GHG Emissions)	๒๕๕๘

ตารางที่ ๒-๒ ตัวอย่างนโยบายการเปิดเผยข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ของประเทศต่าง ๆ (ต่อ)

ประเทศ	สิ่งที่ทำ	ปีที่ออก
มาเลเซีย	จากการใช้พลังงานไฟฟ้า (Energy Indirect GHG Emissions) และ ขอบเขตที่ ๓ คือ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางอ้อมอื่น ๆ (Other Indirect GHG Emissions) ๓.บริษัทจดทะเบียนเฉพาะธุรกิจ Construction and real estate, Consumer goods, Manufacturing, Oil & gas, Plantation, Telecommunications และ Utilities ต้องเปิดเผย carbon emissions ในขอบเขตที่ ๑ คือ การปล่อย ก๊าซเรือนกระจกทางตรง (Direct GHG Emissions) ด้วย	

ที่มา: ผู้วิจัยปรับปรุงจากองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, ออนไลน์, ๒๕๖๐

๑.๑.๒ ระดับโครงการ (project)

โดยทั่วไปบริษัทจดทะเบียนสามารถระดมทุนผ่านการออกตราสารทุน
ซึ่งการที่บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนในระดับองค์กร
ด้วยความโปร่งใส ก็จะช่วยเพิ่มความมั่นใจแก่นักลงทุนที่คำนึงถึงความยั่งยืนเป็นองค์ประกอบหนึ่ง
ในการตัดสินใจลงทุน จึงเป็นกลไกที่ช่วยผลักดันให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืน ดังที่กล่าวใน
หัวข้อข้างต้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี บริษัทจดทะเบียนก็สามารถระดมทุนผ่านการออกตราสารหนี้เป็นอีกหนึ่ง
ทางเลือกได้เช่นกัน ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา พบว่า ตราสารหนี้สีเขียว หรือ Green Bond ซึ่งเป็นตราสารหนี้
ที่ใช้ในการระดมทุนเพื่อใช้ลงทุนในโครงการที่ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม ได้รับความนิยมนอย่างมาก
โดยเฉพาะประเทศที่มีนักลงทุนที่ใส่ใจสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างประเทศสหรัฐอเมริกาและกลุ่ม
ประเทศในยุโรป ทั้งนี้ ผู้วิจัยขออธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้เห็นภาพความแตกต่างระหว่างระดับภาพรวม
ขององค์กรกับระดับโครงการ กล่าวคือ บริษัท ก. ต้องการออกและเสนอขายตราสารหนี้สีเขียว
เพื่อเป็นเงินทุนสำหรับโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานลมซึ่งเป็นธุรกิจส่วนงานใหม่ เป็นเหตุให้ต้องเปิดเผย
ข้อมูลอย่างโปร่งใสและเป็นไปตามเกณฑ์การเสนอขายตราสารหนี้สีเขียวที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล
เพื่อให้ให้นักลงทุนมีข้อมูลเพียงพอต่อการวิเคราะห์และประเมินการลงทุน อันเรียกได้ว่าเป็นการเปิดเผย
ในระดับโครงการ ในขณะที่เดียวกัน บริษัท ก. ซึ่งดำเนินธุรกิจหลากหลายอาจยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อ
การเปิดเผยด้านความยั่งยืนซึ่งสะท้อนภาพของทั้งองค์กร จึงเลือกที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวก็ย่อมได้

สำหรับคำที่ใช้เรียกตราสารหนี้เพื่อความยั่งยืนนั้นมีศัพท์เรียกเฉพาะเจาะจงตามแต่
ละวัตถุประสงค์ของการนำเงินที่ได้รับจากการระดมทุนไปใช้ในมิติต่าง ๆ ซึ่งในขอบเขตของการ
เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผู้วิจัยขอกล่าวถึงเฉพาะตราสารหนี้สีเขียว หรือ green bond เท่านั้น
(แผนภาพที่ ๒-๑๐)

แผนภาพที่ ๒-๑๐ ความแตกต่างระหว่าง Green Bond Sustainability Bond และ Social Bond

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, ออนไลน์, ๒๕๖๓

ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการผลักดันตลาดตราสารหนี้สีเขียวให้เติบโต โดยแบ่งออกเป็น

๒ ภาคส่วน ดังตารางที่ ๒-๓

ตารางที่ ๒-๓ ตัวอย่างการผลักดันตลาดตราสารหนี้สีเขียว

หน่วยงานกำกับดูแลและรัฐบาล	ผู้นำในอุตสาหกรรม
๑. การออกแนวทางส่งเสริมการลงทุนในโครงการสีเขียวของประเทศไทย (Guidelines for Establishing the Green Financial System) ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙	๑. สมาคมตลาดทุนระหว่างประเทศ (International Capital Market Association: ICMA) ได้ จัดทำหลักการของหุ้นกู้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Green Bond Principal: GBP) เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการออกตราสารหนี้สีเขียวให้มีความน่าเชื่อถือและโปร่งใส สร้างความมั่นใจให้นักลงทุน
๒. การพัฒนาอนุกรมวิธานสีเขียว (Green taxonomy) หรือการจำแนกหมวดหมู่สำหรับกิจกรรมสีเขียวของกลุ่มสหภาพยุโรป ในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๖๐	๒. มูดีส์ (Moody's) และสแตนดาร์ด แอนด์ พัวร์ส (S&P) ซึ่งเป็นสถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือ ช่วยสอบทานและประเมินตราสารหนี้สีเขียว รวมทั้งผู้เสนอขายตราสารหนี้ดังกล่าว ว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อนำเงินไปใช้ในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพัฒนาสังคม
๓. คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์อินเดีย (Securities and Exchange Board of India: Sebi) ร่างหลักเกณฑ์การออก Green Bond ในช่วงต้นปี พ.ศ. ๒๕๕๙	๓. Climate Bonds Initiative (“CBI”) เป็นองค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่แสวงผลกำไร ได้จัดทำ Climate Bonds Standard และให้การรับรอง (Certification) ฐานผู้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดตามความตกลงปารีส (Paris Agreement)

ที่มา: ผู้วิจัยปรับปรุงจาก ClimateBonds, Online, 2020

จากตารางข้างต้น ขอยกตัวอย่างการผลักดันในระดับสากลที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการใช้ตราสารหนี้สีเขียวอย่างแพร่หลาย ได้แก่ หลักการของหุ้นกู้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Green Bond Principal) ซึ่งจัดทำโดย ICMA ที่ใช้เป็นแนวทางสำหรับการออกตราสารหนี้สีเขียวให้มีความน่าเชื่อถือและโปร่งใส สร้างความมั่นใจให้นักลงทุน โดยหลักการ GBP ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ (สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย, ออนไลน์, ๒๕๖๓) ดังนี้

องค์ประกอบที่ ๑ วัตถุประสงค์การใช้เงินที่ได้จากการระดมทุน (Use of Proceeds) คือ ต้องใช้จ่ายเงินที่ได้จากการออกหุ้นกู้เพื่อสิ่งแวดล้อมในโครงการสีเขียวตามที่กำหนด อาทิ การใช้พลังงานทางเลือก การลดก๊าซเรือนกระจก การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการน้ำ การกำจัดน้ำเสียที่ไม่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

องค์ประกอบที่ ๒ กระบวนการที่ใช้ในการประเมินและคัดเลือกโครงการ (Project Evaluation and selection) คือ มีกระบวนการประเมินโครงการว่าเป็นไปตามเกณฑ์สีเขียว

องค์ประกอบที่ ๓ การบริหารจัดการเงินที่ได้จากการระดมทุน(Management of Proceeds) คือ มีการจัดสรรเงินที่ได้จากการระดมทุนไปใช้เฉพาะในโครงการสีเขียวที่กำหนด

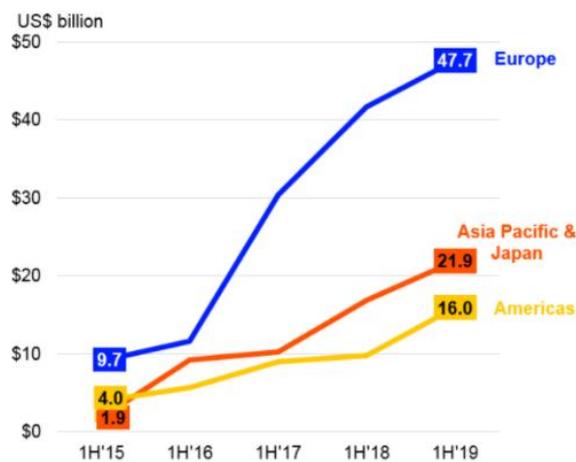
องค์ประกอบที่ ๔ การรายงาน (Reporting) คือ มีการจัดทำรายงานและเปิดเผยข้อมูลต่อนักลงทุนถึงการใช้จ่ายเงินตามรอบระยะเวลา เช่น รายปี หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

นอกเหนือจากมาตรฐาน Green bond principle ของ ICMA ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากลแล้ว ในระดับภูมิภาคอาเซียน หน่วยงานกำกับดูแลตลาดทุนของอาเซียน (ASEAN Capital Markets Forum: ACMF) ได้นำหลักการของหุ้นกู้เพื่อสิ่งแวดล้อมของ ICMA มาพัฒนาและกำหนดเกณฑ์การออกพันธบัตรเพื่อสังคมอาเซียน (ASEAN Social Bond Standards) และเกณฑ์การออกพันธบัตรเพื่อความยั่งยืนอาเซียน (ASEAN Sustainability Bond Standard) ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นการต่อยอดมาจากเกณฑ์การออกพันธบัตรอาเซียนกรีนบอนด์ (ASEAN Green Bond Standards) ที่ใช้เกณฑ์เดียวกันทั่วภูมิภาคอาเซียน ที่ออกไปเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยมุ่งหวังให้การกำหนดเป็นมาตรฐานเดียวกันจะทำให้สินค้าในตลาดทุนอาเซียนเป็นที่ยอมรับของนักลงทุนทั่วโลก

จากที่กล่าวถึงการผลักดันข้างต้นของประเทศต่าง ๆ จะพบว่า ตลาดตราสารหนี้สีเขียวมีการเติบโตอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีนักลงทุนที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมากอย่างประเทศในยุโรป ตามแผนภาพที่ ๒-๑๑ ซึ่งสอดคล้องในทิศทางเดียวกันกับผลสำรวจนักลงทุนชาวยุโรปปี ค.ศ. ๒๐๑๙ ของ Climate Bonds Initiative (CBI) ที่พบว่า ร้อยละ ๖๔ ของผู้ตอบแบบสอบถามสนใจซื้อตราสารหนี้สีเขียวมากกว่าตราสารหนี้ทั่วไปที่มีลักษณะคล้ายกัน

แผนภาพที่ ๒-๑๑ แนวโน้มการเติบโตของตราสารหนี้สีเขียวในประเทศต่าง ๆ

Europe leads green bonds, while China emerges as key player

ที่มา: Refinitiv, Online, 2020

๑.๒ มิติของนักลงทุน

๑.๒.๑ หลักการลงทุนอย่างมีความรับผิดชอบ

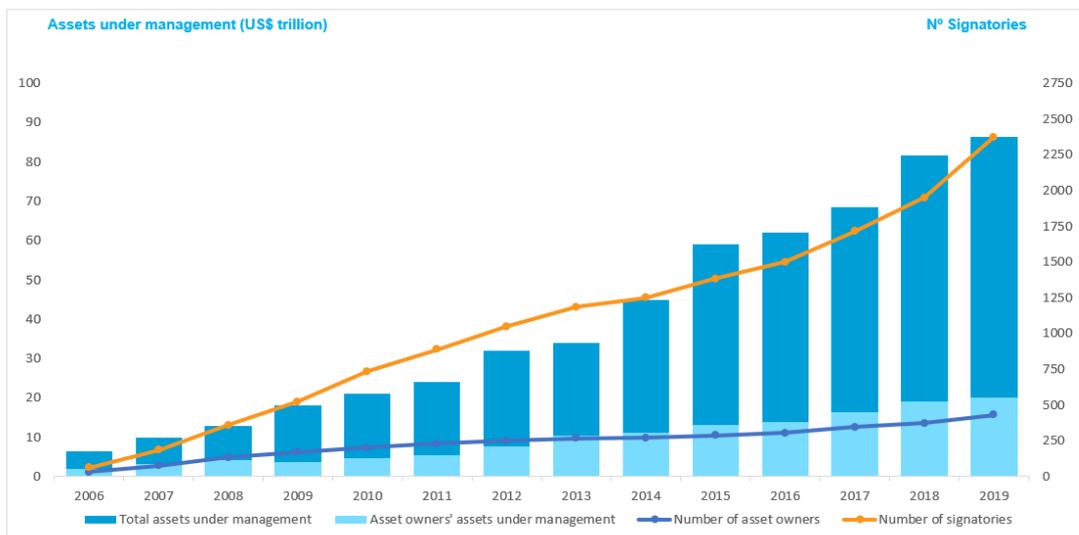
ผู้ลงทุนสถาบันถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้กิจการที่ลงทุนดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนได้ เนื่องจากผู้ลงทุนสถาบันที่ได้พิจารณาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม

สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการกำกับดูแลกิจการที่ดี (“ESG”) ของกิจการลงทุน นอกเหนือจากแค่ปัจจัยด้านผลตอบแทนและความเสี่ยงของกิจการที่ลงทุน ก็จะเป็นแรงผลักดันช่วยสนับสนุนให้กิจการเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG รวมถึงหากกิจการนั้นมีประเด็นปัญหาในเรื่อง ESG ผู้ลงทุนสถาบันก็สามารถผลักดันให้มีการปรับปรุงแก้ไข

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ผู้ลงทุนสถาบันจากทั่วโลกที่บริหารเงินกองทุนรวมกันกว่า ๖.๕ ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ได้ร่วมลงนามแสดงถึงการมีสัญญาผูกพันต่อหลักการลงทุนอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Principles for Responsible Investment: PRI) ขององค์การสหประชาชาติ ๒ แห่ง ที่ทำงานเกี่ยวกับความริเริ่มด้านการเงินภายใต้สำนักงานโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP Finance Initiative) และข้อตกลงโลกแห่งสหประชาชาติ (UN Global Compact) เพื่อเป็นสักขีพยานว่า ในการลงทุนของตนเอง จะผนวกเรื่องที่กำลังถึงสิ่งแวดล้อม (environmental) และสังคม (social) ควบคู่ไปกับการบริหารตามหลักบรรษัทภิบาล (corporate governance) เข้าไว้ในนโยบายการลงทุนอย่างเป็นกิจจะลักษณะ ทั้งนี้ หลักปฏิบัติ PRI เป็นโครงการสมัครใจ ประกอบด้วยหลักการ ๖ ข้อ ได้แก่ (๑) ต้องเอาหลักการ ESG มาปรับใช้ในการทำวิจัยทำการวิเคราะห์ เลือกลงทุน หรือตัดสินใจลงทุน (๒) สนับสนุนให้นำหลัก ESG มาปฏิบัติในกิจการที่ลงทุนด้วย (๓) ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยประเด็นเกี่ยวกับ ESG สำหรับบริษัทที่จะลงทุน (๔) สนับสนุน ESG ให้คนในอุตสาหกรรมเดียวกัน ซึ่งได้แก่ บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม และผู้ลงทุนสถาบันอื่น ๆ (๕) ต้องให้ความร่วมมือเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการนำหลักการมาปฏิบัติ (๖) ต้องรายงานกิจกรรมและความคืบหน้าในการปฏิบัติตามหลักการให้รับรู้ในวงกว้าง ปัจจุบันมีผู้ลงนาม (Signatories) ในการนำหลักการ PRI ไปใช้แล้ว มากกว่า ๒,๓๐๐ แห่งทั่วโลก ซึ่งดูแลเงินลงทุนรวมกันกว่า ๘๖ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐและยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง ตามแผนภาพที่ ๒-๑๒

แผนภาพที่ ๒-๑๒ สัดส่วนแนวโน้มการเติบโตของสินทรัพย์ภายใต้ PRI Signatories ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๒

PRI Signatory growth

ที่มา: UNPRI, Online, 2020

๑.๒.๒ หลักกำกับดูแลนักลงทุนสถาบัน

การที่นักลงทุนสถาบันจำนวนมากให้ความสำคัญกับ ESG ดังนั้น จะเห็นว่า ในหลายประเทศได้ออกหลักกำกับดูแลนักลงทุนสถาบัน หรือ Stewardship Code เพื่อให้เป็นมาตรฐานของผู้ลงทุนสถาบันให้ลงทุนด้วยความรับผิดชอบต่อลูกค้า โดยคำนึงถึง ESG และติดตามการลงทุนอย่างใกล้ชิด ซึ่งประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกที่ยก UK Stewardship Code (ปี พ.ศ. ๒๕๕๓) และตามด้วยอีกหลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย ฮองกง ญี่ปุ่น มาเลเซีย เป็นต้น รวมถึงองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) เองก็ได้บรรจุแนวคิดที่เสนอแนะในหลักการกำกับดูแลกิจการของ OECD ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. ๒๕๕๘ (the G20/ OECD Corporate Governance Principles) ให้ทุกประเทศออก Stewardship Code ด้วย (เกาะติดกระแสการพัฒนายั่งยืน, ๒๕๕๙ : ๑๙) สำหรับการนำ Stewardship Code ไปใช้นั้น จะเป็นการให้นักลงทุนสถาบันแต่ละรายประกาศเจตนารมณ์รับที่จะปฏิบัติตาม Stewardship Code ด้วยความสมัครใจ (voluntary) เพื่อให้สาธารณชนทราบถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตาม Stewardship Code ซึ่งสามารถนำหลักการไปปรับใช้ตามความเหมาะสมกับบริบทของตนเอง เช่น ขนาด โครงสร้าง ลักษณะธุรกิจ สภาพแวดล้อมและความพร้อมของแต่ละผู้ลงทุนสถาบัน โดยสามารถเลือกเรื่องที่เหมาะสมในการนำไปปฏิบัติโดยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติครบในทุกเรื่อง และขั้นตอนท้ายสุดก็คือ เปิดเผยข้อมูลโดยใช้หลัก comply or explain

๑.๒.๓ Net-Zero Asset Owner Alliance

ในการประชุมระดับผู้นำว่าด้วยการดำเนินการด้านสภาพภูมิอากาศ (United Nations Climate Change Summit) ที่สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก เมื่อเดือนกันยายน ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ UN ได้เปิดตัวการรวมตัวกันของกลุ่มนักลงทุนสถาบันทั่วโลกที่มุ่งเป้าลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ ภายในปี ค.ศ. ๒๐๕๐ หรือเรียกว่า Net-Zero Asset Owner Alliance เพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงบทที่ ๒.๑ (เอ) ในความตกลงปารีสที่จะพยายามรักษาการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยผิวโลกให้ต่ำกว่า ๑.๕ องศาเซลเซียส ทั้งนี้ ณ จุดเริ่มต้นสามารถรวมตัวผู้ลงทุนสถาบันที่จัดการแทนเจ้าของทรัพย์สิน (Asset Owners) ได้แก่ กองทุนบำเหน็จบำนาญและบริษัทประกัน จำนวน ๑๒ แห่งจากทั่วโลก ที่มีมูลค่าสินทรัพย์ภายใต้การบริหารทั้งหมดราว ๒.๔ ล้านล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ และข้อมูล ณ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓ สามารถรวมตัว Assets Owners จำนวน ๒๘ แห่งจากทั่วโลก มีมูลค่าสินทรัพย์ภายใต้การบริหารทั้งหมดราว ๕ ล้านล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ (Allianz, Online, 2020)

๑.๒.๔ ตัวอย่างกองทุนบำเหน็จบำนาญและการลงทุนที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (ESG)

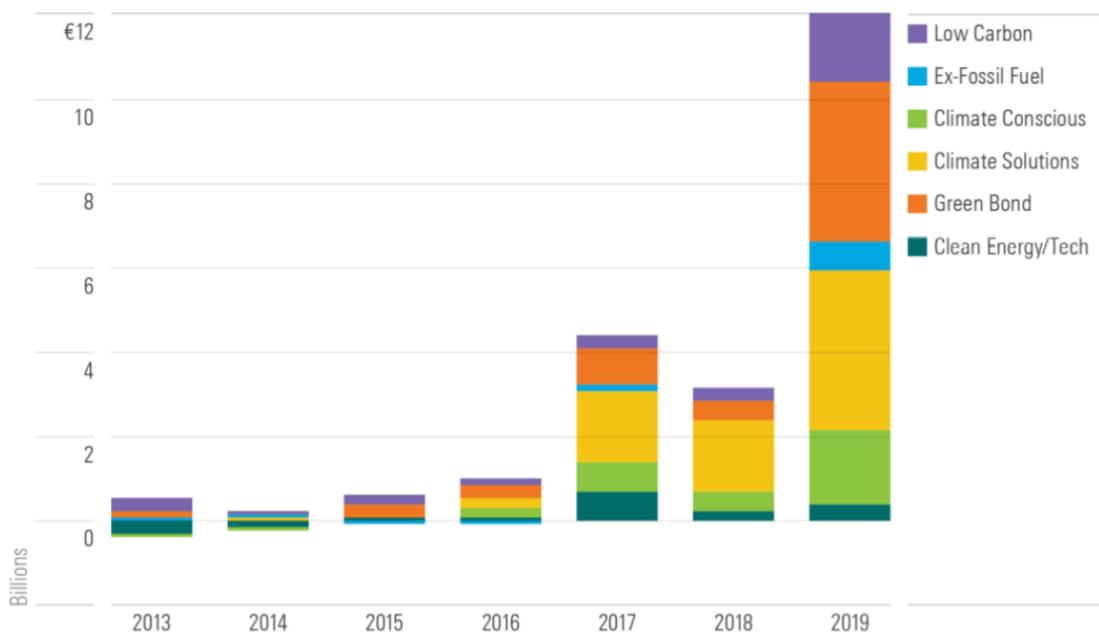
การลงทุนในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับประเด็น ESG ควบคู่ไปกับการหาผลตอบแทนการลงทุน นักลงทุนสถาบันหลายราย เช่น NN Investment Partners BlackRock และ BNP Paribas ให้ข้อมูลว่าคะแนนด้าน ESG มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกับผลตอบแทนจากการลงทุนในกิจการในระยะยาว และในปัจจุบันมีกองทุนหุ้นมากกว่า ๑,๕๐๐ กองที่เลือกลงทุนในธุรกิจที่ปฏิบัติตามกรอบ ESG มูลค่าสินทรัพย์รวม ๖ แสนล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้นจากมูลค่า ๒ แสนล้านเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ (ลงทุนอย่างยั่งยืนด้วยแนวทาง ESG, ออนไลน์,

๒๕๖๒) ทั้งนี้ ในหลายประเทศได้มีการประกาศเป้าหมายในการลงทุนอย่างมี ESG ยกตัวอย่างเช่น กองทุนประเทศบราซิลของเนเธอร์แลนด์ประกาศผลักดันการลงทุนตามแนวทางของ OECD ในการติดตามและรายงานความเสี่ยงในนโยบาย ESG และลงทุน ESG ให้ครบทั้งหมดภายในสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และกองทุนบราซิลของญี่ปุ่นซึ่งเป็นกองทุนบราซิลของญี่ปุ่นที่เข้ารายการที่ใหญ่ที่สุดในโลก ด้วยมูลค่าสินทรัพย์ ณ สิ้นเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ จำนวน ๑๖๘.๙ ล้านล้านเยน หรือราว ๑.๕ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (Bloomberg, Online, 2020) ให้ความสำคัญอย่างมากกับการลงทุนในบริษัทที่มี Carbon Efficiency สูง และมีการเปิดเผยข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสม

๑.๒.๕ ความสนใจของนักลงทุนที่มีต่อกองทุนรวมที่มีนโยบายที่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

นักลงทุนในต่างประเทศได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสะท้อนได้จากข้อมูลของ Morningstar ที่พบว่า กองทุนรวมที่รองรับความต้องการของนักลงทุนที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในแถบประเทศในยุโรปมีการเติบโตอย่างมาก (แผนภาพที่ ๒-๑๓) ซึ่ง ณ สิ้นเดือนมีนาคม ๒๕๖๓ มีจำนวน ๔๐๕ กองทุน คิดเป็นมูลค่าทรัพย์สินราว ๖๐ พันล้านยูโร โดยสามารถแบ่งตามประเภทต่าง ๆ ได้ ๖ ประเภท ได้แก่ Low Carbon, Ex-Fossil Fuel, Climate Conscious, Climate Solutions, Green Bond, และ Clean Energy/Tech (แผนภาพที่ ๒-๑๔)

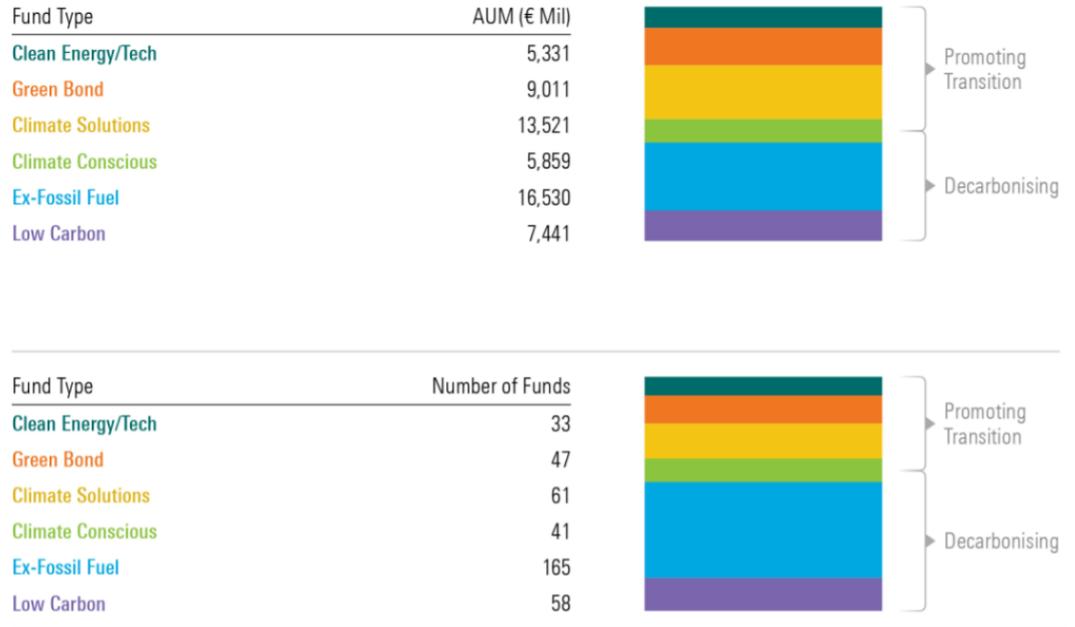
แผนภาพที่ ๒-๑๓ กระแสเงินที่ไหลเข้าสู่กองทุนรวมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

Source: Morningstar Direct. Morningstar Research. Data as of December 2019.

ที่มา: Morningstar, Online, 2020

แผนภาพที่ ๒-๑๔ กองทุนรวมที่รองรับความต้องการของนักลงทุนที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามกลยุทธ์ต่าง ๆ

Source: Morningstar Direct. Morningstar Research, Data as of 31 March 2020.

ที่มา: Morningstar, Online, 2020

๑.๓ มิติของตัวกลางในการระดมทุน

ประเทศในยุโรปและเอเชียหลายประเทศมีการดำเนินโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยได้มีการจัดตั้งกองทุนคาร์บอนเพื่อเป็นตัวกลางในการระดมทุนจากผู้ลงทุนสถาบันทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อนำมาลงทุนในโครงการ รวมถึงรวบรวมปริมาณการลดก๊าซเรือนกระจก (Carbon Credit) จากโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ลงทุนหรือผู้ประกอบการ (Compliance Investor) สามารถเข้าถึง Carbon Credit ได้ง่ายขึ้น โดยกองทุนคาร์บอนจะซื้อขาย Carbon Credit หรือทำสัญญาซื้อขาย Carbon Credit ล่วงหน้ากับโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และจ่ายผลตอบแทนหรือคืนทุนให้ผู้ลงทุนเป็น Carbon Credit (pay in kind หรือการจ่ายผลตอบแทนที่ไม่อยู่ในรูปตัวเงิน) นอกจากนี้ กองทุนคาร์บอนยังสามารถลงทุนในตราสารทุนหรือตราสารหนี้ของกิจการที่ดำเนินโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ด้วย จึงเป็นการช่วยส่งเสริมการพัฒนาโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งจะช่วยลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก แก้ปัญหามลพิษ และช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมของโลก

๑.๔ มิติของระบบโครงสร้างพื้นฐานของระบบการเงิน (Market infrastructure)

๑.๔.๑ ตลาดหลักทรัพย์

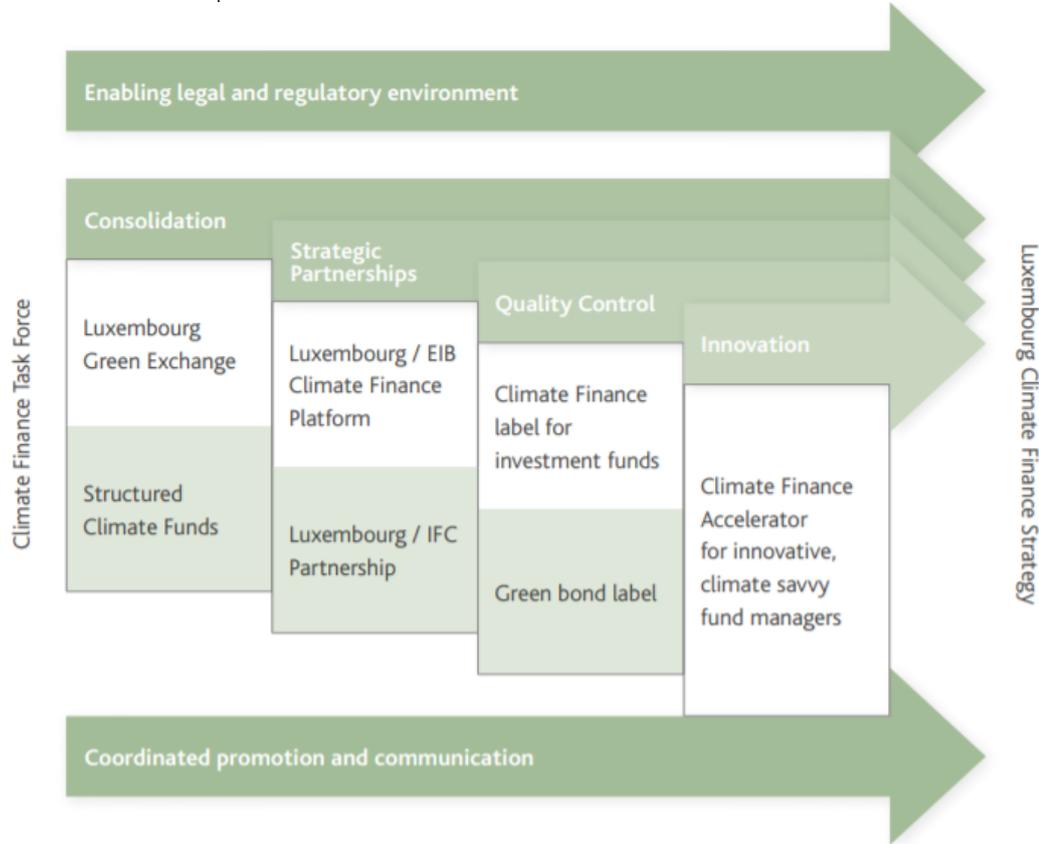
UN Sustainable Stock Exchanges (SSE) initiative เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานขององค์การสหประชาชาติ ๔ แห่ง ได้แก่ หลักการสหประชาชาติว่าด้วยการลงทุนอย่างมีความรับผิดชอบ (UNPRI) การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการ

พัฒนา (UNCTAD) ความริเริ่มด้านการเงินภายใต้สำนักงานโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP-FI) และข้อตกลงโลกแห่งสหประชาชาติ (UNG) ที่มุ่งสร้างเครือข่ายตลาดทุนทั่วโลกให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาตลาดหลักทรัพย์และตลาดทุนให้มีความยั่งยืนภายใต้กรอบสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (ESG)

อนึ่ง ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างสมาชิก SSE ที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก ในการส่งเสริมการพัฒนาตราสารหนี้ยั่งยืน ได้แก่ ตลาดหลักทรัพย์ลักเซมเบิร์ก (Luxembourg Stock Exchange : LuxSE) ซึ่งถือเป็นตลาดหลักทรัพย์อันดับหนึ่งของโลกที่มีความโดดเด่นด้านการรับจดทะเบียนหลักทรัพย์จากทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งตราสารหนี้ (คิดเป็นร้อยละ ๖๑ ของหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนทั้งหมด) นอกจากนี้ มีการจัดตั้ง Luxembourg Green Exchange (LGX) ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มข้อมูลตราสารยั่งยืนแรกของโลกโดยเปิดดำเนินการตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่แสดงข้อมูลครบวงจรของตราสารหนี้และกองทุนรวมยั่งยืนจากหลายประเทศที่มีความน่าเชื่อถือซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก โดยปัจจุบันมีการแสดงข้อมูลของตราสารหนี้ยั่งยืน (green, social, sustainable bond) มากกว่าร้อยละ ๕๐ ของตราสารหนี้ยั่งยืนที่จดทะเบียนทั่วโลก (สำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, ออนไลน์, ๒๕๖๓) ทั้งนี้ ลักเซมเบิร์กมีกลยุทธ์หลักในการส่งเสริมการพัฒนาการเงินเพื่อโลกร้อน (climate finance) ๔ ข้อ ได้แก่ (๑) รวบรวมและต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการเงินที่ยั่งยืนเพื่อพัฒนาขีดความสามารถ (๒) สร้างพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ เช่น ธนาคารเพื่อการลงทุนของยุโรป (The European Investment Bank) บริษัทเงินทุนระหว่างประเทศ (International Finance Corporation : IFC) (๓) ควบคุมคุณภาพเพื่อให้ความมั่นใจแก่นักลงทุนผ่านการกำหนดเกณฑ์การออกและติดฉลากเขียว (green label) (๔) สนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมการเงินที่ยั่งยืน (แผนภาพที่ ๒-๑๕)

แผนภาพที่ ๒-๑๕ กลยุทธ์ส่งเสริมการพัฒนาการเงินเพื่อโลกร้อนของลักเซมเบิร์ก

ที่มา: LuxembourgforFinance, Online, 2020

๑.๔.๒ ผู้ให้บริการข้อมูล

ในช่วงที่ผ่านมา ผู้ลงทุนเปลี่ยนมุมมองการลงทุนที่มุ่งไปสู่การให้ความสำคัญกับการพัฒนาความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียน นอกจากพิจารณาผลประกอบการเพียงอย่างเดียว จึงเป็นที่มาของดัชนีชี้วัดความยั่งยืนระดับสากล ซึ่งเป็นดัชนีที่แสดงความเคลื่อนไหวราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนที่ใช้เกณฑ์ผลการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการบริหารจัดการอย่างมีบรรษัทภิบาล หรือ Environmental, Social and Governance (ESG) เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาประเมินและคัดกรองบริษัทควบคู่ไปกับเกณฑ์พิจารณาการจัดทำดัชนีอื่น ๆ ตามที่ผู้จัดทำแต่ละดัชนีชี้วัดจะกำหนดไว้ ซึ่งปัจจุบันมีผู้จัดทำดัชนีชี้วัดความยั่งยืน (Index Provider) ชั้นนำที่ได้รับความนิยมและยอมรับจากผู้ลงทุนสถาบันทั่วโลกนำมาใช้เป็นข้อมูลในการลงทุน ๓ แห่ง ได้แก่ S&P Dow Jones MSCI และ FTSE Russell ซึ่งจัดทำตัวอย่างดัชนีวัดความยั่งยืนในชื่อที่เรียกว่า Dow Jones Sustainability Indices (DJSI) MSCI ESG Index และ FTSE4Good Index ตามลำดับ ขณะเดียวกัน เนื่องจากการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นประเด็นที่ทุกฝ่ายให้ความสำคัญอย่างมาก จึงมีการจัดทำดัชนีชี้วัดความยั่งยืนที่มุ่งเน้นเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะ เช่น S&P Carbon Efficient Index Series FTSE Global Climate Index Series เป็นต้น นอกจากนี้ ในฝั่งของตราสารหนี้เอง พบว่าประเทศจีนได้ริเริ่มจัดทำดัชนีราคาตราสารหนี้สีเขียวขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ในชื่อว่า ChinaBond China Climate-Aligned Bond

Index อันเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามความเคลื่อนไหวของราคาตราสารหนี้สีเขียวที่ลงทุนในประเทศจีน โดย ณ จุดเริ่มต้นมีผู้ออกตราสารหนี้สีเขียว ๙๓ ราย ซึ่งมีมูลค่าตราสารหนี้สีเขียวรวม ๑.๔๕ ล้านล้านหยวน (หรือ ๒๑๐ พันล้านเหรียญสหรัฐ) (China Green Bond Market 2018, Online, 2019)

นอกจากนี้ จากการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาโลกอย่างยั่งยืน ดังจะเห็นได้จากการประชุมระดับโลก World Economic Forum Annual Meeting 2020 เมื่อเดือนมกราคม ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งแนวคิดหลักของงานคือ “Stakeholders for a Cohesive and Sustainable World” มุ่งเน้นการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาโลกอย่างยั่งยืน ครอบคลุมทุกมิติของสังคม โดยหัวข้อหลักที่สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ผลักดันในปีนี้เป็น การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ พบว่าบริษัท Refinitiv ซึ่งเป็นบริษัทที่ให้บริการข้อมูลด้านการเงินชั้นนำและเป็นอดีตหน่วยธุรกิจส่วนที่ดูแลผลิตภัณฑ์ด้านการเงินและการจัดการความเสี่ยงที่แยกตัวออกมาจาก Thomson Reuters ได้เปิดตัวเครือข่ายที่เรียกว่า Future of Sustainable Data Alliance โดยร่วมมือกับ UN WEF Climate Bonds Initiative สมาคมอุตสาหกรรมหลักทรัพย์และตลาดการเงินเอเชีย (ASIFMA) และองค์กรชั้นนำอีกหลายแห่ง เพื่อมุ่งหวังขับเคลื่อนการพัฒนาการเงินที่ยั่งยืนจากการใช้ประโยชน์ข้อมูลด้าน ESG ซึ่งหนึ่งในการพัฒนาคือการจัดทำข้อมูลให้มีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้นักลงทุนมีข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจ (Refinitiv announces the launch of the Future of Sustainable Data Alliance, Online, 2020)

๒. ตลาดเงิน

นอกจากแรงขับเคลื่อนผ่านการเปิดเผยข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของภาคตลาดทุนแล้ว ภาคธนาคารก็เป็นกำลังสำคัญเช่นกันในฐานะที่เป็นแหล่งเงินทุนหลักของระบบเศรษฐกิจ (ราวร้อยละ ๗๐ ถึงร้อยละ ๘๐ ของแหล่งเงินทุนของบริษัททั่วโลกมาจากระบบธนาคาร) ซึ่งพบว่า ภาคการเงินเริ่มกดดันให้บริษัทให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ยกตัวอย่างเช่น ธนาคารกลางอังกฤษ ที่ได้ดำเนินปัจจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มาเป็นหนึ่งในความเสี่ยงที่มีนัยต่อเสถียรภาพของระบบการเงิน เนื่องด้วยผลกระทบทางตรงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ถี่และรุนแรงมากขึ้นนั้น ส่งผลกระทบต่อบริษัทประกันที่ต้องค่าสินไหม และสถาบันการเงินที่มีความเสี่ยงจากการผิมนัดชำระหนี้เพิ่มขึ้น (ประสาร ไตรรัตน์วรกุล, ปาฐกถา, ๒๕๖๑)

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้มีการจัดตั้งเครือข่าย Sustainable Banking Network (SBN) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของผู้กำกับดูแลและสมาคมธนาคารในประเทศกลุ่มเศรษฐกิจเกิดใหม่ (Emerging Economies) โดยได้รับการสนับสนุนจาก International Finance Company (IFC) ซึ่งเป็นองค์กรลูกของ World Bank เพื่อส่งเสริมให้ภาคการเงินมีการบริหารความเสี่ยงและมีการให้สินเชื่อโดยคำนึงถึงปัจจัย ESG และเกิดการผนวกแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเข้ากับภาคธนาคารที่เรียกว่า “การธนาคารเพื่อความยั่งยืน” (Sustainable Banking) ซึ่งหมายถึงการธนาคารที่มุ่งเน้นการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจและสังคมในระยะยาว ตลอดจนช่วยผลักดันและจูงใจให้ภาคส่วนอื่น ๆ มีการดำเนินการในทิศทางที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ IFC ได้ให้คำนิยาม “การธนาคารเพื่อความยั่งยืน” ว่าต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ ๔ มิติ ได้แก่ (๑) ความมั่นคงทางการเงินของสถาบัน

การเงินและลูกค้า (๒) โครงการต้องมีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ (๓) ความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม และ (๔) ความยั่งยืนของสังคม โดยในหลายประเทศได้มีการดำเนินการในเรื่องนี้อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม เช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์โดยองค์กร Oxford Committee for Famine Relief (OXFAM) ได้ริเริ่มการออกแนวปฏิบัติ Fair Finance Guide ที่กำหนดให้สถาบันการเงินให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจ โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และสิทธิมนุษยชน ประเทศสิงคโปร์โดยสมาคมธนาคารในสิงคโปร์ (The Association of Banks in Singapore: ABS) ได้ออก ABS Guidelines on Responsible Financing เพื่อกำหนดแนวทางการให้บริการทางการเงินอย่างรับผิดชอบร่วมกันระหว่างสถาบันการเงิน เป็นต้น (การธนาคารเพื่อการยั่งยืน, ๒๕๖๑ : ๑๑)

ทั้งนี้ นอกจากการดำเนินการในระดับนานาชาติที่ขับเคลื่อนการสร้างความยั่งยืนไปในทิศทางเดียวกันแล้ว แต่ละประเทศยังมีการดำเนินการและประยุกต์ใช้เครื่องมือที่แตกต่างกันในการผลักดัน Sustainable Banking ตามบริบทของตนเอง ตัวอย่างประเทศที่เห็นชัด ได้แก่ ประเทศจีนซึ่งประสบปัญหาหมอกพิษทางอากาศมายาวนานจากการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน โดยหน่วยงานกำกับดูแลสถาบันการเงินของจีน (China Banking Regulatory Commission: CBRC) ได้ออก Green Credit Guidelines ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ครอบคลุมในเรื่องการจัดการความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ผลกระทบที่สั้นเชื้อสีเขียว และกระบวนการทำงานที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูล Green Credit Statistics System เพื่อให้ธนาคารรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการให้สินเชื่อแก่บริษัทที่ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม และการให้สินเชื่อแก่โครงการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและลดการปล่อยมลพิษ (ทิศทางการผลักดันการธนาคารเพื่อความยั่งยืน, ๒๕๖๒ : ๒๐ – ๒๑) จากมาตรการที่เข้มแข็งข้างต้นพบว่า ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีการซื้อขายพันธบัตรสีเขียวที่ใหญ่ที่สุดในโลก ด้วยวงเงินสูงกว่า ๑๐ ล้านล้านหยวน (๑.๔๓ ล้านล้านดอลลาร์) ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒ (สำนักข่าวอีไฟแนนซ์ไทย, ออนไลน์, ๒๕๖๒)

สำหรับภูมิภาคอาเซียน สมาคมธนาคารในประเทศสิงคโปร์ได้ร่วมกันกำหนดแนวทางการเงินที่ยั่งยืน (Guidelines on Responsible Financing) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ และปรับปรุงฉบับใหม่ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยเน้นการเปิดเผยความมุ่งมั่นของผู้บริหารระดับสูงในการให้สินเชื่อด้วยความรับผิดชอบต่อ และได้ประกาศมาตรการเฉพาะสำหรับรองรับความเสี่ยงจากหมอกควัน (Haze Diagnostics Kit) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับธนาคารใช้ประกอบการประเมินลูกหนี้ที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับปาล์ม น้ำมันและเยื่อกระดาษ ในขณะที่เดียวกันธนาคารกลางสิงคโปร์ได้ออกมาตรการ Sustainable Bond Grant Scheme เพื่อสร้างแรงจูงใจในการออกตราสารหนี้เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Green Bond) เพื่อการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต (Social Bond) และโครงการเพื่อความยั่งยืน (Sustainability Bond) โดยสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการตรวจสอบหรือจัดอันดับของตราสารหนี้เหล่านี้โดยบุคคลภายนอก (ทิศทางการผลักดันการธนาคารเพื่อความยั่งยืน, ๒๕๖๒ : ๒๐ – ๒๑)

สรุป ภาคการเงินในหลายประเทศทั่วโลกได้มีการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีแนวทางแก้ไขต่าง ๆ เช่น การกำหนดแนวทางการเปิดเผยข้อมูล การผลักดันให้คำนึงถึงหลักการลงทุนที่รับผิดชอบต่อ การสนับสนุนให้เกิดผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

เพื่อความยั่งยืน เป็นต้น รวมถึงความร่วมมือกันระหว่างภาคส่วนและความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งนี้ การดำเนินการแก้ไขปัญหายั่งยืนควรคำนึงถึงความสามารถของแต่ละประเทศ ทั้งในแง่ของความรู้และทัศนคติ เทคโนโลยี รวมถึงกลไกในการปรับตัว ซึ่งอาจพิจารณาวางแผนแบ่งเป็นระยะ ๆ พร้อมกับทบทวนแผนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ยุทธศาสตร์ชาติ ค้ำประกัน และแนวทางการดำเนินการของภาครัฐไทย

๑. การดำเนินการในระดับสากล

ประเทศไทยในฐานะสมาชิกสหประชาชาติได้มีส่วนร่วมในการลดก๊าซเรือนกระจก ภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสภาพภูมิอากาศที่สำคัญ คือ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change : UNFCCC) ซึ่งมีพันธะกรรมกับนานาประเทศภายใต้อนุสัญญาดังกล่าวที่จะช่วยลดก๊าซเรือนกระจก

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่ประชุมรัฐภาคีอนุสัญญา UNFCCC ได้จัดทำความตกลงปารีส (Paris Agreement) เพื่อกำหนดความร่วมมือการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันระดับโลก ๓ เป้าหมายหลัก ได้แก่ (๑) การควบคุมการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้ต่ำกว่า ๒ องศาเซลเซียส และพยายามควบคุมให้เพิ่มขึ้นไม่เกิน ๑.๕ องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับยุคก่อนอุตสาหกรรม (๒) การเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (๓) การสร้างเงินกองทุนหมุนเวียนที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำ

จากรายงานการติดตามประเมินผลการลดก๊าซเรือนกระจกล่าสุดในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ประเทศไทยสามารถลดก๊าซเรือนกระจกได้จำนวน ๕๑.๗๒ ล้านตันหรือประมาณร้อยละ ๑๔ จากกรณีปกติในภาคพลังงานและภาคขนส่ง ซึ่งเป็นปริมาณ ๒ เท่าของเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกโดยสมัครใจของประเทศไทยภายในปี ๒๕๖๓ (กรุงเทพฯธุรกิจ, ออนไลน์, ๒๕๖๓) เป็นส่วนหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายในการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ

๒. การขับเคลื่อนในประเทศ

รัฐบาลไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (กนภ.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย การกักเก็บและการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้ มีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นเจ้าภาพหลัก และองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) เรียกโดยย่อว่า “อบก.” และให้ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “Thailand Greenhouse Gas Management Organization (Public Organization)” เรียกโดยย่อว่า “TGO” ซึ่งอยู่ในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมขับเคลื่อน

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีการบูรณาการแก้ไขปัญหาคาร์บอนเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในนโยบายและแผนพัฒนาของประเทศทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ รวมถึงแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๙๓ (แผนภาพที่ ๒-๑๖)

แผนภาพที่ ๒-๑๖ ผังเชื่อมโยงการบูรณาการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับนโยบายของไทย

ผังความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงฯ ปี พ.ศ. 2560 - 2564 และแผนยุทธศาสตร์ อบก. ปี พ.ศ. 2561 - 2565	
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560 - 2579)	
5. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Growth) 5.5 ลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	
แผนฯ 12 (พ.ศ.2560-2564) : ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน	
เป้าหมายที่ 4	เพิ่มประสิทธิภาพการลดก๊าซเรือนกระจกและขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีกลไกจัดการเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในด้านต่างๆ หรือในพื้นที่หรือสาขาที่มีความเสี่ยงจะได้รับผลกระทบสูง
	ตัวชี้วัด 4.1 ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและคมนาคมขนส่งลดลง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 7 ของการปล่อยในกรณีปกติ ภายใน ปี 2563
	ตัวชี้วัด 4.2 ต้นทุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหน่วย (บาทต่อตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า) มีแนวโน้มลดลง
	ตัวชี้วัด 4.3 แผนปฏิบัติการการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในรายสาขาที่จำเป็น เช่น การจัดการน้ำ เกษตร สาธารณสุข และป่าไม้
	ตัวชี้วัด 4.4 การจัดตั้งกลไกภายในประเทศเพื่อสนับสนุนด้านการเงิน เทคโนโลยีและการเสริมสร้างศักยภาพ
นโยบายรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี	
นโยบายที่ 9	การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
	9.1 ในระยะเฉพาะหน้า เร่งปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า โดยให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ...
	9.2 ส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน..
	9.5 เร่งรัดการควบคุมมลพิษทั้งทางอากาศ ชยะ และน้ำเสีย ที่เกิดจากการผลิตและบริโภค เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่ประชาชน..
แผนแม่บทรับรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593	
แนวทางการดำเนินงาน 3 ด้าน	1. การปรับตัวต่อผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 2. การลดก๊าซเรือนกระจกและส่งเสริมการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ 3. การสร้างขีดความสามารถ ด้านการบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
เป้าหมายการให้บริการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
เป้าหมาย	ลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
	ตัวชี้วัด 1. ปริมาณการลดก๊าซเรือนกระจกที่สามารถติดตามประเมินผลได้จากมาตรการ/นโยบายของประเทศไม่น้อยกว่า 38 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า
	ตัวชี้วัด 2. ข้อมูลต้นทุนต่อหน่วยการลดก๊าซเรือนกระจก (บาทต่อตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า) จากมาตรการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ
ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. 2560-2564	
ยุทธศาสตร์ที่ 4	ป้องกัน การลดผลกระทบ และการปรับตัวเพื่อรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
เป้าประสงค์	ข้อ 25 ลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ตัวชี้วัด ปริมาณการลดก๊าซเรือนกระจกที่สามารถติดตามประเมินผลได้จากมาตรการ/นโยบายของประเทศไม่น้อยกว่า 38 MtCO₂e

ที่มา: ผู้วิจัยปรับปรุงจากองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน), ออนไลน์, ๒๕๖๐

นอกจากนี้ อีกหนึ่งเครื่องมือที่กำลังจะถูกนำมาใช้เพื่อให้การดำเนินงานลดก๊าซเรือนกระจกในประเทศมีความเข้มข้นมากขึ้น คือ พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ หรือ พ.ร.บ.โลกร้อน ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการยกร่างโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คาดว่าจะได้แล้วเสร็จภายในปลายปี พ.ศ. ๒๕๖๓ เพื่อให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

๓. การดำเนินการของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (อบก.) ได้เริ่มโครงการลดก๊าซเรือนกระจกและพัฒนาตลาดคาร์บอนภายในประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ และได้โครงการศึกษาวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมภายใต้แผนพัฒนาโครงการตลาดคาร์บอนภาคสมัครใจ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๘ อาทิ โครงการศึกษาตลาดคาร์บอนระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดคาร์บอนของไทย โครงการนำร่องระบบการซื้อขายใบอนุญาตปล่อยก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจของไทย โครงการศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ประเด็นด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับระบบการรายงานข้อมูลก๊าซเรือนกระจกเพื่อรองรับการซื้อขายคาร์บอนเครดิต ระยะที่ ๑

๓.๒ กรมสรรพากร

สำหรับมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก กรมสรรพากรได้กำหนดยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับกำไรสุทธิในการดำเนินโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เฉพาะส่วนที่เกิดจากการจำหน่ายคาร์บอนเครดิต นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒ (กรมสรรพากร, ข้อหารือภาษีอากรที่ ๐๗๐๒/๓๒๐๖, ๒๕๖๑)

๓.๓ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ สผ. เป็นหน่วยประสานงานหลัก (National Designated Authority: NDA) ของกองทุนภูมิอากาศสีเขียวประเทศไทย เพื่อทำหน้าที่ประสานและติดต่อสื่อสารกับกองทุนภูมิอากาศสีเขียว อันเป็นกลไกทางการเงินภายใต้ UNCCC นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ สผ. ร่วมกับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย (UNDP) เปิดตัวโครงการสนับสนุนการดำเนินงานตามการมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนดด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภายหลังปี ค.ศ. ๒๐๒๐: การสร้างความยั่งยืนผ่านกลไกทางการเงินเพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย (NDC Support) มุ่งมั่นผลักดันให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามที่กำหนดภายใต้ความตกลงปารีส

สรุป ภาครัฐไทยให้ความร่วมมือกับประชาคมโลกในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและให้ความสำคัญต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และผนวกเรื่องดังกล่าวในนโยบายและแผนพัฒนาประเทศทุกระดับ ซึ่งเป็นการแสดงจุดยืนที่จะมีส่วนร่วมลดก๊าซเรือนกระจก อย่างไรก็ตาม พลังกิจดังกล่าวจะสำเร็จมิได้หากเดินหน้าเพียงภาครัฐฝ่ายเดียว แต่จำเป็นอย่างยิ่งยวดที่จะต้องได้รับความ

ร่วมมือจากทุกภาคส่วน นอกจากนี้ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข ฉะนั้น คงจะดีไม่น้อยหากภาครัฐกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนและผลักดันให้มีการบูรณาการอย่าง สอดคล้องในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่า เป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนเกิดขึ้นได้จริง และไม่ได้เป็นแค่เรื่องของวิสัยทัศน์ โดยภาครัฐต้องให้การสนับสนุน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อเกิดการขับเคลื่อนอย่างทวีคูณ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. Sir Nicholas Stern (2006) ได้จัดทำรายงานด้านเศรษฐกิจในชื่อเรื่อง Stern Review on the Economics of Climate Change ซึ่งสรุปความได้ว่า ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศจะทำให้เศรษฐกิจโลกหดตัวลงถึงร้อยละ ๒๐ ในขณะที่ต้นทุนในการลงทุนเพื่อ ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะคิดเป็นแค่ราวร้อยละ ๑ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมโดยรวม ของโลกเท่านั้น

๒. สฤณี อาชวานันทกุล (๒๕๖๒) ได้เขียนบทความเรื่อง “เส้นทางสู่เศรษฐกิจคาร์บอน ต่ำ: บทเรียนจากเทศถึงไทย” ซึ่งสรุปความได้ว่า หน้าตาของเส้นทางสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำของแต่ละ ประเทศย่อมแตกต่างกัน เพราะแต่ละประเทศมีภูมิประเทศ ประวัติศาสตร์ ระดับการพัฒนา รวมถึง บริบททางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองที่แตกต่างกัน

ผู้เขียนบทความให้ความเห็นว่า ความชัดเจนและความโปร่งใสในการประกาศเป้า คาร์บอนและเปิดเผยข้อมูลความคืบหน้า รวมถึงการยอมรับอย่างตรงไปตรงมาเมื่อพบอุปสรรค แทนที่ จะเปลี่ยนเป้าหรือตัวชี้วัดให้ไปถึงง่ายขึ้น เป็นสิ่งที่ทำให้เยอรมนีประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายได้ หันกลับมาที่ประเทศไทยประกาศเป้าการลดคาร์บอนกับสหประชาชาติโดยสมัครใจ (INDC) โดย ตั้งเป้าหมายการลดคาร์บอนได้ร้อยละ ๒๐ เทียบกับระดับการคาดการณ์การปล่อยที่จะเกิดขึ้นใน อนาคต เรียกว่า “การปล่อยในกรณีปกติ” (business-as-usual: BAU) ซึ่งผู้เขียนบทความเห็นว่า การคาดการณ์ BAU ของไทยนั้นน่าจะสูงเกินจริงไปไม่น้อย โดยสาเหตุหลักมาจากการคาดการณ์ ความต้องการใช้ไฟฟ้าในแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า (PDP) ที่สูงเกินควร จึงได้ขวนคิดว่า หากไทยไม่ ปรับเปลี่ยนฐานการคำนวณให้สะท้อนความเป็นจริง ต่อให้ไทยบรรลุเป้าหมายการลดคาร์บอนตาม INDC ก็อาจไม่มีความหมายใด ๆ เลย

๓. Chris Pinney Sophie Lawrence และ Stephanie Lau (2019) ได้ศึกษาเรื่อง “Sustainability and Capital Markets—Are We There Yet?” พบว่า ผู้ลงทุนมีบทบาทสำคัญใน การผลักดันให้กิจการที่ลงทุนดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน และช่วยให้ผู้กำกับดูแลตลาดทุนต้องพัฒนา กรอบแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการพัฒนาเรื่องนี้ คือ ขาดมาตรฐาน การเปิดเผยข้อมูล ESG อีกทั้งขาดแคลนนักวิเคราะห์ข้อมูลด้าน ESG ที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นผู้เชื่อมโยงให้ เกิดการบูรณาการและขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืน นอกจากนี้ จากผลสำรวจพบว่ากรรมการบริษัทส่วนใหญ่ ยังไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำปัจจัย ESG เข้าไปมีส่วนในกระบวนการตัดสินใจและ ดำเนินธุรกิจ และการเห็นประโยชน์ของ ESG ที่ช่วยสร้างคุณค่าในระยะยาวให้แก่บริษัท

๔. ธนาคารโลก (๒๐๑๙) ได้ศึกษาการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของ ตลาดทุนอาเซียนผ่านการลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการปรับตัวต่อ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ASEAN Capital Markets Initiatives for Climate Change Mitigation and Adaptation) ซึ่งพบว่าหน่วยงานกำกับดูแลมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขัดอุปสรรคและสร้างสภาพแวดล้อมให้อำนวยต่อการขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืน

๕. Network of Central Banks and Supervisors for Greening the Financial System (2019) ได้เปิดเผยว่า ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก่อให้เกิดความเสี่ยงทางการเงิน จึงให้คำแนะนำแก่ธนาคาร ๖ ข้อ ได้แก่ (๑) การนำปัจจัยความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมาเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ใช้ติดตามและควบคุมความเสี่ยงที่มีนัยต่อเสถียรภาพของระบบการเงิน (๒) การคำนึงถึงปัจจัยความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสู่การบริหารพอร์ตการลงทุน (๓) การเชื่อมโยงช่องว่างข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโดยแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างคณะทำงาน (๔) การสร้างความตื่นตัว ความรู้ความสามารถ และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนให้ความรู้เชิงเทคนิคระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก (๕) สร้างมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และ (๖) สนับสนุนการพัฒนาอภิธานศัพท์ (taxonomy) ที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจสีเขียว

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิด นโยบายในการขับเคลื่อน จะเน้นไปยังมาตรการที่เป็น การสร้างแรงจูงใจ และวินัยในตนเอง (self-discipline) ของบริษัทเอกชน และการสร้างสภาพแวดล้อม โดยผู้มีส่วนร่วมในตลาด (market-discipline) และจะเสนอมาตรการเชิงบังคับ (regulatory-discipline) จากหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินเฉพาะเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ ๒-๑๗ กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการศึกษาแนวคิดในการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในภาพรวม แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในวงกว้างที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน สภาพเศรษฐกิจและสังคม ทั้งที่เป็นผลกระทบทางตรงจากความแปรปรวนทางสภาพภูมิอากาศ (physical risks) และผลกระทบจากระบวนการในการมุ่งสู่เศรษฐกิจสีเขียว (transition risks) ซึ่งถือเป็นปัญหาใหญ่ของโลกและเป็นหนึ่งในพันธกิจที่ UN กำหนดเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาของโลกภายหลังปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ในเป้าหมายการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนข้อที่ ๑๓ คือ การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเริ่มตระหนักและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเพื่อหวังจะช่วยบรรเทาและหยุดยั้งปัญหาภาวะโลกร้อน และผลกระทบต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยจะไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้สำเร็จโดยลำพัง แต่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคส่วนการเงินซึ่งสามารถเป็นแหล่งเงินทุนที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวให้มากขึ้น จึงเป็นที่มา

ของการผลักดันในระดับสากลที่ร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมให้เปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามคำแนะนำของ TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosure) ซึ่งมุ่งหวังให้นักลงทุนมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนอย่างเพียงพอ การสนับสนุนให้เกิดการใช้ตราสารหนี้สีเขียวอย่างแพร่หลายด้วยการจัดทำมาตรฐานการเสนอขายตราสารหนี้สีเขียวในอาเซียนเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักลงทุน การออกหลักกำกับดูแลนักลงทุนสถาบันเพื่อเป็นมาตรฐานของนักลงทุนสถาบันให้ลงทุนด้วยความรับผิดชอบต่อลูกค้าโดยคำนึงถึง ESG การจัดตั้งเครือข่ายกลุ่มธนาคารเพื่อความยั่งยืนที่มุ่งเน้นการปรับแนวคิดและกระบวนการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงินให้คำนึงถึง ESG มากยิ่งขึ้น เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นสมาชิก UN ได้มีส่วนร่วมในการลดก๊าซเรือนกระจกด้วยการร่วมลงนามในความตกลงปารีสซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันของมวลมนุษยชาติที่จะลดอุณหภูมิของโลกไม่ให้สูงเกิน ๒ องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับยุคก่อนอุตสาหกรรม อีกทั้งได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อดำเนินการลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงมีการบูรณาการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในนโยบายและแผนพัฒนาของประเทศทุกระดับ อันมุ่งหวังให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกัน และท้ายที่สุดประเทศไทยสามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมายในการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศตามที่วางไว้

บทที่ ๓

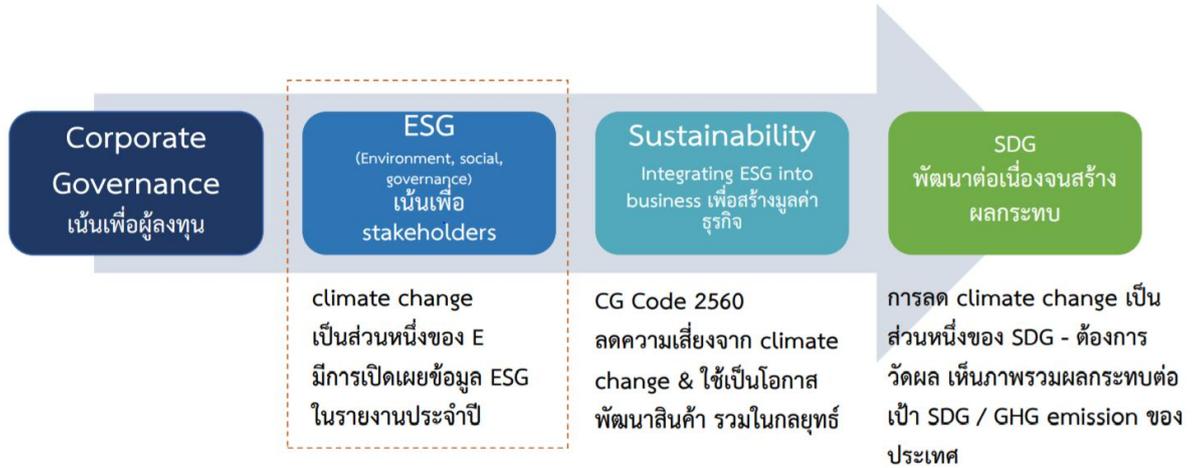
การขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแล ภาคการเงินไทยในปัจจุบัน

จากบทก่อนหน้านี้ได้กล่าวถึงแนวคิดในการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในภาพรวม ซึ่งทำให้เห็นแนวทางการขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินของประเทศสำคัญหรือใกล้เคียงกับไทย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระยะยาว ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกัน จึงเกิดการบูรณาการนโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเข้าในยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงนโยบายและแผนต่าง ๆ ในระดับประเทศ ซึ่งการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคการเงินที่เป็นแหล่งจัดสรรเงินทุนซึ่งเอื้อต่อการสร้างระบบเศรษฐกิจสีเขียว ดังนั้น ในช่วงต้นของบทนี้จะกล่าวถึงแนวทางขับเคลื่อนจากผู้มีส่วนได้เสียที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นบริษัทจดทะเบียน ผู้ลงทุน หรือสถาบันการเงิน และในตอนท้ายของบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ปัญหาข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจและใช้เป็นข้อมูลประกอบการหาแนวทางสร้างแรงผลักดันจากภาคการเงินให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นำมาสู่การแก้ไขปัญหาโลกร้อนอย่างจริงจังต่อไป

แนวทางการขับเคลื่อนสำหรับบริษัทจดทะเบียน

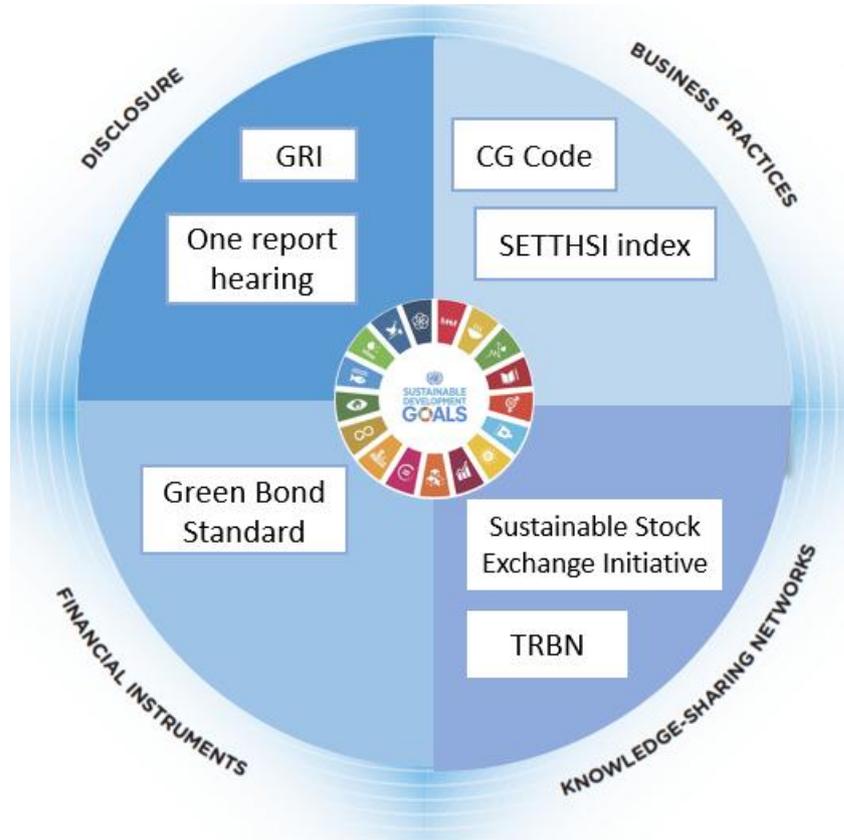
สำหรับพัฒนาการเรื่องกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืนมีมานานแล้วในภาคตลาดทุนไทย โดยเริ่มแรกจากการพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดีในองค์กร (Corporate Governance: CG) ด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อยกระดับให้บริษัทจดทะเบียนมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใสและมีบรรษัทภิบาล จากนั้นจึงเข้าสู่ยุคของการส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนและได้เปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล ที่เกี่ยวข้องกับบริษัทและการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุน โดยคำนึงถึงความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ และพัฒนาเรื่อยมาจนถึงยุค Sustainability ที่บริษัทจดทะเบียนจะต้องสามารถผนวกเรื่อง ESG เข้าไปในทุกกระบวนการทางธุรกิจจนพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของขีดความสามารถขององค์กร อันจะนำไปสู่การสร้างผลกระทบอย่างเป็นรูปธรรม และ วัตถุประสงค์ที่ช่วยตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (แผนภาพที่ ๓-๑)

แผนภาพที่ ๓-๑ พัฒนาการแนวคิดการมุ่งสู่ความยั่งยืน

ก.ล.ต. และตลาดหลักทรัพย์บพทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิบัติของบริษัทจดทะเบียนโดยมีมาตรการส่งเสริมบริษัทจดทะเบียนให้นำองค์ความรู้ด้านความยั่งยืนไปปฏิบัติและบูรณาการกับบริหารจัดการองค์กรอย่างจริงจังเพื่อประโยชน์สูงสุดคือ การนำพาองค์กรไปสู่ความยั่งยืน ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนบริษัทจดทะเบียนไทยที่ได้รับการจัดอยู่ในดัชนี DJSI (Dow Jones Sustainability Indices) มีจำนวนสูงเป็นอันดับต้น ๆ เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศเกิดใหม่ (Emerging Market) ด้วยกัน ทั้งนี้ การขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแลภาคตลาดทุนในฝั่งบริษัทจดทะเบียนสามารถพิจารณาเป็น ๔ มิติ ได้แก่ (๑) การเปิดเผยข้อมูล (Disclosure) (๒) การส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนเห็นประโยชน์และสามารถผนวกแนวคิด ESG เข้ากับการดำเนินธุรกิจ (Business practices) (๓) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ตอบโจทย์ (Financial instruments) และ (๔) การสร้างเครือข่ายให้เกิดความร่วมมือผลักดันสู่ความยั่งยืน (Knowledge-sharing Networks) (แผนภาพที่ ๓-๒) โดยผู้วิจัยขอแนะนำเสนาอดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๓-๒ ส่วนผสมของแนวคิดการพัฒนาสู่ความยั่งยืนในภาคตลาดทุน

ที่มา: ผู้วิจัยปรับปรุงจาก Roadmap for a Sustainable Financial System, Online, 2017

๑. การเปิดเผยข้อมูล (Disclosure)

๑.๑ รูปแบบการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืน

ก.ล.ต. ได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนทั้งหมดเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืน ซึ่งเป็นผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (Environmental, Social and Governance : ESG) โดยข้อมูลด้านบรรษัทภิบาลกระจายอยู่ภายใต้หัวข้อ “การกำกับดูแลกิจการ” (หัวข้อ ๙) ส่วนข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมอยู่ภายใต้หัวข้อ “ความรับผิดชอบต่อสังคม” (หัวข้อ ๑๐) ของแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ ๕๖-๑) และรายงานประจำปี (แบบ ๕๖-๒) ทั้งนี้ หากบริษัทจดทะเบียนได้จัดทำรายงานความยั่งยืนโดยเฉพาะแบบแยกเล่มต่างหาก ซึ่งอาจมีชื่อเรียกที่หลากหลาย เช่น Sustainability report ESG report Sustainable Development (SD) report หรือ Corporate Social Responsibility (CSR) report เป็นต้น ก็สามารถอ้างอิงการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวไปยังรายงานที่จัดทำไว้แยกเล่มก็ได้

๑.๒ แนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืน

ก.ล.ต. ได้จัดทำคู่มือแนวทางการเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG ไว้ ซึ่งเป็นเพียงแนวทางที่ใช้อธิบายเพื่อประกอบความเข้าใจแก่บริษัทจดทะเบียน มีการกำหนดเป็นรายการหัวข้อที่ให้เปิดเผย พร้อมกับให้หลักการกว้าง ๆ โดยไม่มีรูปแบบการเปิดเผยในรายละเอียด ถือเป็นดุลยพินิจของบริษัทจดทะเบียนที่พิจารณาให้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุน ซึ่งการเปิดเผยข้อมูล

ภายใต้หัวข้อ “ความรับผิดชอบต่อสังคม” (หัวข้อ ๑๐ ของแบบ ๕๖-๑ และแบบ ๕๖-๒) ได้อิงหลักการตามแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการที่จัดทำโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภูมิอากาศเข้าข่ายตรงกับแนวทางการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อ “การดูแลสิ่งแวดล้อม” ซึ่งกล่าวถึง ๔ ส่วนสำคัญ ได้แก่ (๑) การป้องกันมลภาวะ (๒) การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (๓) การลดและปรับตัวให้เข้ากับภาวะโลกร้อน และ (๔) การปกป้องสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ และการบูรณะที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (คู่มือจัดทำแบบแสดงรายการข้อมูล แบบ ๕๖-๑ แบบ ๖๙-๑ , ออนไลน์, ๒๕๕๖) ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า แนวทางการเปิดเผยข้อมูลบนหลักการกว้างเช่นนี้ อาจเป็นการยากต่อผู้ลงทุนที่ต้องการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างบริษัทจดทะเบียน และมีความเสี่ยงจากการที่บริษัทจดทะเบียนไม่เปิดเผยข้อมูลที่มีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุน

ขณะเดียวกัน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลผลการดำเนินงานด้านความยั่งยืน โดยนอกจากให้เป็นไปตามแบบ ๕๖-๑ ของ ก.ล.ต. แล้ว ยังยกระดับให้การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวเป็นไปตามกรอบการรายงานความยั่งยืนสากล (Global Reporting Initiative: GRI) โดยมีการจัดโปรแกรมฝึกอบรมและทีมงานที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการเริ่มต้นการจัดทำรายงานความยั่งยืน เพื่อมุ่งผลักดันบริษัทจดทะเบียนไทยก้าวไปสู่ดัชนีความยั่งยืนดาวโจนส์ (DJSI) ในปริมาณที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ จากการประกาศรายชื่อบริษัทจดทะเบียนไทยที่อยู่ในดัชนี DJSI ประจำปี ๒๕๖๒ พบว่า มี ๒๐ บริษัท ที่ได้รับคัดเลือกเป็นสมาชิกของดัชนี DJSI (จำนวนเพิ่มขึ้นในทุกปี) (DJSI/CSA Annual Review 2019, Online, 2019) และจากข้อมูลการประชุม UN SSE Global Dialogue 2018 ซึ่งจัดขึ้นทุก ๆ ๒ ปี พบว่า ตลาดหลักทรัพย์ไทยได้รับการจัดอันดับด้านการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนเป็นอันดับ ๑ ในกลุ่มตลาดเกิดใหม่ และเป็นอันดับ ๗ จากตลาดหลักทรัพย์ ๓๕ แห่งทั่วโลก นอกจากนี้ ตลาดหลักทรัพย์ไทยยังเป็นตลาดหลักทรัพย์เอเชียเพียงแห่งเดียวที่สามารถติดอันดับ Top 10 ของตลาดหลักทรัพย์ทั่วโลก นับเป็นรางวัลที่สะท้อนพัฒนาการในการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนไทย อย่างต่อเนื่องจนที่ประจักษ์ในเวทีโลก (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ออนไลน์, ๒๕๖๑)

อย่างไรก็ดี เมื่อเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ก.ล.ต. ได้เปิดรับฟังความเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับแนวคิดที่จะรวมแบบ ๕๖-๑ และแบบ ๕๖-๒ ให้เหลือเพียงรายงานเดียว (One report) เพื่อลดภาระในการนำส่งรายงานข้อมูลของบริษัทจดทะเบียน พร้อมทั้งปรับปรุงการเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG ให้สะท้อนถึงการส่งเสริมด้านธรรมาภิบาล และความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในกระบวนการทางธุรกิจ (ESG in-process) ซึ่งเป็นรากฐานของการเติบโตอย่างยั่งยืน รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (SDGs) ทั้งนี้ อ้างอิงเอกสารรับฟังความคิดเห็น เรื่อง การปรับปรุงแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี/รายงานประจำปี (“แบบ ๕๖-๑ One report”) และแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์ (แบบ ๖๙-๑) ซึ่งเผยแพร่เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ พบหลักการที่เสนอให้ปรับปรุงเป็นการปรับชื่อเรียกหัวข้อ “ความรับผิดชอบต่อสังคม” เป็น “การขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อความยั่งยืน” โดยให้บริษัทเปิดเผยภาพรวมของนโยบายการจัดการ

ความยั่งยืน เป้าหมายการจัดการด้านความยั่งยืน การจัดการผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียในห่วงโซ่คุณค่าของธุรกิจ (Value Chain) การจัดการด้านความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการความยั่งยืนในมิติสังคม เป็นต้น

นอกจากนี้ จากมติที่ประชุมคณะกรรมการกำกับตลาดทุน (คณะกรรมการ ก.ต.ท.) ประจำปีเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ คณะกรรมการ ก.ต.ท. มีมติเห็นชอบแนวทางการส่งเสริมให้บริษัทที่เสนอขายหุ้นต่อประชาชนดำเนินการกำกับดูแลกิจการที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนและบริษัทที่จะเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนในครั้งแรก (IPO) เปิดเผยแพร่ข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี/รายงานประจำปี (แบบ ๕๖-๑ One report) ตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ และบริษัทที่จะ IPO เริ่มเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ทั้งนี้ เพื่อเตรียมความพร้อมและลดภาระของภาคเอกชน ก.ล.ต. จะหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประสานกับองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (อบก.) ในการจัดอบรมให้ความรู้แก่ภาคเอกชนต่อไป

๒. การส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนเห็นประโยชน์และสามารถผนวกแนวคิด ESG เข้ากับการดำเนินธุรกิจ (Business practices)

๒.๑ หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (CG Code)

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ก.ล.ต. ได้ออกหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือ Corporate Governance Code (CG Code) เพื่อเป็นหลักปฏิบัติให้คณะกรรมการบริษัท ซึ่งเป็นผู้นำหรือผู้รับผิดชอบสูงสุดขององค์กร นำไปปรับใช้ในการกำกับดูแลให้กิจการมีผลประกอบการที่ดีในระยะยาว น่าเชื่อถือสำหรับผู้ถือหุ้นและผู้คนรอบข้างเพื่อประโยชน์ในการสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ อ้างอิงหลักปฏิบัติ ๕.๒ ได้กำหนดว่า คณะกรรมการควรติดตามดูแลให้ฝ่ายจัดการประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และสะท้อนอยู่ในแผนดำเนินการ (operational plan) เพื่อให้มั่นใจได้ว่า ทุกฝ่ายขององค์กรได้ดำเนินการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เป้าหมายหลัก และแผนกลยุทธ์ (strategies) ของกิจการ

๒.๒ ดัชนีความยั่งยืน SETTHSI Index

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้จัดทำ SETTHSI Index ซึ่งเป็นดัชนีด้านความยั่งยืนที่แสดงระดับและความเคลื่อนไหวของราคาหุ้นสามัญของบริษัทจดทะเบียนไทยในตลาดหลักทรัพย์ ที่มีความโดดเด่นด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล และอยู่ในรายชื่อหุ้นยั่งยืน (Thailand Sustainability Investment: THSI) และผ่านเกณฑ์คัดกรองด้านมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดและสภาพคล่อง เพื่อเป็นทางเลือกให้ผู้ลงทุนที่ต้องการรับผลตอบแทนแบบยั่งยืนในระยะยาว และเป็นการสนับสนุนบริษัทจดทะเบียนที่มีการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

๓. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ตอบโจทย์ (Financial instruments)

๓.๑ เครื่องมือระดมทุนเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนในปัจจุบัน

ก.ล.ต. ได้มีการออกเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลการออกและเสนอขายตราสารหนี้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Green bond) มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ และเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลการออกและเสนอขายตราสารหนี้เพื่อพัฒนาสังคม (Social bond) และตราสารหนี้

เพื่อความยั่งยืน (Sustainability bond) มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ที่ได้เพิ่มเติมข้อกำหนดและการเปิดเผยข้อมูลให้เป็นไปตามมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้ลงทุน ทั้งนี้ ณ ต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีการเสนอขายตราสารหนี้เพื่อสิ่งแวดล้อม มูลค่า ๒๙,๙๐๐ ล้านบาท ตราสารหนี้เพื่อพัฒนาสังคม มูลค่า ๗,๐๐๐ ล้านบาท และตราสารหนี้เพื่อความยั่งยืน มูลค่า ๓,๒๐๐ ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นมูลค่ารวม ๔๐,๑๐๐ ล้านบาท (ก.ล.ต., ออนไลน์, ๒๕๖๓) โดยบริษัทไทยหลายแห่งได้เริ่มมีการออก green bond มากขึ้น เช่น ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ บริษัท บี.กริม เพาเวอร์ จำกัด (มหาชน) ได้ออก green bond มูลค่า ๕ พันล้านบาท เพื่อพัฒนาโครงการพลังงานหมุนเวียนในไทย ซึ่งธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ได้เข้าไปลงทุนในตราสารหนี้ดังกล่าวทั้งจำนวน (Green Bond: การลงทุนทางเลือกเพื่อธรรมชาติ?, ออนไลน์, ๒๕๖๓)

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ หลายองค์กรในไทยมีความสนใจออก green bond อย่างต่อเนื่อง ซึ่งคาดว่าจะมีผู้เสนอขาย green bond ในไทยกว่า ๑๐ ราย ซึ่ง ก.ล.ต. ได้ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนและการระดมทุนที่คำนึงถึงความยั่งยืน ทั้งทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสังคม โดยยกเว้นค่าธรรมเนียมการยื่นแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขาย green bond หรือแบบ filing มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ถึง ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ทั้งนี้ที่ประชุมคณะกรรมการ ก.ล.ต. ครั้งที่ ๓/๒๕๖๓ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๓ มีมติเห็นชอบหลักการในการออกประกาศคณะกรรมการ ก.ล.ต. เพื่อขยายระยะเวลาการยกเว้นค่าธรรมเนียมดังกล่าว ต่อไปอีก ๑ ปี จนถึงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ อีกทั้งให้เพิ่มวัตถุประสงค์การใช้เงินที่ได้จากการระดมทุนโดยขยายไปยังโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือการพัฒนาสังคมในกลุ่มประเทศ CLMV ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา หรือสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ตลาดทุนไทยมีบทบาทเป็นผู้นำในการยกระดับการพัฒนาตลาดทุนของภูมิภาค

๓.๒ แนวทางการพัฒนาการระดมทุนที่ส่งเสริมความยั่งยืน

ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๖ ของ ก.ล.ต. พบว่า ก.ล.ต. มีแผนมุ่งเน้นสร้างระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่เอื้อต่อการพัฒนาตลาดทุนอย่างยั่งยืนทั้งระบบ โดยนอกจากส่งเสริมให้มีผลิตภัณฑ์การลงทุนเพื่อความยั่งยืน เช่น Green Bond แล้วยังมุ่งสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้ลงทุนว่าผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เรียกว่าผลิตภัณฑ์สีเขียวได้ดำเนินกิจกรรมสีเขียวจริง ด้วยการสนับสนุนให้มีผู้ทำหน้าที่ประเมินในไทย (local reviewer) ที่เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือ โดยร่วมมือกับธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) และ Hong Kong Quality Assurance Agency (HKQAA) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไรจัดตั้งโดยรัฐบาลเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมและการค้า ตลอดจนมีหน้าที่ในการประเมินผลด้านต่าง ๆ ซึ่งในความร่วมมืออยู่ในรูปแบบของการให้ความรู้เชิงเทคนิคแก่ผู้ที่สนใจจะเป็น local reviewer รวมทั้งศึกษาแนวทางและความจำเป็นในการกำกับดูแลหรือขึ้นทะเบียนผู้ประเมิน

นอกจากนี้ ก.ล.ต. มีแผนออกหลักเกณฑ์หรือกำหนดมาตรการด้านการเปิดเผยข้อมูลของกองทุนรวมโครงสร้างพื้นฐานและกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (ESG REIT/infrastructure fund) เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้ลงทุนที่สนใจการลงทุนที่มี

ผลตอบแทนแบบยั่งยืนในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และกองทุนรวมโครงสร้างพื้นฐาน โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในช่วงไตรมาส ๒ ปี พ.ศ. ๒๕๖๓

ในขณะเดียวกัน ก.ล.ต. เล็งเห็นความสำคัญของนักวิเคราะห์และพร้อมส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของนักวิเคราะห์การลงทุนด้าน ESG ที่เป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาสู่ความยั่งยืน เนื่องจากนักวิเคราะห์กลุ่มดังกล่าวมีบทบาทในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน เพื่อให้ผู้ลงทุนสามารถนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ความเสี่ยงและโอกาสในการเติบโตของธุรกิจ ไปจนถึงการประเมินมูลค่าหลักทรัพย์ต่อไป

๔. การสร้างเครือข่ายให้เกิดความร่วมมือผลักดันสู่ความยั่งยืน (Knowledge-sharing Networks)

๔.๑ การเข้าร่วมใน UN Sustainable Stock Exchanges Initiative

เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประกาศเจตนารมณ์เข้าร่วมใน UN Sustainable Stock Exchanges Initiative ซึ่งเป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานขององค์การสหประชาชาติ ๔ แห่ง ได้แก่ United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) United Nations Global Compact (UNGC) United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI) และ United Nations Environment Program Finance Initiative (UNEP FI) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างตลาดหลักทรัพย์ สถาบันการเงิน ตลอดจนนักลงทุนทั่วโลก ในการพัฒนาการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้ให้เกิดความโปร่งใส และนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและการดำเนินงานตามหลักบรรษัทภิบาล อันเป็นกลไกหลักสำคัญในการพัฒนาความยั่งยืนทั้งด้านตลาดทุนและตลาดการเงินให้ขยายไปทั่วโลก

การเข้าร่วมของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยใน UN Sustainable Stock Exchanges Initiative นี้เป็นการให้คำมั่นด้วยความสมัครใจว่าตลาดหลักทรัพย์ฯ จะส่งเสริม (ในการสื่อสารกับนักลงทุน บริษัทจดทะเบียนและหน่วยงานกำกับตลาดทุน) การลงทุนอย่างยั่งยืน และให้บริษัทจดทะเบียนตระหนักถึงความสำคัญของมิติสังคมและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการดำเนินงานของตนเองรวมถึงเปิดเผยข้อมูลผลการดำเนินงานด้วยบรรษัทภิบาลสู่สาธารณะ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ออนไลน์, ๒๕๖๓)

๔.๒ การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนแห่งประเทศไทย (Thailand Responsible Business Network: TRBN)

เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๒ สมาคมบริษัทจดทะเบียนไทย ได้ร่วมกับ ๙ องค์กร อันประกอบด้วย (๑) ธนาคารแห่งประเทศไทย (๒) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) (๓) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) (๔) สมาคมธุรกิจตลาดทุนไทย (๕) กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) (๖) สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย (๗) สมาคมธุรกิจ เพื่อสังคม (๘) SB ประเทศไทย (๙) สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) จัดตั้งเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนแห่งประเทศไทย (TRBN) เพื่อชักชวนบริษัทจดทะเบียนและบริษัทเอกชนทั่วไป รวมถึงภาคส่วนอื่น ๆ ร่วมลงมือผนึกการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเป้าหมายของ

องค์กรและการประกอบการ และร่วมลงมือทำโครงการเพื่อส่วนรวมที่ตอบโจทย์ปัญหา และความ ต้องการในมิติต่าง ๆ ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถวัดและรายงานผลได้เป็นรูปธรรม มีผลกระทบ เชิงบวกที่สำคัญในระดับประเทศ และสากลยอมรับ

ทั้งนี้ เป้าหมายในการดำเนินงานของ TRBN มุ่งไปที่ ๓ ประเด็นหลัก โดยเป้าหมายแรกเป็นเรื่องการปล่อยก๊าซคาร์บอนต่ำ (Low-carbon Emission) เน้นเรื่องเศรษฐกิจ หมุนเวียน (Circular Economy) และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) เป้าหมายที่สอง คือ การเปิดโอกาสอย่างทั่วถึง (Inclusivity) เน้นเรื่องการบริหารจัดการห่วงโซ่คุณค่า (Value-chain Management) และสิทธิมนุษยชนและการพัฒนามนุษย์ (Human Rights & Human Development) ส่วนเป้าหมายสุดท้าย เป็นเรื่องการเมืองการปกครอง (Good Governance) เน้นศีลธรรมความซื่อสัตย์ทางธุรกิจ (Business Integrity) รวมถึงการลงทุนและการบริโภค อย่างยั่งยืน (Sustainable Investment & Consumption)

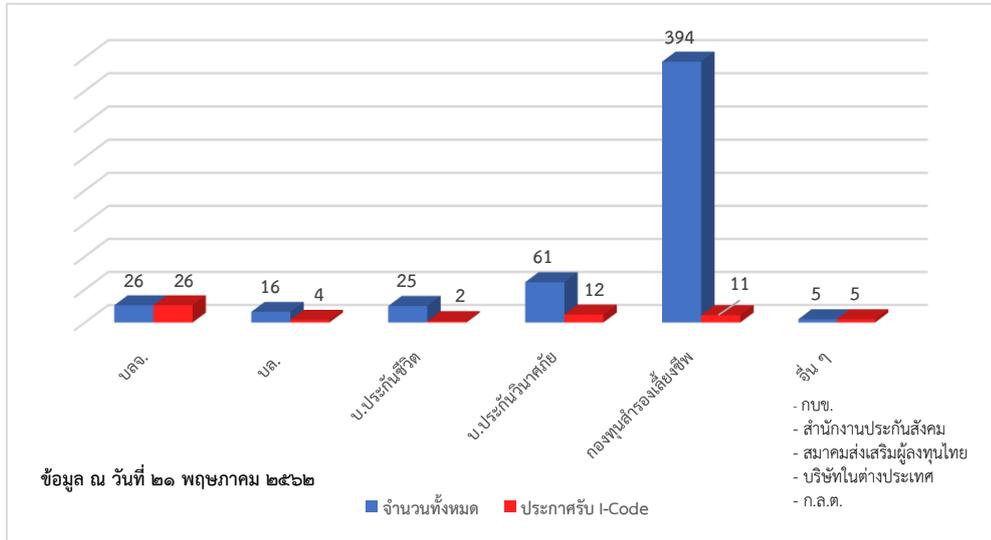
สรุป การขับเคลื่อนสำหรับบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่เน้นไปที่การมุ่งสู่ความยั่งยืน ซึ่งเป็นส่วนผสมครบมิติของ ESG ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า อาจจะยังไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศเป็นการเฉพาะเจาะจง จึงมีช่องว่างที่จะพัฒนาต่อได้อีกมาก อีกทั้งความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมกันผลักดันเรื่องความยั่งยืนก็เพิ่งเริ่มขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ถือเป็น ระยะแรกของการพัฒนา และเป็นความร่วมมือในระดับวิสัยทัศน์ที่ต้องรอกำนำไปปฏิบัติใช้ ซึ่งทุก ภาคส่วนต้องรับผิดชอบร่วมกันไม่ว่าจะเป็นบริษัทเล็กหรือบริษัทใหญ่ในการเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว และคงจะดีไม่น้อยที่บริษัทเห็นประโยชน์และดำเนินการแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศโดยเริ่มจากที่ตัวบริษัทเอง ไม่ได้รอให้หน่วยงานกำกับดูแลออกเกณฑ์บังคับ ซึ่งถือเป็นการ พัฒนาสู่ความยั่งยืนอย่างแท้จริง

แนวทางขับเคลื่อนจากฝั่งผู้ลงทุน

๑. หลักธรรมาภิบาลการลงทุน (I-Code)

ก.ล.ต. ผลักดันให้ผู้ลงทุนสถาบันต่าง ๆ นำประเด็นด้าน ESG มาประกอบการ วิเคราะห์ คัดเลือกหลักทรัพย์ และตัดสินใจลงทุนภายใต้ “หลักธรรมาภิบาลการลงทุน (Institutional Investor Code: I-Code)” ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติในการลงทุนในกิจการที่มีความรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อม สังคม และมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่จะส่งผลให้ผลตอบแทนของเงินลงทุนเติบโตอย่าง ยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ I-Code ได้จัดทำขึ้นโดยปรับมาจาก Stewardship Code ของต่างประเทศ (โดยเฉพาะสหราชอาณาจักรที่เป็นต้นแบบ) เพื่อใช้กับผู้ลงทุนสถาบันที่สมัครใจรับการปฏิบัติตาม I-Code ได้แก่ (๑) ผู้ลงทุนสถาบันที่ให้บริการจัดการเงินลงทุน (Asset Managers) ซึ่งอยู่ภายใต้การ กำกับดูแลของ ก.ล.ต. เช่น บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม กองทุนส่วนบุคคล กองทุนสำรอง เลี้ยงชีพ (บลจ.) เป็นต้น (๒) ผู้ลงทุนสถาบันที่จัดการแทนเจ้าของทรัพย์สิน (Asset Owners) เช่น กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนประกันสังคม บริษัทประกัน เป็นต้น และ (๓) ผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้อง (Related Service Providers) ได้แก่ ผู้ดูแลผลประโยชน์ ผู้รับฝากทรัพย์สิน (custodian) proxy adviser ที่ปรึกษาด้านการลงทุน (investment consultant) เป็นต้น นอกจากนี้

พบว่า ผู้ลงทุนสถาบันไทยเริ่มให้ความสนใจ ESG มากขึ้น โดย ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ มีผู้ประกาศรับการปฏิบัติตาม I-Code จำนวน ๖๐ แห่ง โดยมีทรัพย์สินอยู่ภายใต้การบริหารจัดการรวมกัน เท่ากับ ๙.๔ ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๖๑ ของ GDP (แผนภาพที่ ๓-๓) แผนภาพที่ ๓-๓ ผู้ประกาศรับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลการลงทุน (I-Code)

ที่มา: ผู้วิจัยปรับปรุงจาก ก.ล.ต., ออนไลน์, ๒๕๖๒

สำหรับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (PVD) ถือเป็นกลุ่มผู้ลงทุนสถาบันที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง โดยปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น ๓๗๗ กองทุน จากนายจ้างจำนวน ๑๙,๓๑๖ ราย จำนวนสมาชิกรวม ๓.๐๖ ล้านกว่าคนขนาดเงินลงทุนรวมกันใหญ่กว่า ๑.๒ ล้านล้านบาท (ลงทุนอย่างยั่งยืนด้วยแนวทาง ESG : ก.ล.ต. ขอเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ออนไลน์, ๒๕๖๒) ดังนั้น ก.ล.ต. ร่วมกับสมาคมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ จัดโครงการประกวดกองทุนสำรองเลี้ยงชีพดีเด่นเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้นำ I-Code มาเป็นปัจจัยหนึ่งในการให้คะแนนด้วย

๒. โครงการลงนามประกาศเจตนารมณ์แนวปฏิบัติ "การระงับลงทุน" (Negative List Guideline) ในบริษัทจดทะเบียนที่มีประเด็นปัญหา ESG

เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๒ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ร่วมกับนักลงทุนสถาบันรวม ๓๒ ราย ที่มีสินทรัพย์ภายใต้การบริหารรวมกันกว่า ๑๐.๘ ล้านล้านบาท ทั้งจากสำนักงานประกันสังคม บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน และบริษัทประกันชีวิต ประกาศเจตนารมณ์ร่วมลงนาม แนวปฏิบัติ “การระงับลงทุน” (Negative List Guideline) ในบริษัทจดทะเบียนที่มีประเด็นปัญหา ESG (แผนภาพที่ ๓-๔) เพื่อยกระดับการลงทุนของประเทศไทยสู่การลงทุนอย่างรับผิดชอบ (Responsible Investment) ตามมาตรฐานสากล โดยคุณวิทย์ รัตนกร เลขาธิการคณะกรรมการ กบข. ได้กล่าวถึงแนวคิดของความร่วมมือดังกล่าวว่า “อย่างน้อยบริษัทที่จะก้าวเข้ามาทำในเรื่องของ ESG ก็จะมีใจได้ว่า ทำแล้วไม่เสียเปล่า ทำแล้วมีคนเห็น และไม่เพียงแต่เห็นเท่านั้น แต่เรากลุ่มนักลงทุนสถาบันยังพร้อมที่จะใส่เงินเข้าไปลงทุนด้วย ตรงนี้ก็เป็นการสนับสนุน “บริษัทที่ดี” ให้เกิดขึ้นมา มีการคำนึงถึงเรื่อง ESG ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปสู่สังคมส่วนรวม” (“กบข.”...ผนี่ก 32 “นักลงทุนสถาบัน”...พร้อม ‘ระงับการลงทุน’ หุ่นมีปัญหา 3 เดือน, ออนไลน์, ๒๕๖๒)

แผนภาพที่ ๓-๔ หลักเกณฑ์การพิจารณา “การระงับลงทุน” ของกลุ่มนักลงทุนสถาบัน

หลักเกณฑ์การพิจารณา **NEGATIVE LIST**

1 **⌘** **กระทำผิด พ.ร.บ. หลักทรัพย์ฯ ในเรื่องร้ายแรง**

- 1) การแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริง
- 2) การกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์
- 3) การกระทำผิดหน้าที่และความรับผิดชอบของกรรมการและผู้บริหาร (Fiduciary Duty)
- 4) การฉ้อฉล
- 5) ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข โดยผู้สอบบัญชีถูกจำกัดขอบเขตการสอบทาน หรือตรวจสอบโดยการกระทำหรือไม่กระทำของกรรมการหรือผู้บริหารของบริษัท

---

2 **⌘** **กระทำผิดประเด็น ESG ซึ่งมีผลกระทบทางลบอย่างมีนัยสำคัญ (Adverse Material Impact)**

ที่มา: กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ, ออนไลน์, ๒๕๖๒

๓. ความสนใจของนักลงทุนที่มีต่อกองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนที่คำนึง ESG

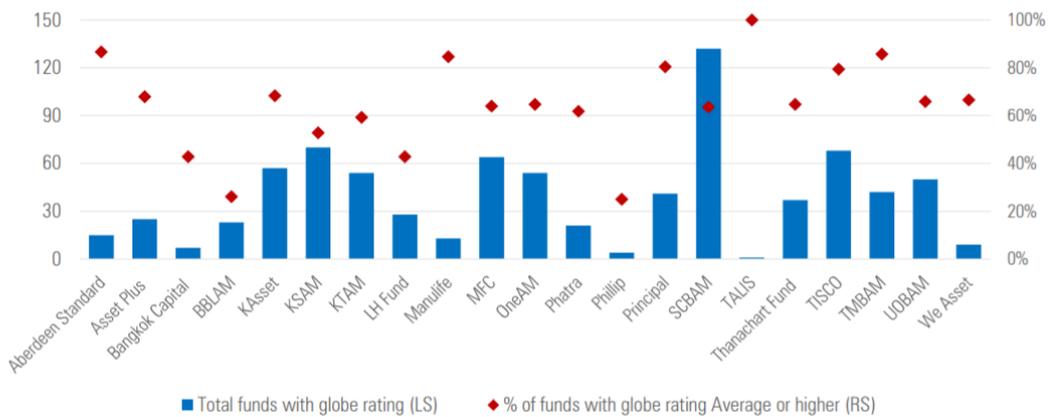
จากกระแสที่นักลงทุนทั่วโลกนำเกณฑ์ ESG ไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจลงทุนมากขึ้น เพราะเชื่อว่าบริษัทที่มีเกณฑ์ ESG ดีนั้นจะดำเนินธุรกิจได้ดีกว่า โดยให้ผลตอบแทนที่ยั่งยืนและความเสี่ยงน้อย ตัวอย่างเช่น ถ้าบริษัทมีการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อม สังคม ธรรมาภิบาล เป็นอย่างดีแล้วนั้น โอกาสที่จะเกิดเรื่องฟ้องร้องต่าง ๆ จนเกิดค่าใช้จ่าย ค่าปรับ ตลอดจนจนถึงทำให้บริษัทเสื่อมเสียชื่อเสียงแล้วนั้นก็น้อยลง ทั้งนี้ จากข้อมูล Global Sustainable Investment Review ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ แสดงให้เห็นว่า การเติบโตของมูลค่าทรัพย์สินสุทธิภายใต้กลยุทธ์การลงทุนที่ใช้ข้อมูล ESG ในการวิเคราะห์เติบโตขึ้นถึงร้อยละ ๖๙ จาก ๑๐.๓๕ ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็น ๑๗.๕๔ ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ อีกทั้งจากบทความของ Bloomberg ซึ่งเปิดเผยว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีกองทุนรวม ESG ในสหรัฐอเมริกาที่สามารถสร้างผลตอบแทนจากการลงทุนได้มากกว่าดัชนี S&P500 อันแสดงให้เห็นว่า นักลงทุนไม่จำเป็นต้องลดผลตอบแทนจากการลงทุนเมื่อลงทุนแบบ ESG นอกจากนี้ จากข้อมูล BNP Paribas ESG Global Survey 2019 พบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ผู้จัดการกองทุนจำนวนร้อยละ ๕๓ คาดว่าอุตสาหกรรมการบริหารสินทรัพย์จะมีการนำ ESG Integration มาใช้มากขึ้น โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ตัวเลขเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ ๖๒ และได้คาดการณ์ว่า ตัวเลขจะสูงขึ้นเป็นร้อยละ ๙๐ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งคาดว่าจะเป็นการทำให้ ESG Integration เป็นที่ยอมรับมากขึ้นและเป็นมาตรฐานใหม่ของการลงทุนในอนาคต (การลงทุนในหุ้นยั่งยืน (Sustainability Investment), ออนไลน์, ๒๕๖๓)

ในปัจจุบันการลงทุนแบบยั่งยืนเริ่มเป็นที่สนใจของนักลงทุนในประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากการที่บริษัทจัดการกองทุนหลายแห่งได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในกลยุทธ์การลงทุนที่ใช้ข้อมูล ESG และเริ่มทยอยออกกองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนในกลุ่มของหุ้นที่ดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น กองทุนเปิดบริษัทภิบาลหุ้นระยะยาว (CG-LTF) ของ บลจ. ยูโอบี กองทุนรวมคนไทยใจดี (BKIND) ของ บลจ. บัวหลวง และกองทุนเปิดทีเอสไอ ESG หุ้นไทยยั่งยืน ของ บลจ. ทีเอสไอ เป็นต้น จนในปัจจุบันกองทุนรวมที่อยู่ในกลุ่มยั่งยืน มีขนาดรวมทั้งสิ้นสูงกว่า ๕.๕ พันล้านบาท (การลงทุนเพื่อความยั่งยืน หนึ่งในพลังผลักดันจิตสำนึกด้าน ESG, ออนไลน์, ๒๕๖๒)

อย่างไรก็ดี การลงทุนแบบยั่งยืนของผู้ลงทุนไทย ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นและยังไม่มีที่แพร่หลายมากนัก สะท้อนจากข้อมูลกองทุนที่จัดอันดับ “Morningstar Sustainability Rating” ซึ่งพบว่า สัดส่วนกองทุนที่ได้ Globe Rating ระดับ Average ขึ้นไป เทียบกับจำนวนกองทุนที่มี globe rating ทั้งหมดของแต่ละ บลจ. นั้น มีหลาย บลจ. ที่มีกองทุนที่ได้ globe rating ระดับ Average ขึ้นไปในสัดส่วนที่ไม่สูงนัก ทั้งนี้ Morningstar ให้คำแนะนำว่า การพัฒนาการเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG ของแต่ละบริษัท รวมถึงการทำให้มีมาตรฐานของเกณฑ์การคัดเลือก ESG ที่สามารถเปรียบเทียบกันได้ จะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้ลงทุนในการลงทุนแบบยั่งยืนได้

แผนภาพที่ ๓-๕ การจัดอันดับ “Morningstar Sustainability Rating” ของกองทุนรวมไทย

Morningstar Sustainability Rating

Data as of 30 April 2020, Source: Morningstar Direct

ที่มา: Morningstar 2020-Q2 Fund Industry Review, 2020, 22

๔. ตัวอย่างการขับเคลื่อนของกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)

กบข. ซึ่งเป็นหนึ่งในนักลงทุนสถาบันชั้นนำของไทย โดยมีสมาชิกประมาณ ๑.๑ ล้านคน และมีสินทรัพย์สุทธิประมาณ ๙๔๐,๐๐๐ ล้านบาท ได้เปิดเผยเป้าหมายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ว่า การลงทุนในประเทศของ กบข. จะเป็นการเลือกลงทุนเฉพาะหลักทรัพย์ทั้งในส่วนหุ้นและตราสารหนี้ที่คำนึงถึงปัจจัย ESG หรือเรียกได้ว่าเป็น “100% ESG Portfolio” ทั้งนี้ กบข. ถือเป็นนักลงทุนสถาบันรายแรกของไทยที่ลงทุนในหุ้น ESG อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๖๑ กบข. ได้จัดตั้ง ESG Focus Portfolio ที่เน้นลงทุนในหุ้นไทยที่ดำเนินธุรกิจโดยคำนึง ESG และเป็นการนำ THSI Index ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมาใช้เป็นรายแรกของประเทศไทย ด้วยเงินลงทุน ๑,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่ง กบข. ต้องการเป็นผู้นำการลงทุนที่ส่งเสริม ESG ในไทย โดยมีแนวคิดที่ว่า หากมี นักลงทุนสถาบันหันมาจัดตั้งกองทุนเพื่อลงทุนในหุ้น ESG มากขึ้น เงินลงทุนในหุ้น ESG ก็จะมีมากขึ้น และถ้าผู้ลงทุนมาร่วมกันใช้ SET THSI ก็จะทำให้เกิดผลลัพธ์จริง ๆ กับหุ้น ESG ในไทยก้าวขึ้นมาเป็นที่ยอมรับของนักลงทุนสถาบันมากขึ้นในอนาคต

นอกจากนี้ กบข. ได้ร่วมมือกับธนาคารโลก เพื่อจัดทำข้อตกลงร่วมกันในการจัดทำโครงการความร่วมมือทางเทคนิคด้านการบริหารเงินทุนเพื่อความยั่งยืนขึ้น เพื่อยกระดับกระบวนการลงทุนของ กบข. ที่ได้มีการนำปัจจัย ESG มาพิจารณาในกระบวนการลงทุนให้มีมาตรฐานทัดเทียมกับ

กองทุนบำนาญระดับโลกและสอดคล้องแนวปฏิบัติเพื่อการลงทุนอย่างรับผิดชอบของ PRI ทั้งนี้ กบข. และธนาคารโลกมีเป้าหมายร่วมกันที่จะให้ กบข. เป็นต้นแบบ "กรณีศึกษาต้นแบบ" (Showcase) ของกองทุนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการบริหารจัดการเงินลงทุน โดยใช้ปัจจัยด้าน ESG อย่างเต็มรูปแบบ โครงการนี้ถือเป็นความร่วมมือแรกที่ธนาคารโลกให้ความร่วมมือกับกองทุนบำนาญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สรุป จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า การที่ผู้ลงทุนจำนวนมากหันมาให้ความสนใจการลงทุนแบบยั่งยืนมากขึ้นนั้น นับเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้บริษัทต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับตัวและหันมาให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG มากขึ้น ผ่านแรงกดดันของผู้ลงทุนในฐานะผู้ถือหุ้น ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาในระยะยาวและช่วยสร้างเสริมให้บริษัทต่าง ๆ สามารถเติบโตแบบยั่งยืนได้ในอนาคต

แนวทางการขับเคลื่อนสำหรับการให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงิน

๑. ธปท. กับการผลักดัน Sustainable Banking ในไทย

๑.๑ แนวคิดการธนาคารเพื่อความยั่งยืน (Sustainable Banking)

แนวคิดการธนาคารเพื่อความยั่งยืน ให้ความสำคัญกับบทบาทของสถาบันการเงินในฐานะผู้จัดสรรทรัพยากรทางการเงินหรือทุนในระบบเศรษฐกิจในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ยั่งยืนในระยะยาว โดยสถาบันการเงินต้องดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental) สังคม (Social) รวมทั้งอยู่ภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ดี (Governance) หรือ ESG มากขึ้น โดยธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ให้นิยามของ Sustainable Banking ไว้ว่า “เป็นการธนาคารที่มุ่งเน้นการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจและสังคมในระยะยาวมากกว่าผลตอบแทนในระยะสั้น โดยดำเนินการด้วยความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และอยู่ภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ดี” (แผนภาพที่ ๓-๖) ซึ่ง ธปท. สนับสนุนให้สถาบันการเงินไทยนำหลักคิดเรื่อง “ความยั่งยืน” มาปรับใช้ตั้งแต่ในระดับวัฒนธรรมองค์กรจนถึงระดับกระบวนการทำงาน โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ธปท. ได้จัดงาน “Sustainable Banking Forum” เป็นครั้งแรก เพื่อส่งเสริมให้กรรมการและผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการดำเนินธุรกิจภายใต้แนวคิดการธนาคารเพื่อความยั่งยืน เพื่อนำไปผลักดันอย่างต่อเนื่องให้เกิดเป็นนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้สนับสนุนเรื่องการธนาคารเพื่อความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ธปท. สมาคมธนาคารไทย และธนาคารพาณิชย์ ๑๕ แห่ง ได้ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกำหนดแนวทางการดำเนินกิจการธนาคารอย่างยั่งยืนในด้านการให้สินเชื่ออย่างรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Sustainable Banking Guideline - Responsible Lending) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับภาคธนาคารในการให้สินเชื่ออย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล ซึ่งธนาคารและสถาบันการเงินสามารถนำหลักการดังกล่าวไปปรับใช้ในการดำเนินงาน เช่น การกำหนดนโยบายปรับลดสัดส่วนการให้สินเชื่อแก่ธุรกิจที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจก การกำหนดนิยามและหลักเกณฑ์การพิจารณาเรื่อง Responsible Lending ที่ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในทาง

ปฏิบัติและป้องกันการให้สินเชื่อผิดวัตถุประสงค์ และการสร้างองค์ความรู้แก่พนักงานหรือจัดตั้งทีมผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้อง (พลังงานหมุนเวียน/Circular Economy) เป็นกรณีเฉพาะ เป็นต้น

แผนภาพที่ ๓-๖ ธนาคารที่ยั่งยืนคืออะไร

ที่มา: บริษัท ปาสาละ จำกัด, ออนไลน์, ๒๕๖๒

๑.๒ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย Network for Greening the Financial System (NGFS)

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศถือเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งทุกภาคส่วนต้องเตรียมการรับมือ รวมถึงภาคการเงิน ด้วยเหตุนี้ จึงได้มีการจัดตั้งเครือข่าย Network for Greening the Financial System หรือ NGFS ระหว่างธนาคารกลางของประเทศต่าง ๆ ขึ้น ในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยมีประเทศฝรั่งเศสเป็นผู้ริเริ่มแนวคิด เพื่อร่วมกันผลักดันให้ระบบการเงินสามารถรับมือกับความเสียดังกล่าว รวมถึงสนับสนุนเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำให้สอดคล้องกับเป้าหมายของ Paris Agreement ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าวในต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๒

เพื่อเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๑.๓ โครงการตัวอย่างในการมุ่งสู่การธนาคารเพื่อความยั่งยืน กรณี ธปท.

ธปท. ได้สนับสนุนการผลักดันแนวคิดการธนาคารเพื่อความยั่งยืนในหลายมิติ ผ่านการดำเนินโครงการต่าง ๆ (แผนภาพที่ ๓-๖) ยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

๑.๓.๑ การพัฒนาระบบพร้อมเพย์ (PromptPay)

การพัฒนาระบบพร้อมเพย์ให้เป็น infrastructure ด้านการชำระเงินกลางที่ทุกคนเป็นเจ้าของ ซึ่งช่วยให้ประชาชนในระดับฐานรากสามารถโอนเงินได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และช่วยให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการเงินได้ดีขึ้น

๑.๓.๒ โครงการบัญชีเงินฝากพื้นฐานเพื่อคนไทย (basic banking account)

การเปิดให้บริการบัญชีเงินฝากพื้นฐานมุ่งช่วยประชาชน ๒ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุที่อายุเกิน ๖๕ ปี และกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งเดิมประชาชนกลุ่มนี้ไม่มีบัญชีเงินฝากเพราะไม่สามารถที่จะจ่ายค่าธรรมเนียม ให้สามารถเปิดบัญชีเงินฝากได้โดยยกเว้นค่าธรรมเนียม ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการเข้าถึงบริการทางการเงินอื่น ๆ ต่อไป ตลอดจนส่งเสริมทัศนคติในการออมของประชาชนภายใต้แนวคิดการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างยั่งยืนและทั่วถึง

๑.๓.๓ โครงการระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ (e-Donation)

ระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์เป็นความร่วมมือระหว่างกรมสรรพากร สถาบันการเงิน บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ และ ธปท. ในการพัฒนาเปิดให้ประชาชนสามารถทำการบริจาคเงินได้ผ่านการสแกน QR Code ของหน่วยรับบริจาค และแจ้งความประสงค์ส่งข้อมูลให้กรมสรรพากร เพื่อใช้สิทธิลดหย่อนภาษี โดยไม่ต้องส่งหลักฐานการบริจาคประกอบการพิจารณาคืนภาษี ซึ่งเป็นกลไกช่วยให้การบริจาคเงินมีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับสังคมไทย

๑.๓.๔ การจัดตั้ง “โครงการคลินิกแก้หนี้”

โครงการคลินิกแก้หนี้เป็น platform กลางของประเทศที่จะช่วยเหลือลูกหนี้ที่สุจริตและตั้งใจแก้ปัญหาที่มีหนี้บัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลกับเจ้าหนี้หลายราย ซึ่งปกติการเจรจาปรับโครงสร้างหนี้ต้องทำกับเจ้าหนี้ทีละรายแยกกัน ทำให้การแก้ปัญหาไม่เบ็ดเสร็จ โครงการคลินิกแก้หนี้ จะเป็น one stop service ที่จะช่วยแก้ไขปัญหา และช่วยให้ลูกหนี้ที่สุจริตมีโอกาสหลุดจากวังวนปัญหาหนี้สิ้นล้นพ้นตัว

๒. ผลกระทบสินเชื่อเขียวของธนาคารไทย

ธนาคารไทยเริ่มมีแนวทางหรือโครงการที่ชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาสินเชื่อเขียว แต่ก็ยังต้องอาศัยนโยบายรัฐค่อนข้างมาก ซึ่งมีหลายกลไกที่สนับสนุน เช่น สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ กองทุนร่วมลงทุน สิทธิประโยชน์ทางภาษี ให้เงินอุดหนุน ตัวอย่างของธนาคารที่มีสินเชื่อเขียว เช่น ธนาคารกรุงไทย ตั้งให้เป็นผลิตภัณฑ์กรุงไทยประหยัดพลังงาน เงินกู้เพื่อสิ่งแวดล้อม และปล่อยสินเชื่อบุคคลเพื่อติดตั้งแผงพลังงานแสงอาทิตย์ที่หลังคาบ้านขนาดไม่เกิน ๑๐ เมกะวัตต์ ธนาคารกสิกรไทย ตั้งเป็นผลิตภัณฑ์สินเชื่อเพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสินเชื่อรับประกันการประหยัดพลังงาน โดยให้บริษัทจัดการพลังงาน ESCO รับประกันผลการประหยัดพลังงาน ทำให้ลูกค้านำผลประหยัดพลังงานมาชำระคืนเงินกู้ได้ อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยของบริษัท ป่าสาละ จำกัด ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ พบว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนของธนาคารไทยโดยรวมยังไม่คืบหน้ามากนัก โดยข้อจำกัดในการพิจารณาสินเชื่อเขียว คือธนาคารไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลังงานหมุนเวียนและการอนุรักษ์พลังงาน ทำให้ขั้นตอนการพิจารณาสินเชื่อใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน อีกทั้งต้นทุนในการขอสินเชื่อก็สูง โดยเฉพาะโครงการขนาดเล็กอัตราดอกเบี้ยสูงมาก เนื่องจากธนาคารมีต้นทุนในการจ้างที่ปรึกษาทางเทคนิคประเมินโครงการและธนาคารก็เรียกเก็บจากลูกค้าอีกที (ผลิตภัณฑ์สินเชื่อเขียวของธนาคารไทยสำหรับภาคพลังงาน, ออนไลน์, ๒๕๕๘)

อย่างไรก็ดี จากผลการศึกษาของคุณสฤณี อาชวานันทกุล นักวิชาการอิสระ พบว่า “สถานการณ์ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่รับผิดชอบในไทย ณ ต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ยังไม่มีธนาคารไทยรายใดประกาศนโยบายสินเชื่อ (credit policy) พร้อมรายการและรายละเอียดของลักษณะธุรกิจที่ธนาคารจะไม่สนับสนุน (negative list) ที่ไปไกลกว่าข้อกำหนดตามกฎหมาย (เช่น กฎหมายต่อต้านการก่อการร้ายและฟอกเงิน)” (สฤณี อาชวานันทกุล, ออนไลน์, ๒๕๖๒)

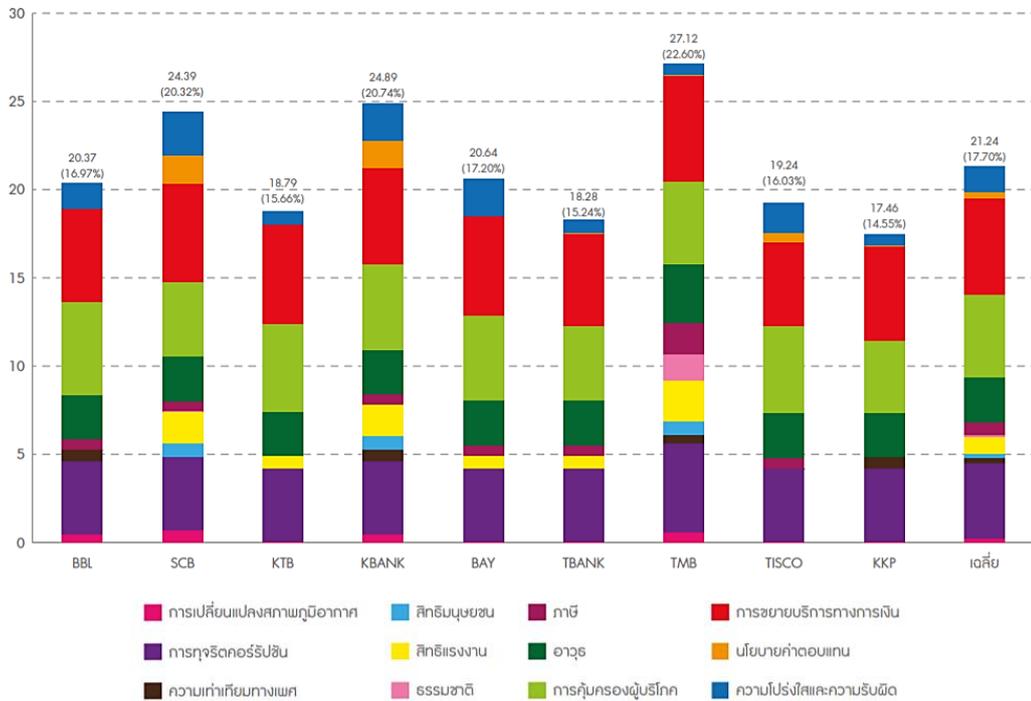
๓. แนวร่วมการเงินที่เป็นธรรมประเทศไทย

แนวร่วมการเงินที่เป็นธรรมประเทศไทย (Fair Finance Thailand) ก่อตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่มีสมาชิกประกอบด้วยบริษัทวิจัย ป่าสาละ จำกัด และองค์กรภาคประชาสังคม ได้แก่ องค์กรแม่น้ำนานาชาติ (International Rivers) มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม และมูลนิธิบูรณะนิเวศ มุ่งติดตามผลกระทบและความเสียหายของธุรกิจธนาคารต่อสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค และผลักดันภาคธนาคารไทยให้ก้าวสู่แนวคิดและวิถีปฏิบัติของ “การธนาคารที่ยั่งยืน” (Sustainable Banking) อย่างแท้จริง ผ่านการนำมาตรฐาน Fair Finance Guide International (แนวปฏิบัติของแนวร่วมการเงินที่เป็นธรรมนานาชาติเว็บไซต์ www.fairfinanceguide.org) มาใช้ในการประเมินนโยบายด้านต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์ไทยที่เปิดเผยสู่สาธารณะ เริ่มจาก พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นปีแรก

เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้มีการเปิดเผยผลการประเมินนโยบายประจำปี ๒๕๖๒ ของธนาคารพาณิชย์ไทย ๙ แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารธนชาต ธนาคารทหารไทย ธนาคารทีเอสโก้ และธนาคารเกียรตินาคิน โดยประเมินจากเนื้อหา นโยบายและแนวปฏิบัติในการลงทุนและการให้บริการทางการเงินของสถาบันการเงิน เปรียบเทียบกับมาตรฐานสากลด้านความยั่งยืนที่เกี่ยวข้อง พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยภาพรวมของธนาคารไทยอยู่ที่ ๒๑.๒๔ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๒๐ คะแนน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากคะแนนปีแรกร้อยละ ๕.๑ แต่ธนาคารไทยโดยรวมยังสอบกตด้านสิ่งแวดล้อม

โดยคะแนนหมวดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๒ (เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑.๒) ทั้งนี้ คุณสฤณี อาชวานันทกุล หัวหน้าคณะวิจัย แนวร่วมการเงินที่เป็นธรรมประเทศไทย กล่าวว่า “การที่ธนาคารทุกแห่งมีคะแนนเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีแรก สะท้อนว่าธนาคารไทยมีความตื่นตัวมากขึ้นต่อการเปิดเผยนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่เป็นธรรมและความยั่งยืนในมิติต่าง ๆ ...” นอกจากนี้ อีกหนึ่งประเด็นที่น่าสนใจคือ มีธนาคารเพียง ๔ แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ (BBL) ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB) ธนาคารกสิกรไทย (KBANK) และธนาคารทหารไทย (TMB) ที่มีนโยบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ท่ามกลางกระแสการรณรงค์ลดโลกร้อนที่ผู้บริโภคเริ่มเห็นความสำคัญ (แผนภาพที่ ๓-๘)

แผนภาพที่ ๓-๘ ผลการประเมินธนาคารพาณิชย์ไทยตามเกณฑ์ Fair Finance Guide International ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒

คะแนนรวม (รวมทั้งหมด = 120, rebased ให้แต่ละหัวข้อ = 10)

ที่มา: การประเมินธนาคารพาณิชย์ไทยตามเกณฑ์ “แนวร่วมการเงินที่เป็นธรรมนานาชาติ” (Fair Finance Guide International) ครั้งที่ ๒, ออนไลน์, ๒๕๖๓

๔. ตัวอย่างความสำเร็จของธนาคารไทยที่มุ่งสู่ความยั่งยืน

๔.๑ การประเมินโดย Carbon Disclosure Project (CDP)

ธนาคารกสิกรไทยซึ่งมุ่งมั่นดำเนินการเป็น Zero-Carbon Organization ได้รับการประเมินผลดัชนีวัดด้านความยั่งยืน Carbon Disclosure Project (CDP) ประจำปี ๒๕๖๒ ด้านการบริหารจัดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในระดับ A- (Leadership Level) โดยเป็นธนาคารแห่งแรกและแห่งเดียวของไทย อันสะท้อนมาตรฐานการบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกอย่างเป็นรูปธรรมในระดับสากล ทั้งนี้ CDP เป็นองค์กรเพื่อสาธารณประโยชน์ด้านบริหารการเปลี่ยนแปลง

สภาพภูมิอากาศที่มีมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลคาร์บอนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่สำคัญต่อโลก รวมถึงเป็นแหล่งข้อมูลออนไลน์ด้านการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (GHG) ขององค์กรที่ใหญ่ที่สุดในโลก

๔.๒ การประเมินโดยองค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล หรือ WWF

จากรายงานการประเมินความยั่งยืนของธนาคาร หรือ Sustainable Banking Assessment (SUSBA) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ประเมินความสามารถในการบูรณาการ ESG เข้าสู่กระบวนการทำงานของธนาคารในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจัดประเมินโดยองค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล หรือ WWF พบว่า ธนาคารเพียง ๔ แห่งจากสิงคโปร์ และไทย ซึ่งได้แก่ธนาคารไทยพาณิชย์ และธนาคารกสิกรไทย ที่สามารถดำเนินกิจการได้ตามหลักเกณฑ์

อย่างไรก็ดี ในภาพรวมของการประเมินของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกี่ยวกับเรื่องให้การสนับสนุนที่เพียงพอต่อการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำและยั่งยืน พบว่า ธนาคารในภูมิภาคอาเซียนยังทำได้ไม่รวดเร็วพอ เนื่องจากมีธนาคารเพียงร้อยละ ๙ เท่านั้นที่มีการดำเนินนโยบายบริหารความเสี่ยงหรือการประเมินความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ มีธนาคารเพียงร้อยละ ๑๔ เท่านั้น ที่กำหนดนโยบายให้ลูกค้าต้องมีการดำเนินงานโดยอ้างอิงมาตรฐานการดำเนินธุรกิจตามกรอบความยั่งยืนที่น่าเชื่อถือ (WWF ยก 2 แบงก์ไทยผู้นำธนาคารยั่งยืน, ออนไลน์, ๒๕๖๒)

สรุป ภาคธนาคารไทยในฐานะตัวกลางทางการเงินสามารถมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยการจัดสรรทรัพยากรทุนให้ถูกใช้ไปในทิศทางที่เหมาะสม เพื่อลดผลกระทบเชิงลบอันเนื่องมาจากการสนับสนุนทางการเงินได้ อย่างไรก็ตาม แม้แรงผลักดันสู่ความยั่งยืนต่าง ๆ จะเพิ่งเริ่มเห็นเป็นรูปธรรมในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แต่จะเห็นว่า พัฒนาการมีสัญญาณในทิศทางบวก

แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมอื่น ๆ

๑. การออกประกาศ Carbon Fund

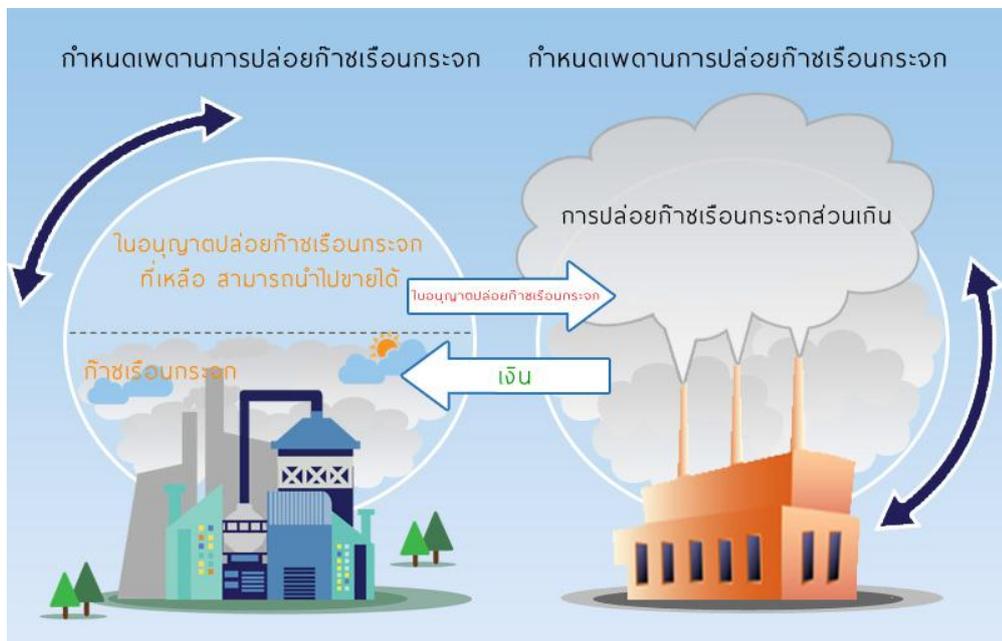
ก.ล.ต. ได้ประสานกับ อบก. ออกประกาศ Carbon fund ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เพื่อเปิดโอกาสให้บริษัทหลักทรัพย์จัดการลงทุน (บลจ.) สามารถจัดตั้งกองทุนที่ลงทุนเกี่ยวข้องกับการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนเพื่อเสนอขายแก่ผู้ลงทุนสถาบันได้ ๒ รูปแบบ ได้แก่ (๑) กองทุนคาร์บอนเครดิต (Carbon Credit Fund) คือ กองทุนเพื่อผู้ถือหน่วยลงทุนที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน โดยจะได้รับผลประโยชน์ในรูปแบบ carbon credit และ (๒) กองทุนคาร์บอนทั่วไป (General Carbon Fund) คือ กองทุนเพื่อผู้ถือหน่วยลงทุนซึ่งรับกำไร/ขาดทุนจากการลงทุนเป็นเงินสด โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มช่องทางในการระดมทุนให้แก่ภาคธุรกิจ ส่งเสริมโครงการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน และอำนวยความสะดวกในการขาย carbon credit ในประเทศไทยให้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี หลังจากที่ได้ประกาศหลักเกณฑ์แล้ว ยังไม่มีการจัดตั้งกองทุนดังกล่าว ซึ่งจากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจาก อบก. ทำให้ทราบว่า มีการเปลี่ยนแปลงความต้องการซื้อขายคาร์บอน (Carbon Emission Reductions: CERs) ที่ลดลง เช่น กลุ่มประเทศ EU มีนโยบายที่จะซื้อ

CERs จากโครงการของประเทศด้อยพัฒนา (เช่น ลาว กัมพูชา) เป็นหลัก ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาจึงไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของ EU

๒. แนวคิดเรื่องระบบการซื้อขายใบอนุญาตปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emission Trading Scheme: ETS)

ระบบการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ “แรงจูงใจทางการเงิน” ในการส่งเสริมให้ผู้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกรายใหญ่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก แนวคิดเรื่องระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หรือ Emission Trading Scheme (ETS) เป็นกลไกทางการตลาดรูปแบบหนึ่ง ซึ่งกำหนดเพดานการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Cap) ในภาพรวมทั้งระบบ และจัดสรรโควตาในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Allocation) เป็นสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Allowance) ให้แก่องค์กรที่อยู่ภายใต้ระบบ ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีหน้าที่ต้องส่งมอบสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกคืน (Surrender) ต่อผู้กำกับดูแลระบบในจำนวนที่เท่ากับปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของตนในช่วงเวลาที่กำหนด ดังนั้น องค์กรใดที่สามารถปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำกว่าสิทธิที่ได้รับการจัดสรรมา สามารถขาย (Trade) สิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้แก่องค์กรอื่นที่ต้องการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่าสิทธิที่ตนได้รับ จึงทำให้เกิดการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (วัดเป็นตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า) และทำให้การลดก๊าซเรือนกระจกโดยสุทธิของโลกลดลง (กลไกราคาเพื่อลดปัญหาโลกร้อน, ออนไลน์, ๒๕๖๑)

แผนภาพที่ ๓-๙ การทำงานของระบบการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ที่มา: อบก., ออนไลน์, ๒๕๖๑

ทั้งนี้ วิธี ETS สามารถซื้อขายได้ทั้งใน Spot Market (ตลาดสำหรับการซื้อขายสินทรัพย์ตามปกติที่จะมีการตกลงส่งมอบสินค้าและชำระเงินทันที) และ Future Market (ตลาดที่เป็นการตกลงเพื่อการส่งมอบและชำระเงินในอนาคต) ซึ่งหากเป็นกรณี Spot Market อบก. สามารถดำเนินการได้เอง โดยจัดให้มีการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและคาร์บอนเครดิต

(Trading platform) ส่วนกรณี Future Market มี ๒ ทางเลือก คือ (๑) อบก. เป็นศูนย์สัญญาซื้อขายล่วงหน้าเอง โดยขอรับใบอนุญาตการเป็นศูนย์สัญญาซื้อขายล่วงหน้าจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. ซึ่งวิธีนี้ อบก. ต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมากสำหรับจัดทำระบบซื้อขายและอื่น ๆ และ (๒) ให้ TFEX lists คาร์บอนเครดิตเป็นตัวแปรอ้างอิงเพื่อซื้อขายล่วงหน้าในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Thailand Futures Exchange: TFEX) ซึ่งปัจจุบัน TFEX สามารถทำได้เลย เนื่องจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีได้กำหนดให้คาร์บอนเครดิตเป็นตัวแปรเพิ่มเติมเรียบร้อยแล้ว

๓. การมอบรางวัลใน “โครงการจัดทำตัวชี้วัดธุรกิจคาร์บอนต่ำและยั่งยืน: Low Carbon and Sustainable Business Index (LCSI)”

อบก. ได้จัดทำ “โครงการจัดทำตัวชี้วัดธุรกิจคาร์บอนต่ำและยั่งยืน” เพื่อประเมินองค์กรธุรกิจที่มีการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ผ่านการเปิดเผยข้อมูลในรายงานประจำปี รายงานความยั่งยืน รวมทั้งข้อมูลที่องค์กรเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยหนึ่งในตัวชี้วัดของ LCSI คือ การใช้คาร์บอนเครดิตในการลดก๊าซเรือนกระจก ทั้งนี้ การมอบรางวัลดังกล่าวจัดเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับรางวัล ๓ แห่งด้วยกัน ได้แก่ (๑) บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) (๒) บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (๓) บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน)

๔. ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ

๔.๑ การจัดทำ roadmap ระดับประเทศ

ก.ล.ต. จัดทำ roadmap ระดับประเทศร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะทำงานด้านความยั่งยืนในภาคการเงินภายใต้คณะทำงาน 3-regulator คณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของตลาดทุน และคณะทำงานส่งเสริมการเงินเพื่อความยั่งยืน แผนปฏิบัติการระดับชาติ (National Action Plan) ว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน และความร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติ (เช่น UNDP, OHCHR) และผู้เชี่ยวชาญในประเทศ (เช่น สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) ร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติ เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนตระหนักถึงความสำคัญของการเคารพสิทธิมนุษยชนในการดำเนินธุรกิจ และปฏิบัติตามหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) รวมถึงสร้างความรู้ความเข้าใจต่อกระบวนการตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Due Diligence: HRDD) ผ่านการจัดสัมมนาและจัดทำคู่มือเพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถนำหลักการไปใช้จริง

๔.๒ โครงการเสริมสร้างตลาดทุนธรรมาภิบาลเฉลิมพระเกียรติฯ

เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ก.ล.ต. ร่วมกับองค์กรในตลาดทุน ๑๒ แห่ง เปิดโครงการเสริมสร้างตลาดทุนธรรมาภิบาลเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลพระราชพิธีบรมราชาภิเษก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเชิญชวนให้ทุกภาคส่วนในตลาดทุนร่วมทำดีเพื่อแผ่นดิน ด้วยการประกาศเจตนารมณ์เป็นองค์กรธรรมาภิบาล ประกอบธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อ คำนึงถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม บูรณาการเข้าไปอยู่ในการประกอบธุรกิจ (in-process) และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาความยั่งยืน (SDGs) ของประชาคมโลก

สรุป การตื่นตัวต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่ผ่านมาทำให้เกิดการผลักดันทั้งความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์บางอย่างมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างจริงจัง

ผลการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนสำคัญซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้ให้ความคิดเห็นถึงสภาพปัญหาในปัจจุบันที่แสดงให้เห็นถึงช่องว่างในการพัฒนาสู่ความยั่งยืน โดยในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ถึงข้อจำกัด เพื่อใช้ประกอบการกำหนดแนวทางการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นำมาสู่การร่วมมือแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อไป โดยผู้วิจัยจะขออธิบายในแต่ละประเด็นตามความเชื่อมโยงของระบบนิเวศการเงินที่ยั่งยืน (แผนภาพที่ ๓-๑๐) ดังนี้

๑. การขาดแคลนข้อมูลพื้นฐาน

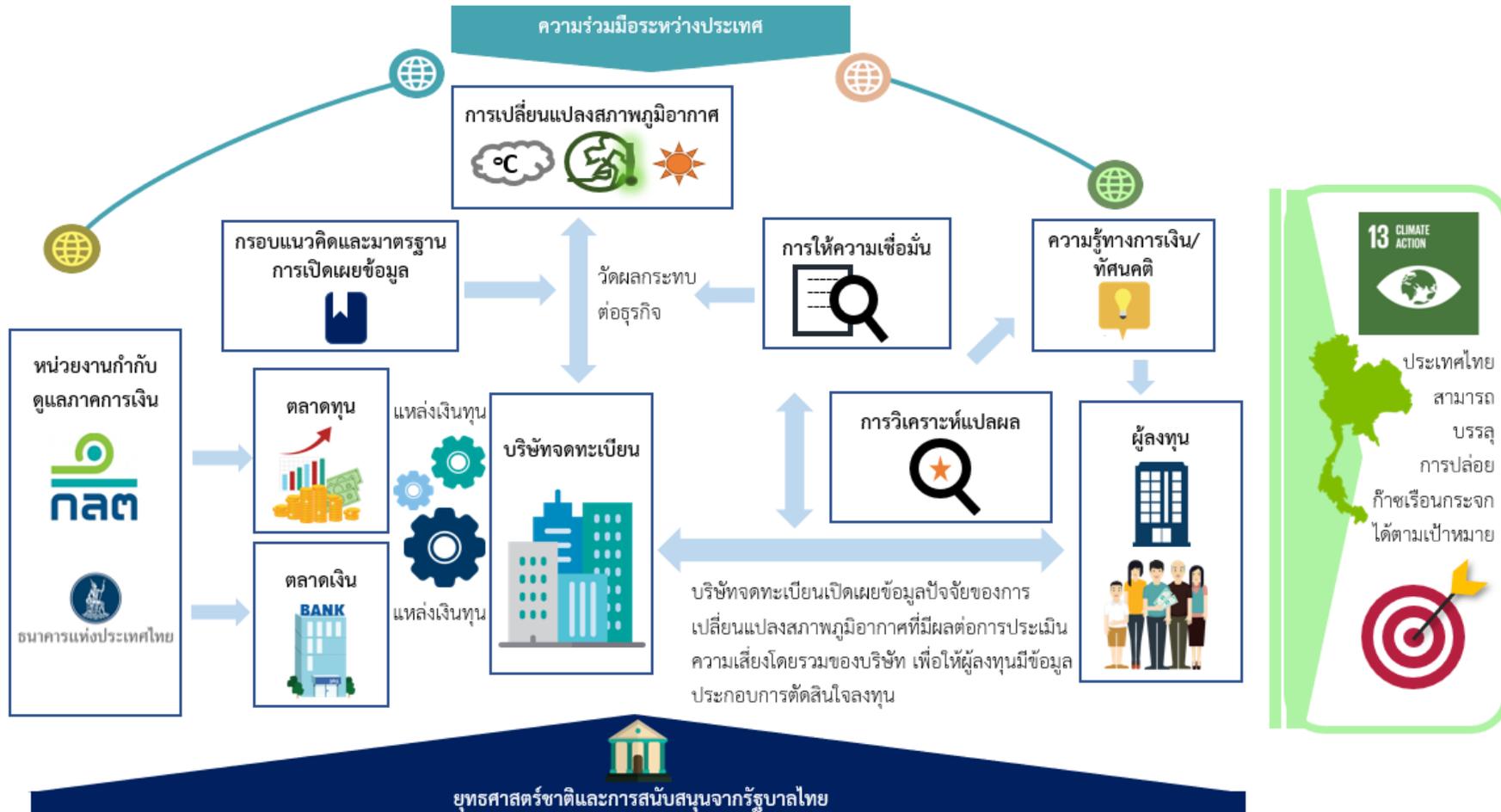
๑.๑ ข้อจำกัด

การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอสำหรับผู้ลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียในโลกยุคดิจิทัลนี้แล้ว เนื่องจากในปัจจุบันบริษัทจดทะเบียนต้องเผชิญกับความผันผวนที่ไม่ได้เกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงที่มีผลต่อความอยู่รอดและการเติบโตของธุรกิจในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความเห็นว่า การผลักดันให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลดีและยั่งยืนจะต้องเริ่มบริษัทจดทะเบียนตระหนักถึงประโยชน์และผลกระทบต่อผู้มีส่วนร่วมทำให้เต็มใจและพร้อมที่จะเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องมีกฎหมายบังคับ

ทั้งนี้ ด้วยสภาพแวดล้อมประเทศไทยที่ถึงแม้ ก.ล.ต. จะออกข้อบังคับให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนโดยมีแนวทางการเปิดเผยข้อมูล แต่ก็ยังเป็นเพียงหลักการอย่างกว้าง ไม่ได้เป็นมาตรฐานสากลด้านการเปิดเผยข้อมูลและรายงานความยั่งยืน ซึ่งมีอยู่หลายแนวปฏิบัติ เช่น Global Reporting Initiative (GRI) International Integrated Reporting Council (IIRC) และ Carbon Disclosure Project (CDP) เป็นต้น อีกทั้งต้องถือว่า ก.ล.ต. ยังไม่ได้เข้มข้นในคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลเท่าไรนัก ทำให้พบความเหลื่อมล้ำของระดับการเปิดเผยจึงจะเห็นได้จากการกระจุกตัวของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ได้อยู่ใน Dow Jones Sustainability Indices (DJSI) ประจำปี ๒๕๖๒ จำนวน ๒๐ แห่ง คิดเพียงราวร้อยละ ๓ จากจำนวนบริษัทจดทะเบียนทั้งหมด ซึ่งแม้ว่า การรายงานเป็นแค่เพียงปลายหางของกระบวนการลดก๊าซเรือนกระจกซึ่งเป็นการปฏิบัติจริงของบริษัท แต่จากข้อมูลดังกล่าวก็อาจเป็นหนึ่งในข้อมูลประกอบที่ทำให้ตีความได้ว่า บริษัทในภาคธุรกิจทั่วไปส่วนมากยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา ยังมีได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นำไปสู่การลดปัญหาโลกร้อนอย่างจริงจัง

แผนภาพที่ ๓-๑๐ ระบบนิเวศของบทบาทภาคการเงินต่อการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

นอกจากนี้ จากเนื้อหาในบทที่ ๒ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการสร้างแรงผลักดันจากภาคการเงินในต่างประเทศ พบว่า ตลาดทุนทั่วโลกให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศฮ่องกง ที่กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลรายงานก๊าซเรือนกระจก ขณะที่ตลาดทุนประเทศไทยปัจจุบันมีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เพียงไม่ถึงร้อยละ ๕ ที่รายงานเกี่ยวกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หากดูจากข้อมูลที่ปรากฏในรายงานด้านความยั่งยืนขององค์กร (SET SD Forum (2) จับตาดตลาดทุนโลกตื่นออกกฎบังคับเปิดเผยข้อมูลคาร์บอนฯ ตลท.-ก.ล.ต. หนุน บจ. รายงาน, ออนไลน์, ๒๕๖๑) อย่างไรก็ตาม ก.ล.ต. สนับสนุนให้ธุรกิจต่าง ๆ มีการรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และคาดว่าในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จะกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนและบริษัทที่จะ IPO เปิดเผยข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการ ก.ต.ท. ประจำเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ จากจุดนี้แสดงให้เห็นว่า พัฒนาการของการเปิดเผยข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในประเทศไทยจัดอยู่ในระยะเริ่มต้น

อนึ่ง ผู้วิจัยพบว่า ถัดจากปัญหาเรื่องการเปิดเผยข้อมูลด้วยความสมัครใจหรือภาคบังคับ อีกหนึ่งสิ่งที่เป็นข้อจำกัดสำคัญคือ การมีหลายแนวปฏิบัติโดยไม่มีมาตรฐานการเปิดเผยเฉพาะเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นฉบับกลางร่วมกันอันเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ หรือแม้กระทั่งการกำหนดนิยามและตีความในระดับความลึกและความหมายที่แตกต่างกันสำหรับคำว่า “การเงินสีเขียว” “การเงินที่ยั่งยืน” “การเงินเพื่อสิ่งแวดล้อม” “เศรษฐกิจมุ่งสู่คาร์บอนต่ำ” และ “ตราสารหนี้สีเขียว” เป็นต้น ทำให้เกิดความสับสนในการื่อนำมาปฏิบัติใช้ และเกิดปัญหาในการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างกัน ยิ่งไปกว่านั้น หลังจากขั้นตอนการเลือกเปิดเผยข้อมูลโดยยึดตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากลแล้ว อีกปัญหาที่พบคือ การไม่มีข้อบังคับให้มีผู้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ทำให้ขาดความโปร่งใสและขาดความน่าเชื่อถือ และเป็นจุดอ่อนในการนำข้อมูลไปใช้พิจารณาประกอบการตัดสินใจต่อไป

๑.๒ ความท้าทายที่เกิดขึ้น

ข้อมูลที่เปิดเผยเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยส่วนใหญ่ยังไม่มีคุณภาพที่ดีพอ จึงอาจไม่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ รวมทั้งไม่สามารถเปรียบเทียบระหว่างกันได้นอกจากนี้ เมื่อปราศจากคำนิยามที่ชัดเจนของคำว่า “ยั่งยืน” หรือ “สีเขียว” อาจมีคนอ้างว่าตนเองได้ทำเรื่องการลงทุนสีเขียว และกลายเป็นการฟอกเขียวขึ้นได้

๒. ความขัดแย้งกันเองระหว่างเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) กับเป้าหมายระยะสั้น

๒.๑ ข้อจำกัด

บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นถึงผลประโยชน์ระยะยาวในการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตให้มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีความเชื่อว่าหากต้องการจัดให้มีแผนการดำเนินธุรกิจโดยมุ่งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น อาจทำให้มีต้นทุนเริ่มแรกในการทำธุรกิจที่สูงขึ้น หรือเรียกว่าเป็นการลงทุนที่ไม่ก่อให้เกิดผลตอบแทน ซึ่งจะกระทบต่อรายได้หรือผลประกอบการของบริษัทนั้น ๆ เนื่องด้วยเป้าหมายของธุรกิจมุ่งวัดที่ผลกำไรอันมองระยะสั้น ซึ่งต่างจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอันมุ่งมองไปที่ผลกระทบทางการเงินในระยะยาว และมีหน้าซ้ำหาก

ผู้บริหารมาจากการว่าจ้าง ไม่ใช่เจ้าของบริษัท ก็ย่อมจะมองไม่เห็นประโยชน์ในการปรับตัวสู่ความยั่งยืน

๒.๒ ความท้าทายที่เกิดขึ้น

ขาดแรงจูงใจที่เกิดจากฝั่งบริษัทจดทะเบียนเองในการปฏิบัติสู่ความยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากต้องลงทุนด้วยเม็ดเงินของบริษัทจดทะเบียนเอง

๓. การขาดความสามารถในการปรับตัวสู่ความยั่งยืน

๓.๑ ข้อจำกัด

ถึงแม้บริษัทจดทะเบียนจะเห็นถึงประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาสู่ความยั่งยืนเพื่อลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและมีความต้องการที่จะจัดทำรายงานเพื่อเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว อย่างไรก็ตามด้วยแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมุ่งสู่เศรษฐกิจสีเขียวเป็นเรื่องที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้มีความท้าทายในการหยิบมาปฏิบัติใช้ อีกทั้งในประเทศไทยที่พบความต้องการใช้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังอยู่ในระดับน้อย ทำให้อาชีพของผู้ให้คำปรึกษายังไม่เป็นที่แพร่หลายเมื่อเทียบกับประเทศผู้นำการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างในแถบยุโรป ต้นทุนในการว่าจ้างเพื่อขอรับคำปรึกษาจึงค่อนข้างสูง บริษัทจดทะเบียนหลายแห่งที่ไม่มีงบประมาณลงทุนว่าจ้างผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญก็มักประหยัดต้นทุนด้วยการให้พนักงานบางแผนกเป็นผู้จัดทำรายงานด้านความยั่งยืนแบบลองผิดลองถูก เมื่อผู้จัดทำยังไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ ทำให้ไม่เชื่อมโยงกับการดำเนินงาน ดังจะเห็นจากที่ผ่านมาหลายบริษัทมุ่งเน้นการทำกิจกรรมในรูปแบบของการจัดกิจกรรม (event) ต่าง ๆ นอกจากนี้ พบว่าฝั่งสถาบันการเงินทั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจและธนาคารพาณิชย์ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอในการประเมินความเสี่ยงและความคุ้มค่าของโครงการสีเขียว

ทั้งนี้ หากมองไปในอนาคต เมื่อหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินมุ่งหวังให้เกิดการปรับตัวสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ เพื่อลดปัญหาโลกร้อน มุ่งสู่ความยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนต่าง ๆ ซึ่งหากฝั่งบริษัทจดทะเบียนไม่ว่าจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่พร้อมใจกันขานรับและต้องการดำเนินการเพื่อสอดรับเป้าหมายข้างต้น ผู้วิจัยเกิดคำถามว่า ความพร้อมของผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านความยั่งยืนนั้น มีมากน้อยเพียงใด

๓.๒ ความท้าทายที่เกิดขึ้น

รากฐานการเติบโตสู่ความยั่งยืนยังอ่อนแอ ทำให้การพัฒนาอาจมีความล่าช้าและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะหน่วยงานกำกับดูแลที่อาจจำเป็นต้องจัดโปรแกรมฝึกอบรมและจัดทีมงานที่คอยให้คำปรึกษาในระยะเริ่มต้นอย่างเข้มข้น เพื่อลดภาระแก่บริษัทจดทะเบียน

๔. กรอบความคิดของผู้ลงทุน – มองแต่กำไรระยะสั้น

๔.๑ ข้อจำกัด

กรอบความคิด (Mindset) ของผู้ลงทุนไทยส่วนใหญ่มุ่งหาผลตอบแทนระยะสั้น ไม่สนใจระยะยาว ทำให้ยังไม่เห็นการลงทุนเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจ ประกอบกับด้วยข้อจำกัดทางด้านระยะเวลาการลงทุน (time horizon) ที่อาจไม่สอดคล้องกับ

ลักษณะของผลิตภัณฑ์ทางการเงินสีเขียวที่เน้นลงทุนในระยะยาว ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้ลงทุนอายุ ๕๐ ปี ซึ่งเหลือระยะเวลาในการลงทุนไม่มาก ก็จะได้รับความเสี่ยงในการลงทุนได้น้อย จึงเป็นเหตุให้ไม่สนใจการลงทุนสีเขียว เนื่องจากไม่บรรลุเป้าหมายการลงทุนส่วนตัว

๔.๒ ความท้าทายที่เกิดขึ้น

อุปสงค์ด้านผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ยั่งยืนยังมีไม่มาก ทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจต่อฝั่งผู้ออก นับเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนสู่การเงินสีเขียวดังที่อยากให้หมุนไปตามกลไกตลาด

๕. สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย – การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้านความยั่งยืน

๕.๑ ข้อจำกัด

ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นว่า อีกหนึ่งกุญแจสำคัญที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาสู่สังคมคาร์บอนต่ำ คือนักวิเคราะห์ข้อมูลด้านความยั่งยืนซึ่งเป็นตัวกลางระหว่างบริษัทจดทะเบียนและผู้ลงทุน โดยนักวิเคราะห์จะช่วยให้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชื่อมโยงกับผลตอบแทนที่นักลงทุนคาดหวัง เพื่อเพิ่มความมั่นใจแก่นักลงทุน ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า จากสถานการณ์ในปัจจุบัน พบว่า นอกจากปัญหาการขาดแคลนนักวิเคราะห์ด้านความยั่งยืนแล้ว ต้องยอมรับว่า ยังขาดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการวิเคราะห์อีกด้วย ซึ่งเป็นข้อจำกัดขององค์ความรู้ในการสร้างกรอบมาตรฐานเชิงวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้คำนวณผลประกอบการทางการเงินและผลการดำเนินงานของธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพราะขณะนี้ มีผลงานศึกษาที่รายงานโดย State Street Global Advisors ซึ่งใช้ดัชนี MSCI World Index ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ ในการสำรวจพบว่า คะแนน ESG ของหุ้นมีความแตกต่างกันระหว่างผู้ให้บริการข้อมูลด้าน ESG แต่ละแห่ง อันเนื่องมาจากวิธีการเก็บข้อมูลรวมถึงเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลความยั่งยืนของแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน โดยในที่นี้จะขอยกตัวอย่างผลการศึกษาค่าสหสัมพันธ์คะแนน ESG ของ MSCI และ Sustainalytics ซึ่งทั้งสองรายนี้เป็นผู้ให้บริการข้อมูลด้าน ESG ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล มีค่าเท่ากับ ๐.๕๓ แปลความได้ว่า มีเพียงครึ่งหนึ่งของกลุ่มหุ้นที่เข้าเกณฑ์ (coverage universe) เท่านั้นที่มีคะแนนสอดคล้องกันระหว่างการให้คะแนนบริษัทของผู้ให้บริการทั้งสองรายนี้ (The ESG Data Challenge, online, 2019) นอกจากนี้ พบว่า ผู้ให้บริการข้อมูล ESG แต่ละแห่งสว่นองค์ความรู้กันโดยไม่เปิดเผยวิธีการวิเคราะห์ในรายละเอียด ทำให้ผู้ใช้ข้อมูลไม่เข้าใจที่มา จึงยากต่อการนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล ประยุกต์ใช้ หรือเปรียบเทียบข้อมูลกันต่อด้วยตัวเองได้ จุดนี้เองผู้วิจัยอยากชี้ให้เห็นว่า เป็นเรื่องที่ทำหายอย่างมากแก่ทุกฝ่าย อันได้แก่ ฝั่งบริษัทซึ่งเป็นผู้จัดทำข้อมูลในการเลือกหยิบเครื่องมือมาถือปฏิบัติ ฝั่งผู้ลงทุนซึ่งเป็นผู้ใช้ข้อมูล ฝั่งหน่วยงานกำกับดูแลในการติดตามดูแลการเปิดเผยข้อมูลที่เหมาะสม และฝั่งนักวิเคราะห์ที่ต้องพิสูจน์ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือการวิเคราะห์ที่ได้คิดค้นขึ้นมา เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ

๕.๒ ความท้าทายที่เกิดขึ้น

หากผู้วิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นตัวกลางมีรากฐานที่ไม่แข็งแรงก็จะทำให้การเชื่อมโยงระบบนิเวศเกิดขึ้นได้ยาก เพราะกลุ่มผู้ลงทุนทั้งสถาบันและรายย่อยส่วนใหญ่ยังไม่มีประสบการณ์หรือองค์ความรู้ที่ดีเพียงพอ ดังนั้น การขาดเครื่องมือวิเคราะห์แปลผลจึงเหมือนขาดตัวกระตุ้นให้บริษัทและนักลงทุนขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืน

๖. ความเพียงพอของประสิทธิภาพในการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน อย่างแท้จริง

๖.๑ ข้อจำกัด

จากกระแสความแรงของการพัฒนาสู่ความยั่งยืน ซึ่งเป็นหนึ่งใน Megatrend ของโลกที่ได้รับการยอมรับจากทุกวงการในการขับเคลื่อนธุรกิจยุคปัจจุบัน จะเห็นว่าความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่งเริ่มก่อตัวเป็นรูปธรรมในช่วงปีที่ผ่านมา ซึ่งถือว่าเป็นระยะเริ่มแรก และอยู่ในระดับนโยบาย ทำให้การหวังผลสัมฤทธิ์ อาจต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งกว่าจะเห็นการนำไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

๖.๒ ความท้าทายที่เกิดขึ้น

ไม่สามารถวัดและรายงานผลของการร่วมมือได้อย่างเป็นรูปธรรม

๗. การขาดแรงจูงใจให้แก่ฝั่งบริษัท

๗.๑ ข้อจำกัด

จากนโยบายภาครัฐ หน่วยงานกำกับดูแลที่ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจปรับตัวสู่เศรษฐกิจสีเขียว แต่จะเห็นว่า ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน ก็ไม่ได้รับการสนับสนุนเลย หรือแม้แต่ต้นทุนเงินทุนในการลงทุนในโครงการสีเขียวก็อาจไม่ได้ต่ำกว่าการตัดสินใจลงทุนปกติ นี่จึงเป็นเหตุให้ไม่ดึงดูดฝั่งบริษัทให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความยั่งยืน ซึ่งแตกต่างจากประเทศสิงคโปร์ที่หากเป็นโครงการเพื่อความยั่งยืน (Sustainability Bond) จะได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการตรวจสอบหรือจัดอันดับของตราสารหนี้เหล่านี้ โดยบุคคลภายนอก เพื่อสร้างแรงจูงใจในการออกตราสารหนี้เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือกรณีที่โครงการสีเขียวบางโครงการมีประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม แต่อาจไม่ได้สร้างผลตอบแทนที่เพียงพอ รัฐบาลก็จะสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยจัดหาเงินทุนต้นทุนต่ำ (low-cost funding) ผ่านธนาคารพาณิชย์ไปยังโครงการสีเขียวเหล่านั้น รวมถึงรัฐบาลท้องถิ่นบางแห่งได้เสนอการอุดหนุนดอกเบี้ย (green interest subsidies) และการค้ำประกัน (green guarantee) เพื่อช่วยลดต้นทุนสำหรับสินเชื่อโครงการสีเขียว เพื่อดึงดูดการลงทุนของภาคเอกชนมากขึ้น

๗.๒ ความท้าทายที่เกิดขึ้น

ขาดแรงจูงใจจากฝั่งบริษัทที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมุ่งสู่การลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างจริงจัง

สรุป จะเห็นว่า ทุกความท้าทายสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งระบบนิเวศ หากปล่อยให้การพัฒนาสู่ความยั่งยืนเกิดขึ้นเองตามกลไกตลาดคงเป็นไปได้อย่างช้ามาก หน่วยงานกำกับดูแลจำเป็นต้องรับหน้าที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการขับเคลื่อนได้อย่างรวดเร็วให้เท่าทันกับอุณหภูมิโลกที่สูงขึ้นในทุก ๆ วัน ก่อนที่จะสายเกินแก้

วิเคราะห์ปัญหาข้อจำกัดต่าง ๆ

จากการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินไทยในปัจจุบัน ผู้วิจัยพบข้อจำกัดของมาตรการปัจจุบันที่ยังทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคธุรกิจอย่างเพียงพอ โดยขอสรุปตามแนวคิดบทบาทของภาคการเงินในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้ (แผนภาพที่ ๓-๑๑)

แผนภาพที่ ๓-๑๑ กลไกในการขับเคลื่อนของภาคการเงินเพื่อให้เกิดการปรับตัวต่อการจัดการกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๑. แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมียุทธศาสตร์ ๖ ด้าน คือ (๑) การสร้างความสามารถในการปรับตัวเพื่อรับมือและลดความเสียหายต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (๒) การสนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มแหล่งดูดซับก๊าซบนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน (๓) การสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (๔) การสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (๕) การเพิ่มศักยภาพของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (๖) การพัฒนาการดำเนินงานในกรอบความร่วมมือกับต่างประเทศ ซึ่งภาคการเงินสามารถช่วยขับเคลื่อนได้ โดยเฉพาะในยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มแหล่งดูดซับก๊าซบนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนของภาคธุรกิจ ทั้งนี้ แผนแม่บทปัจจุบันยังมีได้กำหนดแผนหรือเป้าหมายให้ภาคการเงินแต่อย่างใด

๒. ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ภาคธุรกิจมักจำเป็นต้องเข้าถึงทุนจากแหล่งภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน การออกตราสารหนี้ การออกหุ้นหรือการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้น จึงสามารถใช้สถาบันในภาคการเงิน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานกำกับดูแล สถาบันการเงิน ผู้ลงทุน เป็นกลไกขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาคธุรกิจได้ ซึ่งจากการศึกษาการดำเนินการทั้งในประเทศ และต่างประเทศ พบว่ามีกลไกและปัญหาที่สำคัญ ได้แก่

๒.๑ ออกแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อให้ภาคธุรกิจปฏิบัติ เช่น CG Code แนวทางการประกอบธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม (Environment, Social, Governance หรือ ESG Guidelines) ซึ่งของไทยมีการออกแนวปฏิบัติทั้งโดย สำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อใช้กับบริษัทจดทะเบียน ธนาคารแห่งประเทศไทย สำหรับสถาบันการเงิน สำนักคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) สำหรับรัฐวิสาหกิจ แต่ส่วนมากเป็นการขับเคลื่อนในภาพรวม ยังไม่ได้เจาะจงไปเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ นอกจากนี้ ภาคธุรกิจยังมีมุมมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว เป็นต้นทุน ยังขาดความเข้าใจ ความสนใจที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดผล

๒.๒ กำหนดหรือออกแนวทางปฏิบัติเรื่องการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งเป็นกลไกหลักในการกระตุ้น ติดตามให้เกิดการปฏิบัติ จากการศึกษาของต่างประเทศ พบว่ามีทั้งที่เป็นข้อกำหนดให้เปิดเผย และที่เป็นภาคสมัครใจ ซึ่งระดับการเปิดเผยก็แตกต่างกันทั้งเปิดเป็นภาพรวมการปฏิบัติตามหลักปฏิบัติที่ดี เปิดเผยเป้าหมายการพัฒนา กลยุทธ์ ความเสี่ยง ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกหรือลงถึงเป้าหมาย ผลกระทบ ซึ่งข้อกำหนดขั้นต่ำของไทยปัจจุบันยังเป็นเพียงระดับภาพรวม และจะเริ่มให้เปิดเผยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปี ๒๕๖๕ นอกจากนี้ ตลาดหลักทรัพย์ฯ สนับสนุนให้บริษัทจดทะเบียนจัดทำรายงานความยั่งยืนด้วยความสมัครใจ ซึ่งในภาพรวม ตลาดหลักทรัพย์ไทยติด ๑ ใน ๑๐ ของประเทศที่เปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนดี แต่ยังเป็นภาพรวมเช่นกัน มีบริษัทเพียงร้อยละ ๕ ที่เปิดเผยข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลยังแตกต่างกัน ยากที่จะติดตามความคืบหน้า ผลกระทบในภาพรวม

๒.๓ สนับสนุนการลงทุนอย่างรับผิดชอบต่อผู้ลงทุน องค์กรในต่างประเทศ เช่น UN มีการสร้างเครือข่ายการลงทุนอย่างรับผิดชอบต่อ มีการออกหลักการลงทุนที่ดี หรือ Stewardship

Code ให้ผู้ลงทุนสถาบันใช้เป็นวินัยในตัวเองในการลงทุนโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อด้านสังคมสิ่งแวดล้อม ซึ่งไทยก็ได้ออกหลักปฏิบัติดังกล่าวแล้วเช่นกัน แต่ยังคงอยู่ในระยะเริ่มต้น แม้ผู้ลงทุนสถาบันส่วนมาก เช่น บริษัทหลักทรัพย์จัดการลงทุนจะแสดงเจตนารมณ์รับการปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว และมีการออกกองทุนรวมเพื่อลงทุนในกิจการที่ ESG ดี แต่กิจการที่ถือว่า มีความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมดี ส่วนมากยังหมายถึงกิจการที่ไม่ทำผิดกฎหมาย โดยกำหนดเป็น Negative List ของกิจการที่จะไม่ลงทุน ส่วนผู้ลงทุนทั่วไปก็ยังไม่สนใจปัจจัยระยะยาวมากนัก และให้นำหนักกับผลตอบแทนระยะสั้น ยังสามารถพัฒนาให้ผู้ลงทุนเป็นกลไกกระตุ้นให้บริษัทมีการการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้มากขึ้น

๒.๔ สนับสนุนการระดมทุนเพื่อใช้ในโครงการสีเขียว (Green Bond) เพื่อตอบสนองภาคธุรกิจที่ต้องการระดมทุน และผู้ลงทุนที่ต้องการลงทุนเพื่อสังคมสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงมีการพัฒนาเติบโตของตลาด Green Bond ในหลายประเทศ รวมถึงไทย ก.ล.ต. ได้ออกหลักเกณฑ์มารองรับการออกหุ้นกู้ในปี ๒๕๖๒ เพื่อกำหนดมาตรฐานการใช้เงิน การเปิดเผยข้อมูลให้สอดคล้องกับในต่างประเทศ โดยรองรับการออกหุ้นกู้เพื่อสังคมด้วย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันตลาดยังมีขนาดเล็ก ประมาณ ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท เทียบกับขนาดตลาดหุ้นกู้รวมประมาณ ๔ ล้านล้านบาท เนื่องจากผู้ออกยังสามารถระดมทุนด้วยการออกหุ้นกู้ปกติได้ ในขณะที่การออก Green Bond ที่น่าเชื่อถือต้องมีกลไกติดตามการใช้เงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีต้นทุนการเปิดเผยข้อมูล และในด้านผู้ลงทุนก็ต้องการคนมาช่วยสอบทานความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่เปิดเผยด้วย

๒.๕ สนับสนุนการให้กู้ยืมอย่างรับผิดชอบ (Responsible Lending) สำหรับการให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงิน ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกแนวปฏิบัติมาแล้วในปี ๒๕๖๒ ซึ่งจากผลการประเมินของ Fair Finance Thailand เมื่อมีนาคม ๒๕๖๓ ซึ่งประเมินนโยบายประจำปี ๒๕๖๒ ของธนาคารพาณิชย์ ๙ แห่ง พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของธนาคารพาณิชย์ไทยอยู่ที่ ๒๑.๒๔ คะแนนจาก ๑๒๐ คะแนน โดยในหมวดการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิอากาศ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๒ เท่านั้น

๒.๖ สนับสนุนการสร้างระบบนิเวศอื่น เช่น กิจกรรมขับเคลื่อนของภาคธุรกิจ การพัฒนาฐานข้อมูล การให้รางวัลต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนานักวิเคราะห์ ที่ปรึกษาที่เกี่ยวข้องด้วย

สรุป

การขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วนเพื่อลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกได้ตามยุทธศาสตร์ชาติ และคำมั่นที่ประเทศไทยได้ให้ไว้ตาม Paris Agreement และ UN Sustainability Development Goals (SDGs) จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือช่วยกัน สำหรับประเทศไทยซึ่งถือว่ามีความตื่นตัวจากทั้งฝั่งบริษัทจดทะเบียน ผู้ลงทุน และสถาบันการเงิน แต่ยังเป็นระยะเริ่มต้นที่สามารถพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้นได้อีก ยกตัวอย่างเช่น การที่มีบริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนในปริมาณที่มากตามเกณฑ์ที่กำหนดให้เปิดเผย ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการกำกับดูแลขั้นต่อไปที่จะออกมาตรการคุมเข้มในแง่คุณภาพของข้อมูล เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ข้อมูลได้ต่อไป ทั้งนี้ กลไกในการพัฒนาสู่ความยั่งยืนประกอบด้วยแรงผลักดันจากหลายภาคส่วน ซึ่งไม่สามารถทำได้เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยลำพัง จะเห็นว่า ความพร้อมของแต่ละแรงขับเคลื่อนอาจ

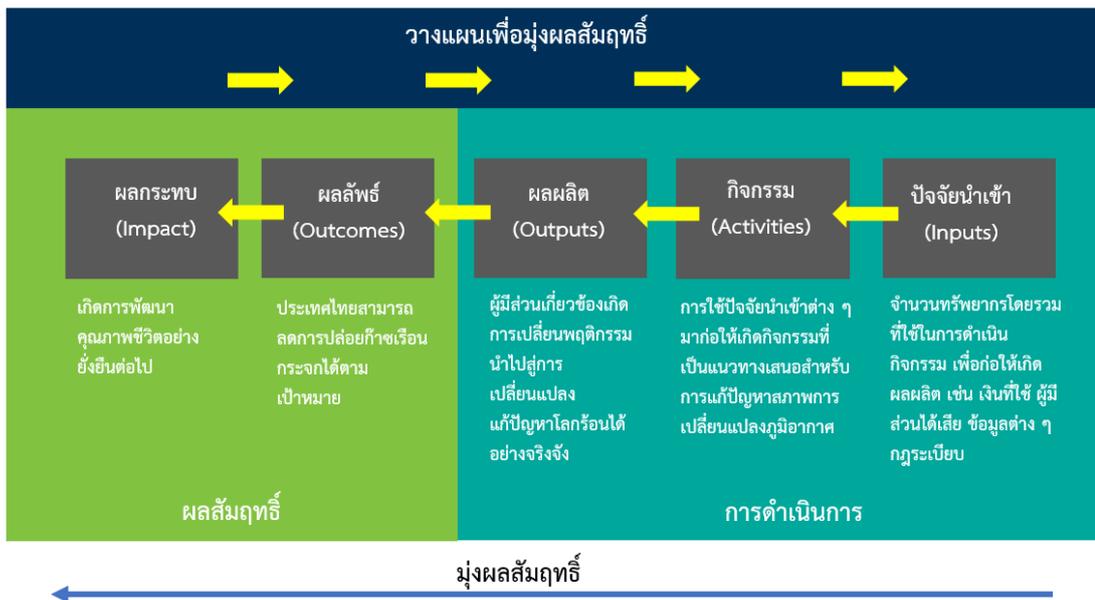
ไม่เท่ากัน ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินจะเข้ามามีบทบาทเพื่อกำหนดทิศทางการขับเคลื่อน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้วยมาตรการต่าง ๆ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างทัน่วงที

บทที่ ๔

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนในภาคการเงิน

แนวคิดในการพัฒนา

ภาคการเงินเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนเพื่อแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยการผลักดันให้ภาคธุรกิจหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาคการเงินได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแก้ปัญหาโลกร้อนได้อย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ตามเป้าหมาย เพื่อสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป ทั้งนี้ เนื้อหาในบทนี้จะเน้นที่แนวทางเสนอแนะที่เป็นยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนในภาคการเงินซึ่งถือเป็นส่วนของกิจกรรมตามแผนภาพที่ ๔-๑ ด้านล่างนี้

ที่มา : ประมวลโดยผู้วิจัย

สำหรับการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้วิจัยอยากขอแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (๑) การสร้างการรับรู้ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น (Strengthening awareness) ซึ่งนับว่าเป็นขั้นตอนเริ่มแรกที่สุดที่ผู้มีส่วนได้เสียเห็นถึงสาเหตุและความสำคัญของปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก่อนเป็นอันดับแรก ไม่ว่าจะเป็นการที่ผู้มีส่วนได้เสียค้นหาข้อมูลเอง หรือจากการที่หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินใช้กลไกต่าง ๆ เพื่อเพิ่มอัตราการรับรู้ในวงกว้าง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าขั้นตอนนี้สำคัญมาก ถ้าหากปราศจากการรับรู้ทั้งในระดับของปัจเจกบุคคล ระดับองค์กร ระดับชาติ และระดับระหว่างประเทศแล้ว จะทำให้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่ช่วยกันแก้ไขปัญหานั้นไปได้อย่างยากมาก (๒) การเสริมสร้างขีดความสามารถ (building capacity) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เข้าใจสภาพแวดล้อมบริบทเพื่อจัดเตรียม

ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนา โดยหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินอาจใช้มาตรการสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลักดันที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วเท่าทันต่อภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินสามารถกำหนดแผนรองรับการบรรลุเป้าหมายในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อจัดลำดับความสำคัญสอดคล้องกับทรัพยากรที่มี และ (๓) ความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหา (commitment) ซึ่งเป็นขั้นตอนของการลงมือปฏิบัติหลังจากที่เข้าใจที่มาที่ไป เตรียมความพร้อม ทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังที่กล่าวใน ๒ ขั้นตอนข้างต้น อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ ผู้วิจัยเห็นว่า ในแต่ละขั้นตอนสามารถเริ่มทำคู่ขนานโดยไม่จำเป็นต้องรอให้ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งสำเร็จบริบูรณ์เสียก่อน เนื่องจากกลไกหรือมาตรการต่าง ๆ ที่หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินเลือกใช้เป็นแรงขับเคลื่อนมีความเชื่อมโยงกัน และในบางเครื่องมือจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการเห็นผลสัมฤทธิ์ นอกจากนี้ อีกหนึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อน คือ การติดตามและหมั่นทบทวนความคืบหน้าในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงเครื่องมือสำหรับการกำกับดูแลภาคการเงินอาจแบ่งตามแนวทางการสร้างแรงผลักดันออกเป็น ๓ ด้าน ดังต่อไปนี้

๑. การออกกฎเกณฑ์จากหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงิน (regulatory discipline) คือ การออกกฎเกณฑ์ที่จำเป็นเพื่อกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติ เมื่อมีกฎเกณฑ์ที่ดีและกฎหมายที่ดีแล้ว การบังคับใช้กฎหมาย (enforcement) ต้องมีประสิทธิภาพด้วย หากใครทำผิดก็ต้องลงโทษให้ดูเป็นตัวอย่าง

๒. การสร้างวินัยของผู้ปฏิบัติเอง (self discipline) คือ การสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติ ซึ่งหมายถึงการที่ผู้ปฏิบัติมีความสนใจที่จะดำเนินการเรื่องนี้ เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อตน อันเป็นโจทย์ที่หน่วยงานกำกับดูแลจะต้องหาวิธีการที่หาอย่างไรในการสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักรู้ ในส่วนนี้เข้าไปตรงผู้ปฏิบัติให้ได้

๓. การผลักดันหรือวินัยของผู้มีส่วนร่วมในตลาด (market discipline) เช่น ผู้ลงทุน คู่ค้า เจ้าหนี้ องค์กรที่เกี่ยวข้อง และสังคม เป็นต้น คือ การสร้างพลังจากผู้มีส่วนร่วมทำให้กลไกการทำงานของผู้เกี่ยวข้องในตลาดได้ผลเสมือนมีการควบคุมดูแลกันเอง (self regulated) โดยหน่วยงานกำกับดูแลมีหน้าที่ในการหาวิธีการให้ผู้มีส่วนร่วมในตลาดมีข้อมูลที่เพียงพอ เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่กลไกที่ขับเคลื่อนได้ด้วยตัวเอง ช่วยส่งเสริมให้เกิดวินัยของผู้ปฏิบัติเองและสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการกำกับดูแลในระยะยาว

ดังนั้น ผู้ทำวิจัยเห็นว่า แนวคิดในการพัฒนาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของภาคธุรกิจอันช่วยขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ควรให้ความสำคัญทั้งด้านการกำกับดูแลและการพัฒนาควบคู่กันไป ซึ่งจะขอกกล่าวในรายละเอียดในหัวข้อ “แนวทางที่เสนอ” ถัดไป

อนึ่ง นอกจากการกำกับดูแลโดยหน่วยงานกำกับภาคการเงิน อีกหนึ่งมาตรการที่จะช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย คือกลไกการซื้อขายใบอนุญาตปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emission Trading Scheme: ETS) ซึ่งเป็นแนวคิดในการใช้กลไกตลาดขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดแรงจูงใจ

ในการลดก๊าซเรือนกระจกซึ่งเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยรัฐหรือผู้มีอำนาจ จะกำหนดเพดานการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Cap) ในภาพรวม จัดสรรโควตาในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Allocation) และออกใบอนุญาตจำกัดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกแก่องค์กรที่อยู่ภายใต้ระบบ (Allowance) ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีหน้าที่ต้องส่งมอบสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกคืน (Surrender) แก่ผู้กำกับดูแลระบบในจำนวนที่เท่ากับปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของตนในช่วงเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ หากองค์กรใดที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกในจำนวนที่ต่ำกว่าใบอนุญาตก็จะสามารถเอาส่วนที่เหลือไปขายสิทธิ (Trade) ให้แก่องค์กรอื่นที่ต้องการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่า สิทธิที่ตนได้รับ จึงทำให้การปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งตามปกติจะไม่มีราคา กลับมีราคา และทำให้เกิดตลาดซื้อขายคาร์บอนซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนให้เกิดการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกหรือเรียกสั้นๆ ว่า “ตลาดคาร์บอน” นั้นเอง และราคาซื้อขายของใบอนุญาตนั้นจะเป็นไปตามกลไกตลาด

ทั้งนี้ ETS เป็นมาตรการที่หลายประเทศให้การยอมรับว่าสามารถบริหารจัดการต้นทุนในการลดก๊าซเรือนกระจกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดมาตรการหนึ่ง จากรายงานของ International Carbon Action Partnership (ICAP) ในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ ระบุว่า ทั่วโลกมีการใช้ระบบการซื้อขายใบอนุญาตปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยปัจจุบันมีการใช้ระบบซื้อขายใบอนุญาตปล่อยก๊าซเรือนกระจกแล้วใน ๓๕ ประเทศ ซึ่งครอบคลุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจกประมาณ ๖,๗๘๐ ล้านตัน (ลดโลกร้อนด้วยกลไกราคา, ออนไลน์, ๒๕๖๑)

สำหรับประเทศไทย ภาครัฐมีนโยบายลดก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ ๒๐ ภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ ในส่วนของมาตรการราคาคาร์บอน ประเทศไทยได้เริ่มทำในรูปแบบของการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจ (Thailand Voluntary Emission Trading Scheme) หรือที่เรียกว่า ระบบ Thailand V-ETS ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งที่ยังคงการบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) หรือ อบก. ได้พัฒนาขึ้น เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกภายใต้ตลาดคาร์บอนภาคสมัครใจของประเทศไทย โดยตลาดคาร์บอนแบบภาคสมัครใจ (Voluntary carbon market) หมายถึง ตลาดซื้อขายปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ถูกสร้างขึ้นโดยไม่ได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมก๊าซเรือนกระจกมาบังคับ การจัดตั้งตลาดเป็นความร่วมมือกันของผู้ประกอบการในภาคเอกชน ผู้ที่เข้าร่วมซื้อขายในตลาดที่ยินดีเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ซึ่งอาจมีการซื้อขายผ่านกลไกตลาดที่ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ หรือซื้อขายในระบบทวิภาค (Over-the-counter: OTC) ซึ่งไม่มีระบบการ ซื้อขายแลกเปลี่ยนที่ชัดเจน มีเพียงการตกลงกันระหว่างผู้ต้องการซื้อและผู้ขาย ซึ่งทำให้มีต้นทุนในการจัดการต่ำกว่าและดำเนินการได้ง่ายกว่า (แผนภาพที่ ๔-๒) อย่างไรก็ตาม เป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอาจถูกกำหนดโดยผู้กำกับดูแลตลาด (Regulator) หรือเป็นการตั้งเป้าหมายโดยสมัครใจของภาคเอกชนก็ได้

แผนภาพที่ ๔-๒ ตลาดคาร์บอนของประเทศไทย

ที่มา: องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน), ออนไลน์, ๒๕๖๓

แนวทางที่เสนอ

จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาต่าง ๆ ในบทที่ ๓ ได้แสดงให้เห็นข้อจำกัดและความท้าทายที่เกิดขึ้นในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ตามความเชื่อมโยงของระบบนิเวศการเงินที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการกำหนดแนวทางการเสนอเพื่อใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนในภาคการเงินได้ดังนี้

๑. ประเด็นการขาดแคลนข้อมูลพื้นฐาน

๑.๑ การสร้างการตกลงร่วมพัฒนาอนุกรมวิธานสีเขียว (Green taxonomy)

สำหรับประเทศที่เพิ่งเริ่มก่อตั้งระบบการเงินสีเขียวที่ยั่งยืน ปัจจัยสำคัญที่สุดคือ การกำหนดมาตรฐานที่จะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การเปิดเผยข้อมูล และการนำเสนอแรงจูงใจที่เหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้มีการจัดทำข้อตกลงร่วมระหว่างผู้เกี่ยวข้อง โดยผนึกกำลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการสร้างมาตรฐานด้านคำจำกัดความด้านการเงินที่ยั่งยืน หรือที่เรียกว่า การพัฒนาอนุกรมวิธานสีเขียว (Green Taxonomy) ซึ่งเป็นการจำแนกหมวดหมู่สำหรับกิจกรรมสีเขียว เพื่อระบุกิจกรรมทางเศรษฐกิจและกำหนดมาตรฐานที่รัดกุมสำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเงินสีเขียวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การสร้างแนวทางที่เหมือนการพูดภาษาเดียวกันนี้จะช่วยให้เจ้าของสินทรัพย์ ผู้ลงทุน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นความชัดเจนเมื่อพูดถึงแนวทางปฏิบัติหรือผลิตภัณฑ์ โดยจีนและสหภาพยุโรปได้จัดทำอนุกรมวิธานนี้แล้ว

๑.๒ การพัฒนาเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลโดยมุ่งเน้นเรื่องคุณภาพ

ก่อนอื่นขอให้ผู้อ่านทำความเข้าใจแยกเรื่องระหว่างกรณีที่บริษัทแห่งหนึ่งได้ตระหนักถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและมีกระบวนการในการรับมือกับปัญหาดังกล่าวออกจากเรื่องที่มีการเปิดเผยข้อมูลอันเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าบริษัทนั้น ๆ มีมาตรการต่อการจัดการกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างไร ยกตัวอย่างเช่น บริษัทแห่งหนึ่ง

กำหนดเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหน่วยการผลิตร้อยละ ๒๕ เมื่อเทียบกับปีที่แล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว บริษัทแห่งนี้จึงได้ดำเนินโครงการผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบติดตั้งบนหลังคา เมื่อถึงรอบสิ้นปีที่จะต้องจัดทำข้อมูลรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจก บริษัทก็จะต้องเตรียมในขั้นตอนของการประมวลผลข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่นำเชื่อถือพร้อมสำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบในการเปิดเผยข้อมูลเรื่องดังกล่าว จุดนี้เองที่ผู้วิจัยอยากแสดงให้เห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลเป็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่บริษัทแห่งใดแห่งหนึ่งได้ตัดสินใจลงมือกระทำหรือไม่กระทำอะไรแล้วต่อการจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นเรื่องที่หน่วยงานกำกับดูแลจะต้องหาวิธีการที่หาอย่างไรในการสร้างความตระหนักรู้ เพื่อมุ่งหวังให้ผู้ปฏิบัติเห็นความสำคัญและอยากปฏิบัติดีด้วยตนเอง (self discipline) อันจะขอก้าวในรายละเอียดตามแต่ละประเด็นในหัวข้อถัดไป

อย่างไรก็ดี ในส่วนประเด็นหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะมุ่งเน้นไปที่ส่วนของการเปิดเผยข้อมูลซึ่งเป็นส่วนที่หน่วยงานกำกับดูแลสามารถเข้ามามีบทบาทที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืนผ่านเครื่องมือการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งใช้เป็นช่องทางสำหรับการประกาศตนเองว่า บริษัทนี้ได้ตระหนักและลงมือทำจริง จึงไม่ใช่การออกกฎบังคับทางตรงให้บริษัทลงมือทำ แต่จะเป็นการสร้างแรงเสริมเพื่อผลักดันทางอ้อมให้ผู้ที่มีมือทำได้เปิดเผยความดีความชอบให้แก่สาธารณชนรับทราบ และหวังให้เป็นการผลักดันจากผู้มีส่วนร่วมในตลาด (market discipline) ให้เกิดแนวร่วมของการทำดีซึ่งเป็นประโยชน์ในระยะยาวต่อไป ทั้งนี้ เพื่อไม่เป็นภาระแก่ผู้จัดทำข้อมูล หน่วยงานกำกับดูแลอาจเข้ามาช่วยในเรื่องของการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนของการวางแผนจนถึงการรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งชี้ให้เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นเทียบกับค่าใช้จ่าย ซึ่งอาจจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายส่วนนี้ภายใต้กลไกการจัดตั้งกองทุนภายในประเทศเอง หรือจากกลไกระหว่างประเทศโดยติดต่อขอรับทุนสนับสนุนแบบให้เปล่าจากหน่วยงานนานาชาติที่มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นกลไกทางการเงินภายใต้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

อนึ่ง ประเด็นที่ต้องให้ความระมัดระวังในการผลักดันให้เกิดขึ้นได้ คือการให้ความร่วมมือและสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ เพื่อมุ่งหวังลดแรงต้านของการปฏิบัติใช้ตามกรอบมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลในระยะต้น ซึ่งผู้ปฏิบัติอาจมองว่าเป็นภาระเนื่องจากยังไม่คุ้นเคย ไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอ และเห็นว่าเป็นต้นทุนทำให้มีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกิดขึ้นตลอดกระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับการเปิดเผย นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดทำมีกรอบมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากลที่มีความน่าเชื่อถืออันเป็นแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลนั้น ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้จัดทำข้อมูลอีกด้วย ในแง่ที่ผู้จัดทำข้อมูลจะสามารถเชื่อมโยงจากภาคปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลซึ่งอยู่ปลายทางย้อนกลับมาสู่ต้นทางซึ่งเป็นขั้นตอนของการเตรียมความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ เปรียบเสมือนเป็นรายการตรวจสอบที่ช่วยให้บริษัทลงมือปฏิบัติได้อย่างถูกต้องทิศทาง และมุ่งหวังให้เกิดแรงจูงใจแก่บริษัทที่ตั้งเป้าหมายอยากจะทำกรอกข้อมูลให้ครบถ้วน เนื่องจากการปล่อยเว้นว่างไว้เป็นการสื่อสารว่า บริษัทตนไม่ได้ทำ ดังนั้น การจัดทำมีกรอบมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลที่ดีจึงเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่ช่วยผลักดันให้บริษัทต่าง ๆ ได้หันกลับมาพิจารณาลงมือปฏิบัติในหัวข้อที่ไม่ได้วางแผนตั้งใจจะลงมือทำในคราวแรกอีกด้วย

ในส่วนนี้ หลังจากที่เห็นความสำคัญของการจัดให้มีกรอบมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลตามที่กล่าวในข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยขอชวนพิจารณาสภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนหรือเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในปัจจุบันของภาคการเงินไทย โดยจากข้อเท็จจริงที่ว่า มีความเหลื่อมล้ำของระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ รวมถึงพบการรายงานเกี่ยวกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในสัดส่วนที่น้อยมาก จึงเป็นสิ่งที่หน่วยงานกำกับดูแลควรทบทวนการติดตามความมีประสิทธิภาพของกฎเกณฑ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า พัฒนาการของการเปิดเผยข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในประเทศไทยจัดอยู่ในระยะเริ่มต้น จึงเป็นโอกาสที่จะค่อย ๆ พัฒนาได้อีกมาก ซึ่งการหวังพึ่งเครื่องมือการสร้างวินัยของผู้ปฏิบัติเอง (self discipline) อาจจะทำให้การพัฒนาเรื่องการเปิดเผยข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกิดขึ้นได้อย่างช้ามาก เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการลองผิดลองถูกต่อการปรับความคาดหวังเข้าหากันระหว่างผู้จัดทำข้อมูลกับผู้หวังใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว ดังนั้น การออกกฎเกณฑ์จากหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินจึงน่าจะเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการหวังเห็นผลได้ภายในระยะเวลาอันสั้นกว่าการหวังพึ่งเครื่องมือการสร้างวินัยของผู้ปฏิบัติเอง ซึ่งจากการสอบถามมาตรฐานระดับสากลที่ใช้ในเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศพบว่า มีหลายแนวปฏิบัติ เช่น Global Reporting Initiative (GRI) International Integrated Reporting Council (IIRC) Task Force on Climate-related Financial Disclosure (TCFD) และ Carbon Disclosure Project (CDP) เป็นต้น อาจเกิดความสับสนหากเปิดทางเลือกให้ผู้จัดทำข้อมูลได้พึงเลือกไปปฏิบัติได้ตามใจชอบ และอาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างบริษัทตามมาได้อีก

จุดนี้เองที่ผู้วิจัยอยากเสนอให้หน่วยงานกำกับดูแลพิจารณาเลือกมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลโดยมุ่งเน้นเฉพาะข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม (ให้ climate change เป็นก้าวเริ่มต้นที่สำคัญของการเปิดเผยข้อมูลก่อนพัฒนาไปให้ครบทุกด้าน ได้แก่ สิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นองค์รวมของความยั่งยืนต่อไป) เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นแนวทางปฏิบัติใช้แก่บริษัททุกแห่งในแนวทางเดียวกันและเป็นการสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานเดียวกันต่อไป รวมถึงสามารถนำมาใช้อ้างอิงและเทียบเคียง (benchmarking) ถึงประสิทธิภาพในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเดียวกันได้ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการปรับปรุงและยกระดับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของตนเองให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งการจัดให้มีกรอบมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันยังช่วยยกระดับจากเกณฑ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันซึ่งก็บังคับให้เปิดเผยข้อมูลอยู่แล้ว เพียงแต่ให้แนวทางการเปิดเผยข้อมูลที่ให้หลักการกว้าง ๆ โดยไม่ได้มีรูปแบบการเปิดเผยลงรายละเอียดและยังไม่ได้เข้มข้นในคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลเท่าไรนัก ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการบังคับเพิ่มเติมด้วยการกำหนดเลือกมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลที่คำนึงถึงการนำปัจจัยด้านความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมเข้าเป็นส่วนหนึ่งนั้น จะทำให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาล แม้ว่าจะมีภาระต้นทุนในการจัดทำข้อมูลที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นแนวทางที่พึงปฏิบัติเพื่อหวังเปลี่ยนพฤติกรรมของภาคธุรกิจได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะสอดคล้องกับเป้าหมายของการแก้ปัญหาสภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศซึ่งเป็นเรื่องของความยั่งยืนที่ควรมองกันในระยะยาว ๆ ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลอย่างมี

คุณภาพจึงมีความสำคัญมากกว่าการนับความสำเร็จเพียงการเพิ่มขึ้นของจำนวนของบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลแต่ไร้คุณภาพและไม่สามารถนำมาประกอบการตัดสินใจใช้ประโยชน์ต่อได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเห็นว่า หากมีการรายงานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งระบบ เมื่อภาครัฐได้อ่านรายงานข้อมูลนี้ ภาครัฐก็จะเข้าใจบทบาทของภาคธุรกิจที่ชัดเจนขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจก็จะดีขึ้น เช่นเดียวกันเมื่อภาคประชาชนได้รับทราบข้อมูลนี้ ก็จะเกิดความร่วมมือได้ง่ายขึ้นระหว่างภาคประชาชนกับภาคธุรกิจ และในขณะเดียวกันเมื่อสาธารณชนรับทราบแล้วว่า ภาคธุรกิจได้ปฏิบัติตนได้อย่างไร ก็เป็นแรงผลักดันภายในที่ทำให้ภาคธุรกิจต้องรักษาแรงแห่งการขับเคลื่อน (momentum) ของการทำความดีต่อไป

อนึ่ง งานวิจัยชิ้นนี้อาจจะไม่สามารถให้คำตอบได้ว่า มาตรฐานใดที่ดีที่สุด แต่ให้เป็นแนวคิดหากผู้ที่สนใจหรือหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินพิจารณารับข้อเสนอแนะนี้ไปปฏิบัติใช้จริง โดยแนะนำให้มีการติดตามพัฒนาการของมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศขององค์กรชั้นนำต่าง ๆ และร่วมทำงานกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับฟังความคิดเห็นก่อนสรุปแนวทางที่ปรับเป็นมาตรฐาน (standardization) ที่เหมาะสมสำหรับการบังคับใช้ในประเทศไทยต่อไป

๑.๓ การสนับสนุนให้การเปิดเผยข้อมูลมีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

คุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นเรื่องที่ผู้ใช้ข้อมูลให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จึงควรมีกลไกที่ทำให้มั่นใจว่า ข้อมูลตามเปิดเผยนั้นมีความถูกต้อง เป็นไปตามแนวทางหรือมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับและน่าเชื่อถือ และผ่านการรับรองโดยผู้ให้บริการงานให้ความเชื่อมั่นรายงานความยั่งยืนที่เป็นอิสระ ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างดังนี้ บริษัทแห่งหนึ่งไม่ได้ลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม แต่กลับเปิดเผยข้อมูลว่า ได้ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่ซื่อสัตย์และได้เปิดเผยข้อมูลเท็จต่อสาธารณชน ดังนั้น การสร้างกลไก เช่น การมีมาตรการติดตามคุณภาพและความถูกต้องของการเปิดเผยข้อมูล โดยมีมาตรการที่เข้มงวดขึ้นในการลงโทษผู้ที่เปิดเผยข้อมูลซึ่งปรากฏภายหลังว่าเป็นเท็จและผู้เปิดเผยข้อมูลนั้นมีเจตนาหลอกลวงผู้อื่น หรือการมีบุคคลที่สามที่มีความรู้ด้านความยั่งยืนและมีประสบการณ์ในการให้คำแนะนำมาให้ความเชื่อมั่นต่อการรายงานข้อมูลจะทำให้ผู้ที่รับผิดชอบต่อการรายงานข้อมูลดังกล่าวมีความระมัดระวังและเห็นความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลมากขึ้น เกิดการพัฒนากระบวนการจัดทำรายงาน ส่งผลให้รายงานมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

๑.๔ การให้รางวัลแก่องค์กรที่เปิดเผยข้อมูลได้อย่างมีคุณภาพและโปร่งใส

เพื่อสนับสนุนให้ภาคธุรกิจตระหนักถึงความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอันจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียของกิจการ และช่วยกระตุ้นให้ภาคธุรกิจอยากพัฒนาองค์กรสู่ความยั่งยืนในระยะยาว หน่วยงานกำกับดูแลควรสร้างแรงจูงใจด้วยการมอบรางวัลเกียรติคุณอย่างต่อเนื่องแก่บริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างมีคุณภาพและโปร่งใส เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีและส่งเสริมให้บริษัทต่าง ๆ ได้ดำเนินธุรกิจโดยมีกลยุทธ์ทางการจัดการปัญหาสภาพภูมิอากาศอย่างแพร่หลาย

๑.๕ การจัดให้มีระบบฐานข้อมูลและให้บริการข้อมูลที่เปิดเป็นสาธารณะ

เมื่อภาคธุรกิจได้ให้ความร่วมมือในการเปิดเผยข้อมูลแล้ว ควรจัดให้มีระบบฐานข้อมูลที่ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้โดยง่าย และอยู่ในรูปแบบที่สามารถเรียกใช้วิเคราะห์ข้อมูลในมิติต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว โดยผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลดิบนี้ไปวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจ หรืออาจนำไปศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาต่อยอด รวมถึงช่วยเอื้อประโยชน์ให้แก่องค์กรจัดอันดับบริษัทที่โดดเด่นด้านความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อม อันเป็นการยกระดับศักยภาพความสามารถในการพัฒนาสู่ความยั่งยืนของประเทศไทยให้เป็นที่ประจักษ์แก่นานาประเทศได้ต่อไป

๑.๖ การจัดให้มีระบบให้การรับรองผู้ให้ความเชื่อมั่นด้านความยั่งยืน (Accreditation of external reviewers)

ในระยะยาวต่อไป หลังจากมีมาตรการต่าง ๆ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพิ่มมากขึ้น หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินอาจพิจารณาเรื่องการจัดให้มีระบบให้การรับรองผู้ให้ความเชื่อมั่นด้านความยั่งยืน ซึ่งจะช่วยประเมินคุณภาพของ external reviewer ว่าได้ปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้รับการรับรอง ส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ให้ความเชื่อมั่นดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือ

๒. ประเด็นความขัดแย้งกันเองระหว่างเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) กับเป้าหมายระยะสั้น

๒.๑ การส่งเสริมให้บริษัทเห็นประโยชน์และสามารถผนวกแนวคิด ESG เข้ากับการดำเนินธุรกิจ

ภายหลังจากที่ ก.ล.ต. ออกหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance Code: CG Code) สำหรับบริษัทจดทะเบียน ซึ่งมีผลใช้บังคับใน พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับคณะกรรมการบริษัทจดทะเบียนในการปฏิบัติหน้าที่ โดยมุ่งเน้นบทบาทการเป็นผู้นำองค์กร นำพารัฐกิจไปสู่การเจริญเติบโตด้วยการสร้างคุณค่ากิจการอย่างยั่งยืนแล้วนั้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามหลัก CG Code ก็อาจจำเป็นต้องมีกระบวนการสนับสนุนให้เกิดการนำไปปฏิบัติใช้อย่างต่อเนื่องต่อไป

๒.๒ การพัฒนาตัวชี้วัดและเครื่องมือประเมินผลการดำเนินงานกับมิติการจัดการกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ความท้าทายอย่างหนึ่งของการลงมือปฏิบัติเพื่อความยั่งยืน คือการวัดผลลัพธ์จากการกระทำดังกล่าวออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งต้องยอมรับว่า เป้าหมายการพัฒนาสู่ความยั่งยืนมุ่งมองไปที่ผลกระทบในระยะยาว ดังนั้น การวัดเพียงผลประกอบการจากการดำเนินธุรกิจซึ่งถือเป็นการมองแคในระยะสั้นจึงยังไม่สะท้อนคุณค่าจากการมุ่งสู่ความยั่งยืนได้ทั้งหมด อีกทั้งการหาตัวชี้วัดหรือเครื่องมือที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพเพียงพอในการแปลงเป็นตัวเงินหรือแม้แต่การแปลงข้อมูลเชิงคุณภาพให้มาเป็นข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อประโยชน์ในการวัดมูลค่า สามารถเปรียบเทียบระหว่างกันได้ จึงเป็นเรื่องที่ท้าทายอย่างมาก

ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีแนวคิดที่รวบรวมข้อมูลผลกระทบตลอดจนแนวทางการดำเนินธุรกิจ เพื่อจะผลักดันให้ประเมินผลกระทบออกมาอยู่ในรูปของตัวเงิน ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้ลงทุนในการแปลผลจากการเปิดข้อมูลของภาคธุรกิจมาประกอบการตัดสินใจลงทุน อีกทั้งกระแส นักลงทุนสถาบันชั้นนำต่างให้ความสำคัญกับการลงทุนอย่างยั่งยืนรวมถึงกลุ่มที่ใส่ใจต่อการบริหารจัดการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่ได้ตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างผลประโยชน์ของการทางการเงินกับผลการดำเนินงานด้าน ESG มากยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์และผู้พัฒนาดัชนีชั้นนำของโลกได้พัฒนาดัชนีชี้วัดและเครื่องมือประเมินผลการดำเนินงานด้านความยั่งยืน เพื่อตอบสนองความต้องการการลงทุนอย่างยั่งยืน ฉะนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานกำกับดูแลเข้ามามีบทบาทในฐานะตัวเชื่อมกลางระหว่างภาคธุรกิจที่จัดทำและเปิดเผยข้อมูลกับผู้ลงทุน ซึ่งสามารถช่วยลดช่องว่างของความคาดหวังจากแต่ละฝ่ายลงได้ ดังนั้น หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินควรส่งเสริมหลักเกณฑ์ที่มีมาตรฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้และควรติดตามพัฒนาการของตัวชี้วัดความสำเร็จดังกล่าวอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกณฑ์วิธีคิดดังกล่าวทันต่อยุคสมัย ซึ่งควรเป็นวิธีการที่เข้าใจง่าย ชัดเจน

๓. ประเด็นการขาดความสามารถในการปรับตัวสู่ความยั่งยืน

๓.๑ การส่งเสริมให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านความยั่งยืนที่มีทักษะความรู้เพียงพอ

ในขณะที่หลายภาคส่วนมีความคาดหวังต้องการเร่งให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของภาคธุรกิจเพื่อมุ่งสู่สังคมโลกที่ไร้อันตราย แต่เมื่อกลับมาพิจารณาถึงรากฐานความพร้อมของภาคธุรกิจเอง ต้องถือว่ามีไม่มากนัก หากไม่นับบริษัทขนาดใหญ่หรือบริษัทที่มีความสนใจมาก่อนหน้านี้นานแล้วก็จะมีความยากในการพัฒนาสู่ความยั่งยืนได้มากกว่าบริษัทที่เพิ่งจะตระหนักเห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้น การส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเป็นแรงขับเคลื่อนต่อไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมุ่งพัฒนาเร่งผลิตผู้เชี่ยวชาญด้านความยั่งยืนเพื่อให้มีจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการของทั้งระบบ อีกทั้งต้องมั่นใจว่าผู้เชี่ยวชาญด้านความยั่งยืนเหล่านั้นมีความรู้ความสามารถและทักษะที่ดีเพียงพอในการเป็นพี่เลี้ยงที่คอยให้คำแนะนำแก่ภาคธุรกิจ ซึ่งนับตั้งแต่กระบวนการต้นทางจัดทำข้อมูล ไปจนถึงประมวลผลข้อมูล และการแปลผลนำข้อมูลไปใช้ อาทิเช่น ผู้ให้คำปรึกษา ผู้วิเคราะห์ข้อมูล ผู้จัดทำดัชนี เป็นต้น ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถอาจมาจากการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างภาคการเงินในระดับสากล หรือพัฒนาขึ้นเองจากการรวมตัวของผู้เชี่ยวชาญภายในประเทศ

๓.๒ การจัดตั้งศูนย์กลางพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านความยั่งยืนในมิติ

สิ่งแวดล้อม

จากข้อ ๓.๑ ข้างต้น พบว่าหากภาคธุรกิจลงมือทำแบบต่างคนต่างทำย่อมทำให้เกิดต้นทุนค่าใช้จ่ายในจำนวนมาก และยิ่งรวมถึงต้องลองผิดลองถูกกันเอง จะทำให้เกิดต้นทุนเวลาในการเรียนรู้ ขณะที่หากจัดตั้งศูนย์กลางพัฒนาผู้เชี่ยวชาญก็จะทำให้เกิดการประหยัดต่อขนาดช่วยลดต้นทุนลงได้ อีกทั้งยังเป็นช่องทางกลางที่ภาคธุรกิจขอคำแนะนำได้ง่าย เพราะผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ล้วนมีองค์ความรู้และประสบการณ์ที่เพียงพอ จึงเหมาะต่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืนในระยะต้น ทั้งนี้ หน้าที่หลักของศูนย์กลางแห่งนี้อาจเป็นการให้คำแนะนำเชิงกลยุทธ์เพื่อให้ภาคธุรกิจสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินการมุ่งสู่ความยั่งยืนที่ช่วยลดปัญหาสภาพภูมิอากาศ รวมถึงให้เห็นภาคปฏิบัติจาก

ตัวอย่างความสำเร็จเพื่อนำมาใช้เป็นแบบอย่างแนวทางที่ดี โดยเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันซึ่งควรมีผู้แทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อผนึกกำลังและสามารถตอบโจทยปัญหาและความต้องการในมิติต่าง ๆ ร่วมกัน (knowledge-sharing mechanism) นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรให้การส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการลงทุนอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมที่ผลิตบหวิเคราะห์หลักทรัพย์ที่มีคุณภาพครอบคลุมหลักทรัพย์ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ที่ได้นำปัจจัยความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมาเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจมากขึ้น ก็จะช่วยให้ตลาดทุนมีข้อมูลเพียงพอต่อการตัดสินใจลงทุน และเป็นประโยชน์อย่างมากแก่นักลงทุนโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุนรายย่อยซึ่งอาจมีความรู้พื้นฐานไม่มากเท่ากับกลุ่มนักลงทุนสถาบัน สำหรับเงินทุนในการจัดตั้งศูนย์กลางพัฒนานี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรมาจากหน่วยงานกำกับดูแลหรือองค์กรอิสระ เพื่อให้เกิดเป็นกลางและอิสระ

๓.๓ การสร้างภาคีหรือพันธมิตรเสริมแกร่งเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้

เพื่อให้สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินควรเป็นศูนย์กลางร่วมจับมือพันธมิตรที่มีองค์ความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และให้เครือข่ายพันธมิตรนี้มั่นคงและยั่งยืน นอกจากนี้ภาคธุรกิจแล้วควรจัดให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน จะได้ร่วมกันสร้างเครื่องมือ งานวิจัย และกรอบการทำงานสำหรับแนวทางการเงินที่ยั่งยืนเพื่อนำหลักการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานจริง และมุ่งหวังให้สามารถถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสู่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

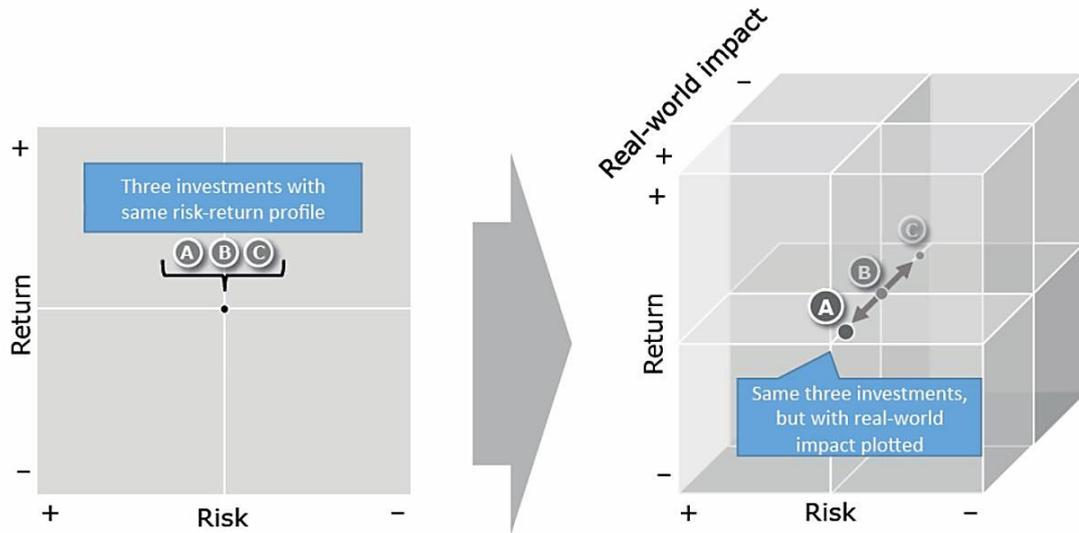
๔. ประเด็นกรอบความคิดของผู้ลงทุน – มองแต่กำไรระยะสั้น

๔.๑ การส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้ลงทุน

ปัจจุบันการลงทุนแบบยั่งยืน เป็นอีกแนวคิดที่กำลังถือปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางมากขึ้น จากเดิมที่การลงทุนจะใช้ข้อมูลทางการเงิน เช่น ผลกำไร รายได้ เป็นปัจจัยประกอบการตัดสินใจการลงทุน แต่วันนี้นักลงทุนบางกลุ่มได้ให้ความสำคัญกับการนำหลักความยั่งยืนมาผสมผสานกับการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ลงทุนสถาบันที่ลงนามรับหลักการการลงทุนที่รับผิดชอบต่อ (Principles for Responsible Investment – PRI) ซึ่งพัฒนาโดยหน่วยงานภายใต้องค์การสหประชาชาติ (UN) ดังจะเห็นได้จํานวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากทุกภูมิภาคทั่วโลก ดังนั้นสำหรับก้าวถัดไปจึงควรขยายแนวคิดนี้ไปยังฐานผู้ลงทุนรายย่อยต่อไป หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมหรือสัมมนา รวมถึงจัดช่องทางสื่อสารต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นวงการอันช่วยสร้างการตระหนักและรับรู้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจเพิ่มขึ้น โดยให้ความรู้แก่นักลงทุนอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการลงทุนแบบยั่งยืนซึ่งเป็นการลงทุนที่อยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และมีธรรมาภิบาล เนื่องจากช่วยเพิ่มโอกาสสร้างผลตอบแทนที่ดีสม่ำเสมอในระยะยาวได้ ทั้งนี้ ใจความหลักที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรสื่อสารออกไปคือ การลงทุนตามแนวคิด ESG หรือโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่ทางเลือกแต่เป็นสิ่งที่ต้องทำ โดยต้องสร้างความมั่นใจแก่ผู้ลงทุนว่า แนวคิดดังกล่าวนี้จับต้องได้ ไม่ใช่แนวคิดแบบนามธรรมที่จับต้องไม่ได้ตามที่เคยเข้าใจกัน ซึ่งสามารถยกตัวอย่างความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม เพื่อแสดงหลักฐานที่น่าเชื่อถือและ

ชี้ให้เห็นการพิจารณาให้น้ำหนักการลงทุนในการสร้างผลกระทบทางบวกต่อโลก (Real World Impact) ตามแผนภาพที่ ๔-๓

แผนภาพที่ ๔-๓ การพิจารณาให้น้ำหนักการลงทุนโดยเพิ่มด้านผลกระทบทางบวกต่อโลก (real-world impact) จากคุณลักษณะความสัมพันธ์ด้านความเสี่ยงและผลตอบแทนที่

ที่มา: UNPRI, Online, 2018

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า หลังจากการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้ลงทุนเกี่ยวกับการลงทุนแบบยั่งยืนแล้ว ในระยะต่อไป การลงทุนตามแนวทางยั่งยืนก็จะเป็นการลงทุนปกติรูปแบบใหม่ ไม่ใช่ทางเลือก แต่กลับเป็นสิ่งที่ผู้ลงทุนรุ่นใหม่ เช่น กลุ่ม Millennials ให้ความสนใจในด้าน ESG มากขึ้น อีกทั้งคนรุ่นหลัง Millennials ก็อย่างยิ่งให้ความสำคัญกับ ESG มากขึ้นไปอีก ซึ่งผู้ลงทุนทั้งสองกลุ่มนี้ก็จะเรียกร้องความรับผิดชอบจากการดำเนินธุรกิจมากกว่าเดิม ถือเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญของการพัฒนาสู่ความยั่งยืนต่อไป

๔.๒ การสร้างนวัตกรรมผลักดันให้มีผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น

ด้วยสภาพข้อจำกัดปัจจุบันที่พบว่า อุปสงค์ด้านผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ยั่งยืนยังมีไม่มากเพียงพอ ทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจต่อฝั่งผู้ออก ทั้งนี้ หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินมีส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมและผลักดันให้ผู้ลงทุนสถาบันต่าง ๆ นำแนวคิดการลงทุนที่ยั่งยืนไปเป็นกลยุทธ์ในการลงทุนเพิ่มขึ้น ในระยะเริ่มต้นอาจมุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้ลงทุนสถาบันซึ่งมีความพร้อมและขนาดเม็ดเงินลงทุนสูงกว่าผู้ลงทุนรายย่อยเป็นตัวกระตุ้นตลาด ทำให้อุปสงค์เพิ่มขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น เพื่อให้กลไกการพัฒนาขับเคลื่อนสามารถดำเนินไปพร้อมกันได้อย่างต่อเนื่องและครบวงจร เมื่อคนไทยมีความรู้ด้านยั่งยืนเพิ่มขึ้น จึงควรสร้างนวัตกรรมที่สร้างผลิตภัณฑ์ทางการเงินรูปแบบใหม่ที่ช่วยขับเคลื่อนเงินทุนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างผลลัพธ์ที่ทุกฝ่ายต่างได้รับประโยชน์ นอกจากนี้ ควรวางแผนจัดให้มีผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ยั่งยืนให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับต่อความต้องการที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต อีกทั้ง ควรส่งเสริมให้มีความหลากหลายทางผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นทางเลือกและตอบโจทย์แก่ผู้ลงทุนใน

กลุ่มต่าง ๆ รวมถึงมีกระบวนการออกฉลากเขียวให้แก่ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ผ่านมาตรฐานเป็นไปตามคำนิยามที่ร่วมกันกำหนด (green taxonomy) เพื่อป้องกันการฟอกเขียว (green washing)

๕. ประเด็นสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย – การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้านความยั่งยืน

๕.๑ การสนับสนุนให้มีมาตรฐานกลางในการวัดผลข้อมูลด้านความยั่งยืน

จากที่ได้กล่าวในหัวข้อ ๓.๒ ซึ่งกล่าวถึงการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อมซึ่งเน้นที่การสร้างตัวบุคคลและองค์ความรู้ ขั้นตอนถัดมาหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินซึ่งเป็นหน่วยงานกลางมีความเป็นอิสระ ควรให้ความสำคัญพร้อมกับสนับสนุนให้มีการพัฒนามาตรฐานกลางในการวิเคราะห์และแปลผลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (common set of climate change impact metrics and proxies) เพื่อเป็นแนวทางที่ใช้ร่วมกัน ขจัดปัญหาความสับสนในการเลือกหยิบเครื่องมือมาใช้

๕.๒ การจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านความยั่งยืน (pool of experts)

เพื่อผลักดันให้เกิดเครื่องมือวิเคราะห์แปลผลด้านความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องอาศัยความรู้จากผู้มีประสบการณ์ ดังนั้น หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินควรเป็นกำลังหลักสำหรับการจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม โดยชักชวนให้ร่วมกันสร้างเครื่องมือที่สามารถวัดและรายงานผลได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นที่ยอมรับ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการนำมาใช้ในทางปฏิบัติอันจะช่วยให้การขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืนเป็นไปตามกลไกตลาดโดยเร็วต่อไป

๕.๓ การสนับสนุนให้เห็นประโยชน์ของการนำข้อมูลการวิเคราะห์ไปใช้

สำหรับส่วนนี้จะมุ่งเน้นที่การทำให้ผู้ใช้ข้อมูลเห็นประโยชน์ของสิ่งที่นักวิเคราะห์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อมได้จัดทำขึ้นมา โดยเหนือหานอกจากเป็นการวิเคราะห์ผลลัพธ์แล้ว ยังควรเน้นที่การต่อยอดและนำไปประกอบการตัดสินใจได้ทันที ซึ่งอาจให้ข้อมูลเสริมในมิติเรื่องการแนะนำการลงทุน (good advice) นอกจากนี้ ควรถ่ายทอดเนื้อหาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย

๖. ประเด็นความเพียงพอของประสิทธิภาพในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างแท้จริง

๖.๑ การสร้างกระบวนการติดตามผลของความร่วมมือต่าง ๆ โดยหน่วยงานที่มีความเป็นกลาง

เนื่องด้วยหลายภาคส่วนเริ่มเห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน จัดตั้งเครือข่ายต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมในช่วงปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ จึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการติดตามผลของความร่วมมือต่าง ๆ ที่สามารถวัดผลได้ชัดเจนและสามารถติดตามความคืบหน้าของความร่วมมือที่จะนำไปสู่การลงมือปฏิบัติได้อย่างแท้จริง โดยหน่วยงานกลางดังกล่าวจะต้องมีความเป็นอิสระ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการตรวจสอบการทำงาน ซึ่งอาจมาจากการจัดตั้งโดยเครือข่ายองค์กรนั่นเองซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกอย่างเหมาะสมและน่าเชื่อถือ หรือจะจัดให้มีหน่วยงานอิสระภายนอกที่เป็นบุคคลที่สามและได้รับความเห็นชอบโดยหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินก็ได้

๖.๒ การประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงมือทำอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนหลังจากมีเครื่องมือที่ช่วยวัดประสิทธิภาพของความร่วมมือเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพทางภูมิอากาศ คือการสื่อสารในวงกว้าง เพื่อสร้างการยอมรับ แสดงให้เห็นความสำเร็จที่จับต้องได้ นำมาสู่ความร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคส่วนเพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งที่จะสามารถแก้ปัญหาใหญ่ในระดับประเทศจนถึงระดับโลกได้ ทั้งนี้ เนื้อหาหรือวิธีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ควรปรับให้ตรงกับพฤติกรรมผู้บริโภคของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้สารไปถึงแต่ละกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง นำมาซึ่งการรับรู้ เข้าใจ ยอมรับ และร่วมมือได้ต่อไป

๖.๓ การสนับสนุนให้ทำงานร่วมกันแบบเชิงรุก

ด้วยความที่หลายภาคส่วนได้ตระหนักถึงผลกระทบ เตรียมปรับตัวต่อการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และได้พยายามหาแนวทางของตนเองในการรับมือเรื่องดังกล่าว จึงอาจทำให้เกิดปัญหาของการไม่เชื่อมโยงแผนงานกัน เกิดความซ้ำซ้อน ซึ่งอาจมีสาเหตุจากโครงสร้างองค์กรที่เป็นอิสระต่อกัน หรืออาจมีมุมมองต่อการจัดการแก้ปัญหาที่ต่างกัน ดังนั้น หากมุ่งหวังให้เกิดความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินควรทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานไปยังองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักให้กับผู้บริหารระดับสูงของแต่ละองค์กร เห็นพร้อมที่จะร่วมผลักดันสนับสนุนให้แต่ละองค์กรมีแนวคิดการทำงานและการจัดการแบบเชิงรุกด้วยการช่วยมองภาพรวมให้ครบห่วงโซ่อุปทานพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ สนับสนุน หรือประสานงานไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง หากเห็นว่ามีความประโยชน์ต่ออีกฝ่าย แม้ว่าอีกฝ่ายไม่ได้ร้องขอ ก็จะช่วยทำให้เกิดการบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๗. ประเด็นการขาดแรงจูงใจให้แก่ฝั่งบริษัท

๗.๑ การสนับสนุนเงินทุนแก่บริษัทเพื่อสร้างแรงจูงใจ

ปัจจุบันมีหน่วยงานที่ส่งเสริมด้วยการมอบรางวัลด้านความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อม เพื่อประกาศเกียรติคุณบริษัทที่มีความโดดเด่นในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการให้รางวัลตอบแทนการทำความดีหลังจากที่บริษัทได้ตัดสินใจเริ่มลงมือทำไปแล้ว โดยบริษัทเหล่านั้นยินดีรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อสนับสนุนให้เกิดการขยายการพัฒนาธุรกิจสู่ความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในวงกว้างขึ้น และเป็นแรงจูงใจให้บริษัทต่าง ๆ สนใจและอยากนำพาองค์กรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินควรแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนส่วนเพิ่มสำหรับโครงการสีเขียวเพื่อลดข้อจำกัดปัจจัยด้านตัวเงินที่จะต้องพิจารณาก่อนดำเนินการ ทั้งนี้ อาจเป็นรูปแบบของการสนับสนุนเงินทุนแก่บริษัทที่มีความตั้งใจจะพัฒนาสู่ความยั่งยืน เช่น ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการตรวจสอบเพื่อรับรองจากองค์กรภายนอกว่าโครงการลงทุนดังกล่าวเป็นโครงการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจริง การลดต้นทุนเงินทุนสำหรับสินเชื่อสีเขียวเพื่อดึงดูดการลงทุนของภาคเอกชนในโครงการสีเขียวเพิ่มขึ้น และการสนับสนุนเงินทุนในการพัฒนาเทคโนโลยีสีเขียวแก่ภาคธุรกิจ เป็นต้น

๗.๒ การส่งเสริมตลาดคาร์บอนเครดิต

คาร์บอนเครดิตเป็นเครื่องมือสำคัญที่นานาชาติหวังจะใช้ลดภาวะโลกร้อน และปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้ตามเป้า หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินจึงควรประสานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางส่งเสริมคาร์บอนเครดิตให้แพร่หลายมาก

ยิ่งขึ้น และร่วมกันลดข้อจำกัดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อจำกัดในแง่นโยบายและมาตรการสนับสนุนที่ชัดเจนจากหน่วยงานภาครัฐ การขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญทางเทคนิคสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ยังเป็นอุปสรรค ทำให้ภาคเอกชนที่สนใจ ยังไม่มั่นใจที่จะเข้ามาลงทุน และสถาบันการเงินไม่กล้าให้การสนับสนุนภาคเอกชนที่ต้องการลงทุนทำธุรกิจซื้อ-ขายคาร์บอนเครดิต

๗.๓ การจัดให้มี “แฮกกาธอน” (Hackathon) เพื่อสร้างนวัตกรรมสู่ความยั่งยืนอย่างเร่งด่วน

เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการแก้ปัญหาสภาพภูมิอากาศ ควรจัดให้กิจกรรมระดมสมองเพื่อสร้างสรรค์คิดค้นแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับต่ำและมีความสามารถในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือที่เรียกว่า Hackathon ซึ่งผู้ชนะได้รับรางวัลแห่งความท้าทายนี้และผู้สมัครอาจจะได้รับเงินทุนสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมดังกล่าวด้วย หรือมีการระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ สนับสนุนให้แนวคิดนวัตกรรมเกิดขึ้นจริงได้ต่อไป

สรุป

ในยุคที่ประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกลายเป็นปัญหาวิกฤตระดับโลกที่ทุกประเทศต้องเร่งแก้ไข ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาครัฐ และผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ต่างก็คาดหวังให้ภาคการเงินเข้ามามีบทบาทในการร่วมแก้ปัญหาด้วย ในฐานะที่เป็นผู้จัดสรรเงินทุนให้แก่ภาคธุรกิจซึ่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินจึงควรให้ความสำคัญต่อการหาแนวทางกำกับและพัฒนาอย่างจริงจัง ด้วยการปรับกฎเกณฑ์หรือสร้างแนวปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมให้ภาคธุรกิจมีการปรับตัวในทางที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งสู่สังคมคาร์บอนต่ำ อันช่วยให้ประเทศไทยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ตามเป้าหมายต่อไป ทั้งนี้ หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินสามารถกำหนดแผนรองรับการบรรลุเป้าหมายอันมุ่งหวังให้ภาคธุรกิจเกิดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ผ่านมาตรการต่าง ๆ อาทิเช่น การพัฒนาเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลโดยมุ่งเน้นเรื่องคุณภาพ การพัฒนาตัวชี้วัดและเครื่องมือประเมินผลการดำเนินงานกับมิติการจัดการกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การจัดตั้งศูนย์กลางพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อม การสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ให้มีผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น และการส่งเสริมตลาดคาร์บอนเครดิต ซึ่งจะเห็นว่าหลายมาตรการมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จึงต้องอาศัยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ดี ประเด็นสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจร่วมกันก็คือ ความสัมฤทธิ์ผลจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจกัน ทุกภาคส่วนเห็นประโยชน์ของสิ่งที่ลงมือทำ และเข้าใจว่าการได้ร่วมปฏิบัติในแนวทางใดก็ตามนั้น ไม่ใช่เพียงเพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กรใดองค์กรหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นเพื่อประโยชน์ของทุกคนทั้งที่อยู่ในรุ่นนี้ รวมไปถึงชนรุ่นหลังต่อจากนี้ด้วย และนี่คือวิถีแห่งการขับเคลื่อนภาคการเงินไปสู่ความยั่งยืนอย่างแท้จริง

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

รายงานผลการศึกษา บทบาทของภาคการเงินต่อการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรฐานและแนวทางการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของภาคการเงินในระดับสากล อีกทั้งสำรวจและวิเคราะห์ข้อจำกัดของการดำเนินการปัจจุบันที่ยังทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคธุรกิจอย่างเพียงพอ และเสนอแนะนโยบายมาตรการในการขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแลในภาคการเงินและองค์กรอื่น เพื่อให้ภาคธุรกิจลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ทำให้เกิดโลกร้อนอันช่วยให้ประเทศไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ตามเป้าหมายต่อไป

สำหรับขอบเขตของการศึกษา การศึกษานี้เป็นการจัดทำเอกสารวิชาการที่ได้จากการค้นคว้าแนวทงนโยบายการดำเนินงานของหน่วยงานกำกับดูแลในต่างประเทศและในประเทศมาตรฐานสากลในเรื่องการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงทบทวนวรรณกรรมงานวิชาการที่มีผู้ศึกษาไว้ก่อนแล้ว ทั้งในรูปแบบของบทความทางวิชาการ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงความตระหนักรู้ ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการจากผู้บริหารที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินไทย บริษัทจดทะเบียน ผู้ลงทุนสถาบัน สถาบันการเงิน และองค์กรที่เกี่ยวข้องรวม เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งผลการศึกษาสรุปรสาระสำคัญ ได้ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือ Climate Change กำลังส่งผลกระทบต่อ การเติบโตเศรษฐกิจทั่วโลก โดยก่อให้เกิดการชะลอตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น ผลกระทบจากภัยแล้งซึ่งทำให้อุตสาหกรรมเกษตรกรรมลดลงส่งผลให้ผลผลิตและรายได้ลดลง และก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินโดยตรง เช่น ความเสียหายที่เกิดจากภัยพิบัติธรรมชาติ ซึ่ง World Economic Forum (WEF) เผยแพร่รายงาน Global Risks Report 2020 ได้ระบุว่า ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ทั้งในด้านความรุนแรงของภัยพิบัติ ความล้มเหลวจากการร่วมกันลดปัญหา และปัญหาอื่นที่ตามมาจากการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลก เป็นความเสี่ยงที่สูงที่สุดของโลกในยุคปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสามารถก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบการเงินได้ ๒ ช่องทาง ได้แก่ (๑) ความเสี่ยงทางกายภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ คือความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นที่ดิน อาคาร ที่อาจเสียหายหรือด้อยค่าลงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (๒) ความเสี่ยงเปลี่ยนผ่านจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในแง่ นโยบาย กฎเกณฑ์ รวมถึงเทคโนโลยี ซึ่งมุ่งเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำและการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าสินทรัพย์และต้นทุนการดำเนินธุรกิจในบางอุตสาหกรรม เช่น เชื้อเพลิงฟอสซิล และธุรกิจที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ทั้งนี้ ปัญหาสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคือ ไม่ว่าใครเป็นผู้ปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทุกประเทศจะได้รับผลกระทบกันถ้วนหน้า แต่จะได้รับผลกระทบรุนแรงมากน้อยขนาดไหน ขึ้นอยู่กับความเปราะบางของสภาพภูมิประเทศและความเปราะบางในการจัดการกับเรื่องนี้

อย่างไรก็ดี แม้ในข้อตกลงปารีส ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งไทย ได้ตั้งเป้าหมายร่วมกันขึ้นพื้นฐานที่จะรักษาการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้ต่ำกว่า ๒ องศาเซลเซียส และในขณะเดียวกัน กำหนดเป้าหมายที่สูงขึ้นไว้ควบคู่กันว่า จะพยายามรักษาการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้น้อยลงไปอีกจนถึงต่ำกว่า ๑.๕ องศาเซลเซียส ตามข้อตกลงปารีสตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๕ แล้ว แต่ที่ประชุม UN Climate Action ระบุปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่โลกปล่อยยังคงเพิ่มสูงขึ้น และไม่มีที่ท่าจะลดลง ในรอบ ๔ ปีที่ผ่านมา (ค.ศ. ๒๐๑๖ - ๒๐๑๙) ซึ่งองค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (World Meteorological Organization หรือ WMO) วิเคราะห์ว่า ภายในศตวรรษนี้ อุณหภูมิโลกจะสูงขึ้นอีก ๓ - ๕ องศาเซลเซียส หากปล่อยให้การปลดปล่อยและเป้าหมายแบบนี้ไว้ต่อไป ความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตและความเสียหายของโลกก็จะมีมากขึ้น บันทอนเศรษฐกิจประเทศในระดับกว้างกระทบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่ ทุกภาคส่วนจึงควรตระหนักและช่วยกันแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคส่วนการเงินซึ่งสามารถเป็นแหล่งเงินทุนที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวให้มากขึ้น

ทั้งนี้ หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินถือเป็นส่วนสำคัญที่มีบทบาทในการดูแลผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อความยั่งยืนของเศรษฐกิจ จึงเป็นที่มาของการผลักดันในระดับสากลที่ร่วมกันสนับสนุนให้มีการปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำอย่างราบรื่น เช่น การส่งเสริมให้เปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามคำแนะนำของ TFCF (Task Force on Climate-related Financial Disclosure) ซึ่งมุ่งหวังให้นักลงทุนมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนอย่างเพียงพอ การสนับสนุนให้เกิดการใช้ตราสารหนี้สีเขียวอย่างแพร่หลายด้วยการจัดทำมาตรฐานการเสนอขายตราสารหนี้สีเขียวในอาเซียนเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักลงทุน การออกหลักกำกับดูแลนักลงทุนสถาบันเพื่อเป็นมาตรฐานของนักลงทุนสถาบันให้ลงทุนด้วยความรับผิดชอบต่อลูกค้าโดยคำนึงถึง ESG การจัดตั้งเครือข่ายกลุ่มธนาคารเพื่อความยั่งยืนที่มุ่งเน้นการปรับแนวคิดและกระบวนการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงินให้คำนึงถึง ESG มากยิ่งขึ้น เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระยะยาว ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกัน จึงเกิดการบูรณาการนโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเข้าในแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี รวมถึงนโยบายและแผนต่าง ๆ ในระดับประเทศ ซึ่งการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคการเงินที่เป็นแหล่งจัดสรรเงินทุนซึ่งเอื้อต่อการสร้างระบบเศรษฐกิจสีเขียว

ทั้งนี้ ภาคการเงินของไทย หน่วยงานกำกับดูแลต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้ และจะเห็นว่า มีความตื่นตัวจากทั้งฝั่งบริษัทจดทะเบียน ผู้ลงทุน และสถาบันการเงิน แต่ยังเป็นระยะเริ่มต้นที่สามารถพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้นได้อีก ยกตัวอย่างเช่น (๑) การที่มีบริษัทจัด

ทะเบียนเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนในปริมาณที่มากตามเกณฑ์ที่กำหนดให้เปิดเผย ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการกำกับดูแลขั้นต่อไปที่จะออกมาตรการคุมเข้มในแง่คุณภาพของข้อมูล เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ข้อมูลได้ต่อไป (๒) การจัดทำ SETTHSI Index ซึ่งเป็นดัชนีด้านความยั่งยืนที่แสดงระดับและความเคลื่อนไหวของราคาหุ้นสามัญของบริษัทจดทะเบียนไทยในตลาดหลักทรัพย์ที่มีความโดดเด่นด้าน ESG เพื่อเป็นทางเลือกให้ผู้ลงทุนที่ต้องการผลตอบแทนแบบยั่งยืนในระยะยาว อันเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนให้บริษัทจดทะเบียนดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน (๓) การที่ กบข. ผนึกกำลังกับผู้ลงทุนสถาบันหลายแห่งได้ประกาศเจตนารมณ์แนวปฏิบัติ "การระงับลงทุน" (Negative List Guideline) ในบริษัทจดทะเบียนที่มีประเด็นปัญหา ESG (๔) การสนับสนุนแนวคิดเรื่องการธนาคารเพื่อความยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยสินเชื่ออย่างรับผิดชอบหรือการขยายการเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบ และ (๕) การจัดให้มีระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หรือ Emission Trading Scheme (ETS) ซึ่งเป็นกลไกทางการตลาดที่ทำให้เกิดการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยมุ่งหวังช่วยลดก๊าซเรือนกระจกโดยสุทธิของโลกตลอด เป็นต้น

จากการศึกษาการขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินไทยในปัจจุบัน รวมถึงจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนสำคัญซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้ให้ความคิดเห็นถึงสภาพปัญหาในปัจจุบันที่แสดงให้เห็นถึงช่องว่างในการพัฒนาสู่ความยั่งยืนหลากหลายแง่มุม สรุปได้ดังนี้

๑. การขาดแคลนข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลที่เปิดเผยเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยส่วนใหญ่ยังไม่มีคุณภาพที่ดีพอ เนื่องจากการออกข้อบังคับของ ก.ล.ต. ที่ให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนเป็นเพียงหลักการอย่างกว้าง ไม่ได้เป็นมาตรฐานสากลด้านการเปิดเผยข้อมูลและรายงานความยั่งยืนซึ่งมีอยู่หลายแนวปฏิบัติ เช่น Global Reporting Initiative (GRI) International Integrated Reporting Council (IIRC) และ Carbon Disclosure Project (CDP) เป็นต้น หรือแม้กระทั่งการกำหนดนิยามและตีความในระดับความลึกและความหมายที่แตกต่างกัน สำหรับคำว่า “การเงินสีเขียว” “การเงินที่ยั่งยืน” “การเงินเพื่อสิ่งแวดล้อม” “เศรษฐกิจมุ่งสู่คาร์บอนต่ำ” และ “ตราสารหนี้สีเขียว” เป็นต้น ทำให้เกิดความสับสนในการถือนำมาปฏิบัติใช้ อีกทั้ง ก.ล.ต. ยังไม่ได้เข้มข้นในคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลเท่าไรนัก ทำให้พบความเหลื่อมล้ำของระดับการเปิดเผยข้อมูล จึงทำให้ข้อมูลที่เปิดเผยอยู่ในปัจจุบันโดยส่วนใหญ่อาจไม่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจเพียงพอ รวมทั้งไม่สามารถเปรียบเทียบระหว่างกันได้

๒. ความขัดแย้งกันเองระหว่างเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) กับเป้าหมายระยะสั้น

บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นถึงผลประโยชน์ระยะยาวในการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตให้มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีความเชื่อว่าหากต้องการจัดให้มีแผนการดำเนินธุรกิจโดยมุ่งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น อาจทำให้มีต้นทุนในการทำธุรกิจที่สูงขึ้นซึ่งต่างจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอันมุ่งมองไปที่ผลกระทบทางการเงินในระยะยาว ส่งผลให้บริษัทจดทะเบียนขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติสู่ความยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากต้องลงทุนด้วยเม็ดเงินของบริษัทจดทะเบียนเอง

๓. การขาดความสามารถในการปรับตัวสู่ความยั่งยืน

ด้วยแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมุ่งสู่เศรษฐกิจสีเขียวเป็นเรื่องที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้มีความท้าทายในการหยิบมาปฏิบัติใช้ อีกทั้งอาชีพของผู้ให้คำปรึกษาในประเทศไทยยังไม่เป็นที่แพร่หลายเมื่อเทียบกับประเทศผู้นำการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างในแถบยุโรป ต้นทุนในการว่าจ้างเพื่อขอรับคำปรึกษาจึงค่อนข้างสูง นอกจากนี้ พบว่าฝั่งสถาบันการเงิน ทั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจและธนาคารพาณิชย์ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอในการประเมินความเสี่ยงและความคุ้มค่าของโครงการสีเขียว จึงเกิดคำถามว่า ความพร้อมของผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านความยั่งยืนนั้น มีมากน้อยเพียงใด

๔. กรอบความคิดของผู้ลงทุน – มองแต่กำไรระยะสั้น

กรอบความคิด (Mindset) ของผู้ลงทุนไทยส่วนใหญ่มุ่งหาผลตอบแทนระยะสั้น ไม่สนใจระยะยาว ทำให้ยังไม่เห็นการลงทุนเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจ เมื่ออุปสงค์ด้านผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ยั่งยืนยังมีไม่มาก ทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจต่อฝั่งผู้ออก

๕. สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย – การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้านความยั่งยืน

นอกจากปัญหาการขาดแคลนนักวิเคราะห์ด้านความยั่งยืนแล้ว ต้องยอมรับว่ายังขาดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการวิเคราะห์อีกด้วย ซึ่งเป็นข้อจำกัดขององค์ความรู้ในการสร้างกรอบมาตรฐานเชิงวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้คำนวณผลกระทบต่อทางการเงินและผลการดำเนินงานของธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้น การขาดเครื่องมือวิเคราะห์แปลผลจึงเหมือนขาดตัวกระตุ้นให้บริษัทและนักลงทุนขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืน

๖. ความเพียงพอของประสิทธิภาพในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างแท้จริง

ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่งเริ่มก่อตัวเป็นรูปธรรมในช่วงปีที่ผ่านมา ซึ่งถือว่าเป็นระยะเริ่มแรก และอยู่ในระดับนโยบาย ทำให้การหวังผลสัมฤทธิ์ อาจต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งกว่าจะเห็นการนำไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

๗. การขาดแรงจูงใจให้แก่ฝั่งบริษัท

จากนโยบายภาครัฐ หน่วยงานกำกับดูแลที่ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจปรับตัวสู่เศรษฐกิจสีเขียว แต่ยังไม่ได้สนับสนุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน จึงเป็นเหตุให้ไม่ดึงดูดฝั่งบริษัทให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความยั่งยืน

ทั้งนี้ กลไกในการพัฒนาสู่ความยั่งยืนประกอบด้วยแรงผลักดันจากหลายภาคส่วน ซึ่งไม่สามารถทำได้เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยลำพัง จะเห็นว่า ความพร้อมของแต่ละแรงขับเคลื่อนอาจไม่เท่ากัน ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินจะเข้ามามีบทบาทเพื่อกำหนดทิศทาง การขับเคลื่อน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้วยมาตรการต่าง ๆ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างทันท่วงที

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า หากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ร่วมดำเนินการนโยบายและมาตรการอย่างจริงจัง ก็จะทำให้เกิดความร่วมมือผลักดันแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ โดยหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินซึ่งเป็นแหล่งจัดสรรเงินทุนที่เอื้อต่อการสร้างระบบเศรษฐกิจสีเขียว สามารถกำหนดแผนรองรับการบรรลุเป้าหมายอันมุ่งหวังให้ภาคธุรกิจเกิดการตระหนักถึงความเสี่ยงต่อธุรกิจและเห็นโอกาสในการนำไปเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ พัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเกิดผลกระทบ (แผนภาพที่ ๕-๑) และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ผ่านมาตรการต่าง ๆ อาทิเช่น

แผนภาพที่ ๕-๑ แนวทางการพัฒนาสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑. กำหนดให้การลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นวาระที่ชัดเจนในการพัฒนาตลาดทุน และสถาบันการเงิน และเป็นส่วนหนึ่งของแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ เพื่อเพิ่มน้ำหนักความสำคัญ และนำไปอ้างอิงเพื่อกระตุ้นให้ภาคธุรกิจในตลาดทุน ตลาดเงินนำไปพัฒนาปฏิบัติให้สอดคล้องกัน

๒. กระตุ้นให้สถาบันการเงิน ภาคเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจในตลาดทุนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และลงมือทำจริงด้วยตนเอง โดยพิจารณาใช้แนวทางของ TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosure) คือ กระตุ้นให้เห็นว่า ประเด็นดังกล่าวเป็นความเสี่ยงที่มีผลกระทบเป็นเงินต่อตัวธุรกิจนั่นเอง โดยให้สถาบันการเงินและบริษัทต่าง ๆ (อาจเฉพาะบริษัทขนาดใหญ่ก่อน) ประเมินผลกระทบ และดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยง ทั้งในเชิงโครงสร้างการกำกับดูแล กลยุทธ์ทางธุรกิจที่คำนึงถึงความเสี่ยงดังกล่าวแล้ว การบริหารความเสี่ยง และผลจากการดำเนินงานว่า มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หรือสร้างผลกระทบอื่นทั้งด้านบวกและลบมากน้อยเพียงใด มีการพัฒนาอย่างไร ทั้งนี้ ในระยะเริ่มต้นของการสร้างความตระหนักอาจกระตุ้นโดยเริ่มจากฝั่งตลาดทุนก่อน เนื่องจากคาดว่าจะมีแรงกระตุ้นที่สูงมาก สะท้อนจากขนาดของ Market Capitalization ของตลาดหุ้นไทย ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๓ เท่ากับประมาณ ๑๔.๕ ล้านล้านบาท เปรียบเทียบกับขนาดของ GDP หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศที่ปีละประมาณ ๑๖ ล้านล้านบาท ก็คือประมาณร้อยละ ๙๐ ของ GDP ซึ่ง ก.ล.ต. ควรเร่งพิจารณาหามาตรการที่ช่วยสร้างแรงจูงใจให้บริษัทจดทะเบียนได้ลงมือทำจริงด้วยตนเอง นอกจากนี้ เพื่อความ

ยังยืนต่อไปในระยะยาว ประกอบกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นเรื่องที่กระทบต่อทุกคน หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลหรืออยู่ในวิสัยที่พึงกระทำได้ แนวทางดังกล่าวน่าจะช่วยนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดผลกระทบได้ เพิ่มเติมจากการรณรงค์ให้เปิดเผยข้อมูล และปฏิบัติตามคู่มือแนวปฏิบัติต่าง ๆ ในปัจจุบัน

๓. ยกกระดับมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูล และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยมุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจบนมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้สามารถนำมาใช้อ้างอิง เทียบเคียง ติดตามความคืบหน้าของบริษัท ของภาคอุตสาหกรรม หรือภาพรวมได้ และโดยที่การเปิดเผยผลกระทบให้ได้ตามมาตรฐานดังกล่าว ผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ จึงควรมีกลไก เครื่องมือ หรือที่ปรึกษาที่ช่วยสร้างความรู้ สถิติ ฐานข้อมูลเพื่อช่วยต่อการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวด้วย

๔. พัฒนาผลิตภัณฑ์การเงินสีเขียว ไม่ว่าจะเป็นการขยายตลาด Green Bond การพัฒนากองทุนรวมที่ลงทุนในกิจการที่ลดโลกร้อน (Green Fund) พัฒนากองรีทที่ลงทุนในโครงการสีเขียว (Green REIT) ซึ่งประเด็นสำคัญ คือ การสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่นว่าจะมีการนำเงินไปลงทุนในโครงการสีเขียวจริง จึงควรพัฒนาอนุกรมวิธานสีเขียว (Green taxonomy) ที่เข้าใจร่วมกัน มีมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูล และมีองค์กรที่จะช่วยสอบทานการเปิดเผยข้อมูล (reviewer) ด้วย

๕. สร้างมูลค่าให้การลดก๊าซเรือนกระจกด้วยการพัฒนากลไกซื้อขายใบอนุญาตปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emission Trading Scheme: ETS) หรือตลาด carbon credit เพื่อให้กิจการที่ลดคาร์บอนได้เกินเป้า สามารถนำการลดนั้นไปขาย สร้างมูลค่าได้ แทนที่จะเห็นเป็นเพียงต้นทุนเพื่อการทำดีเท่านั้น

๖. พัฒนาผู้ลงทุนให้คำนึงถึงผลตอบแทนระยะยาว เข้าใจความเสี่ยง และกระตุ้นติดตามให้บริษัทที่ไปลงทุนมีการดำเนินการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ทั้งนี้ จะเห็นว่า หลายมาตรการมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จึงต้องอาศัยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า รากฐานแห่งการผลักดันให้เกิดการความร่วมมือที่ช่วยก่อให้เกิดผลลัพธ์ได้อย่างยั่งยืน คือการกระตุ้นให้เกิดการสร้างจิตสำนึกของแต่ละภาคส่วน ทำให้ทุกภาคส่วนต่างล้วนตระหนักและเห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจะก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแก้ปัญหาโลกร้อนได้อย่างจริงจัง และช่วยให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (SDGs) ตามคำมั่นสัญญา เพื่อการส่งมอบคุณค่าที่ยั่งยืนสู่ชนรุ่นหลัง รวมทั้งสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ด้วยคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรทำการวิจัยความเห็นของบริษัทจดทะเบียน และผู้ลงทุนในประเทศ เกี่ยวกับการให้ความสำคัญเรื่องความเสี่ยง และกลยุทธ์การปรับตัวรองรับกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ

๒. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากลไกการเก็บภาษีคาร์บอนให้สอดคล้องกับแรงจูงใจของภาคธุรกิจในตลาดทุนและตลาดเงินในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่ชั้นบรรยากาศ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

แนวร่วมการเงินที่เป็นธรรมประเทศไทย. การประเมินธนาคารพาณิชย์ไทยตามเกณฑ์ “แนวร่วมการเงินที่เป็นธรรมนานาชาติ” (Fair Finance Guide International) ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : แนวร่วมการเงินที่เป็นธรรมประเทศไทย (Fair Finance Thailand), ๒๕๖๓.
สถณี อาชวานันทกุล. รู้ทันตลาดทุน ๒. กรุงเทพฯ : กรุงเทพธุรกิจ, ๒๕๕๖.

วารสาร

ธนาคารแห่งประเทศไทย. “การธนาคารเพื่อความยั่งยืน”, BOT พระสยาม MAGAZINE. (๕), กันยายน - ตุลาคม ๒๕๖๑. หน้า ๑๑.
ธนาคารแห่งประเทศไทย. “ทิศทางการผลักดันการธนาคารเพื่อความยั่งยืน”, BOT พระสยาม MAGAZINE. (๔), กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๖๒. หน้า ๑๘, ๒๐ - ๒๑.
พรชัย ถาวรานนท์ และสุกิจ กิตติบุญญานนท์. “เกาะตติกระแสนการพัฒนาที่ยั่งยืน”, SD Focus. ปีที่ ๓ (๔), ธันวาคม ๒๕๕๙. หน้า ๑๙.

เอกสารวิจัย

พงษ์วิภา หล่อสมบูรณ์. “ลดโลกร้อนด้วยกลไกราคา”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๐.

ปาฐกถา

ประสาร ไตรรัตน์วรกุล, อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย. ปาฐกถาเรื่อง “ธุรกิจไทยบนเส้นทางการเติบโตอย่างยั่งยืน”. ณ โรงแรมดุสิต กรุงเทพฯ, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๑.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“กบข. ผนึกธนาคารโลกยกระดับการลงทุนเพื่อความยั่งยืน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.nationtv.tv/main/content/378754756/>. ๒๕๖๒.
“กบข. ร่วมกับนักลงทุนสถาบันรวม ๓๒ ราย ประกาศเจตนารมณ์ร่วมลงนาม แนวปฏิบัติ “การระงับลงทุน” (Negative List Guideline) ในบริษัทจดทะเบียนที่มีประเด็นปัญหา ESG”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.gpf.or.th/thai2019/7News/main.php?page=6&menu=news&id=04>. ๒๕๖๓.

กรุงเทพธุรกิจ. “Green Pulse I ขนส่งสาธารณะ, พระเอกคนใหม่ลดก๊าซเรือนกระจก”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/864633>, ๒๕๖๓.

“กสิกรไทยได้รับการประเมินผลดัชนี Carbon Disclosure Project (CDP) ในระดับ A- เป็นแบงก์แห่งแรกและแห่งเดียวของไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<https://positioningmag.com/1265575>. ๒๕๖๓.

“การลงทุนในหุ้นยั่งยืน (Sustainability Investment)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<https://mgronline.com/mutualfund/detail/9630000014193>. ๒๕๖๓.

ข่าวอีไฟแนนซ์ไทย, สำนัก. “แบงก์ชาติจูง ระบุการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อศก.-การเงิน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<https://www.efinancethai.com/LastestNews/LatestNewsMain.aspx?release=y&ref=M&id=UHZLTmRuU2xuUEk9>, ๒๕๖๒.

“ข้อตกลงปารีส: สู่แสงสว่างหรือทางตัน?”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.salforest.com/blog/cop21-deal>, ๒๕๕๙.

“เคพีเอ็มจี”ชี้ ๓ ใน ๔ ของบริษัททั่วโลก ไม่ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นความเสี่ยงทางการเงิน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<https://mgronline.com/management/detail/9600000122102>, ๒๕๖๐.

คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, สำนักงาน. “Resource Center for Sustainable Development Bonds”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<https://www.sec.or.th/th/pages/lawandregulations/resourcecenter.aspx>, ๒๕๖๓.

คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, สำนักงาน. “ก.ล.ต. เปิดแผนยุทธศา ๓ ปี สอดรับบริบทที่เปลี่ยนแปลง ตอบโจทย์ทุกภาคส่วนและประเทศชาติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

https://www.sec.or.th/TH/Pages/News_Detail.aspx?SECID=7991. ๒๕๖๓.

คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, สำนักงาน. “ก.ล.ต. ส่งเสริมหุ้นกู้เพื่อสิ่งแวดล้อม พัฒนาสังคม และความยั่งยืน โดยยกเว้นค่าธรรมเนียมไฟลิ่งถึง พ.ค. ๒๕๖๓”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : https://www.sec.or.th/TH/Pages/News_Detail.aspx?SECID=7463. ๒๕๖๓.

คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, สำนักงาน. “ก.ล.ต. ท้าหรือตลาดหลักทรัพย์ ลักเซมเบิร์ก เตรียมประยุกต์แนวทางจัดตั้งแพลตฟอร์มข้อมูลด้านตราสารยั่งยืนในไทย และการสร้างความเชื่อมโยงโดยนำหลักทรัพย์ของบริษัทไทยไปเสนอขายในตลาดหลักทรัพย์ ลักเซมเบิร์ก”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

https://www.sec.or.th/TH/Pages/News_Detail.aspx?SECID=7957&NewsNo=21&NewsYear=2563&Lang=TH&fbclid=IwAR3OsyIkGTXmMjTxxvBB2DR_3TnNawi8VfFZccfByO6rqkghgDHTWV3lzB7fM, ๒๕๖๓.

คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, สำนักงาน. “คู่มือจัดทำแบบแสดงรายการข้อมูล แบบ ๕๖-๑ แบบ ๖๙-๑”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://capital.sec.or.th/webapp/nrs/data/6153s>. ๒๕๕๖.

- คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์,สำนักงาน. “แนวโน้มและทิศทางการขับเคลื่อน “ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน” ในตลาดทุนไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.sec.or.th/Documents/Seminar/Attach/6/Panel%20Session%20Ms.%20Ruenvadee%20Suwanmongkol.pdf>. ๒๕๖๒.
- คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์,สำนักงาน. “รายชื่อผู้ประกอบการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลการลงทุน (I Code)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.sec.or.th/cgthailand/th/pages/rulesregulation/icodelists.aspx>. ๒๕๖๒.
- คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์,สำนักงาน. “หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี ๒๕๖๐”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/Documents/Regulation/CGCode.pdf>. ๒๕๖๓.
- คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์,สำนักงาน. “หลักธรรมาภิบาลการลงทุนสำหรับผู้ลงทุนสถาบัน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/Documents/ICode/ICodeBookTH.pdf>. ๒๕๖๓.
- จอมขวัญ คงสกุล. “ลงทุนอย่างยั่งยืนด้วยแนวทาง ESG”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.sec.or.th/TH/Template3/Articles/2562/281162-ESG-1.pdf>, ๒๕๖๒.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. “Sustainability Banking กลไกสำคัญสร้างความยั่งยืนแก่เศรษฐกิจ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.setsustainability.com/download/3rc8z51t4eunqb2>, ๒๕๖๑.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. “UN ประกาศตลาดหลักทรัพย์ไทย คว้ารางวัล Market Transparency Award หนึ่งเดียวในกลุ่มตลาดเกิดใหม่และเอเชีย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.set.or.th/set/newsdetails.do?newsId=15404245894961&sequence=2018094487&language=th&country=TH>. ๒๕๖๑.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. “การเข้าร่วมใน UN Sustainable Stock Exchanges Initiative”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.set.or.th/th/about/sustainable/sustainable_p1.html?printable=true. ๒๕๖๓.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. “การเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนของธุรกิจ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.setsustainability.com/page/esg-disclosure>. ๒๕๖๓.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. “สรุปสถิติสำคัญของตลาดหลักทรัพย์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.set.or.th/th/market/market_statistics.html. ๒๕๖๓.

- ตลาดตราสารหนี้ไทย,สมาคม. “หลักการของอนุสัญญาเพื่อสิ่งแวดล้อม”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.icmagroup.org/assets/documents/Regulatory/Green-Bonds/Translations/2018/Thai-2018-06.pdf>, ๒๕๖๑.
- “เทรนด์ ESG นำจับตามองในปี ๒๐๒๐”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.sdperspectives.com/next-gen/esg-trends-2020-ok/>, ๒๕๖๓.
- “ไทยพร้อมมี ‘พ.ร.บ.โลกร้อน’ ผลิตปลายปี ’๖๓ บังคับใช้เป็นประเทศต้น ๆ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.tei.or.th/th/highlight_detail.php?event_id=381, ๒๕๖๒.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. “การธนาคารเพื่อความยั่งยืน ไม่ได้เป็นเพียงคำที่ดูดี แต่จะดีต่อธุรกิจสถาบันการเงินและสังคมในระยะยาว”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_21_Aug2019.aspx. ๒๕๖๒.
- “แนวทางการลงทุนอย่างรับผิดชอบ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.gpf.or.th/thai2019/4Responsible_Investor/main.php?page=8&menu=investres. ๒๕๖๓.
- บริษัท ป่าสาละ จำกัด. “ธนาคารที่ยั่งยืนคืออะไร”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.facebook.com/SalForestCo/posts/1041132936032374/>. ๒๕๖๓.
- ปัทม์ พัฒนศิริ. “Green Bond: การลงทุนทางเลือกเพื่อธรรมชาติ?”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.scbeic.com/th/detail/product/6635>. ๒๕๖๓.
- สฤณี อาชวานันทกุล. “สถานการณ์ “ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่รับผิดชอบต่อสังคม” ในไทย ณ ต้นปี ๒๕๖๒”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.salforest.com/blog/responsible-lending-2019-updates>. ๒๕๖๒.
- สรรพากร,กรม. “ข้อหารือภาษีอากรที่ ๐๗๐๒/๓๒๐๖”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.rd.go.th/publish/26816.0.html>, ๒๕๖๑.
- “เส้นทางสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ: บทเรียนจากเทศถึงไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.salforest.com/blog/low-carbon-bau>, ๒๕๖๒.
- “เสวนาการเงินที่ยั่งยืน (๑) : “สู่การธนาคารที่ยั่งยืน บางบทเรียนของธนาคารไทย””. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://thaipublica.org/2015/08/sustainable-banking-1/>. ๒๕๕๘.
- องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน). “GREENHOUSE GAS MANAGEMENT TOOL AND REPORTING”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.setsustainability.com/download/2867lrx5cjujfnq>, ๒๕๖๓.
- องค์การสหประชาชาติในประเทศไทย. “เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.un.or.th/th/sdgs/>, ๒๕๖๓.
- องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน). “กลไกราคาเพื่อลดปัญหาโลกร้อน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://carbonmarket.tgo.or.th/document/list/list.pnc>. ๒๕๖๑.

- องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน). “ตลาดคาร์บอนคืออะไร”. (ออนไลน์).
เข้าถึงได้จาก : http://carbonmarket.tgo.or.th/concept_market/list/list.pnc. ๒๕๖๓.
- องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน). “แผนปฏิบัติการ ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔) และแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER6/DRAWER017/GENERAL/DATA000/00000176.PDF>, ๒๕๖๐.
- “เอกชนผนึกกำลังร่วมชวชน “ถึงเวลา เต็มโต ร่วมกัน” ขับเคลื่อนประเทศยั่งยืนทุกมิติ”. (ออนไลน์).
เข้าถึงได้จาก : <https://siamrath.co.th/n/118658>, ๒๕๖๒.
- “ACMF จับมือสมาคมตลาดทุนระหว่างประเทศออกเกณฑ์อาเซียนกรีนบอนด์”. (ออนไลน์). เข้าถึง
ได้จาก : https://www.sec.or.th/TH/Pages/News_Detail.aspx?SECID=6635, ๒๕๖๐.
- “Green Bond: การลงทุนทางเลือกเพื่อธรรมชาติ?”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<https://www.scbeic.com/th/detail/product/6635>, ๒๕๖๓.
- “ESG Disclosure เครื่องมือสร้างคุณภาพตลาดทุน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
https://www.set.or.th/th/about/sd_report/2016/index.html#24/z, ๒๕๖๓.
- “SET SD Forum (2) จับตาดตลาดทุนโลกตื่นออกกฎบังคับเปิดเผยข้อมูลคาร์บอนฯ ตลท.-ก.ล.ต. หนุน
บจ. รายงาน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://thaipublica.org/2017/04/set-sd-forum-2-ghg>, ๒๕๖๓.
- “Sustainable Banking ... อีกหนึ่งกลไกหยุดภาวะโลกร้อน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<https://kmc.exim.go.th/detail/20190927190855/20200115141020>, ๒๕๖๓.
- “Sustainability Index”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<https://www.setsustainability.com/page/sustainability-index>, ๒๕๖๓.
- “๒ แบงก์ไทยนำทีม บูรณาการหลักเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและธรรมาภิบาล สู่ความยั่งยืน”.
(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
http://www.wwf.or.th/our_news/publication/news/?uNewsID=351851. ๒๕๖๓.

ภาษาต่างประเทศ

Journals

- Bank of England. “Topical article The Bank of England’s response to climate change”, Quarterly Bulletin 2017 Q2. 2017. p.102.
- “Climate Change and Financial Risk”, Finance and Development. December 2019. p.27.
- Robyn Clark, James Reed, Terry Sunderland. “Bridging funding gaps for climate and sustainable development: Pitfalls, progress and potential of private finance”, Land Use Policy. Volume 71, February 2018. p. 335 - 346.

Research

Hortense Bioy and Elizabeth Stuart . “Investing in Times of Climate Change? An Expanding Array of Choices for Climate-Aware Investors”. Report, Morningstar Manager Research, 2020.

Kathrin Berensmann, Nannette Lindenberg. “Green Finance: Actors, Challenges and Policy Recommendations”. Briefing Paper German Development Institute / Deutsches Institut für Entwicklungspolitik (DIE), 2016.

Matthew E. Kahn. “Long-Term Macroeconomic Effects of Climate Change: A Cross-Country Analysis”. USC Dornsife Institute for New Economic Thinking Working Paper No. 19-13, Institute for New Economic Thinking, 2019.

“Q2-2020 in Review Fund Industry”. Report, Morningstar, 2020.

Non-Published Document

EY. “ASEAN Sustainable Finance Report (Draft Final Report)”. Documents of ACMF Deputies’ Meeting, 2020.

Electronic Data Base

“About the PRI”. (Online). Available : <https://www.unpri.org/pri/about-the-pri>, 2020.

“Accelerating Financial Centre Action on Sustainable Development”. (Online). Available : http://unepinquiry.org/wp-content/uploads/2017/12/Accelerating_Financial_Centre_Action_on_Sustainable_Development.pdf, 2017.

“Action Plan on Climate Change Adaptation and Resilience”. (Online). Available : <http://documents.worldbank.org/curated/en/519821547481031999/The-World-Bank-Groups-Action-Plan-on-Climate-Change-Adaptation-and-Resilience-Managing-Risks-for-a-More-Resilient-Future.pdf>, 2019.

“ActNow”. (Online). Available : <https://www.un.org/en/actnow/>, 2020.

“An evolving industry: Future-proofing the investment strategy”. (Online). Available : <https://www.unpri.org/asset-owners/an-evolving-industry-future-proofing-the-investment-strategy/407.article>, 2018.

“China Green Bond Market 2016”. (Online). Available : <https://www.climatebonds.net/files/reports/sotm-2016-a4-en.pdf>, 2017.

“China Green Bond Market 2018”. (Online). Available : <https://www.arx.cfa/-/media/regional/arx/post-pdf/2019/04/18/china-green-bond-market-in-2018.ashx>, 2019.

- “Climate Bonds Standard & Certification Scheme”. (Online). Available :
<https://www.climatebonds.net/files/files/Climate%20Bonds%20Standards%20and%20Certification%20Scheme%20Brochure%202018.pdf>, 2020.
- “Climate change focus report 2019”. (Online). Available :
<https://www.centralbanking.com/content-hub/climate-change-focus-report-2019-4250986>, 2019.
- “Climate impacts 'to cost world \$7.9 trillion' by 2050, analysis shows”. (Online). Available : <https://www.japantimes.co.jp/news/2019/11/20/world/science-health-world/climate-cost-trillion-2050/#.XLDqHXduJPZ>, 2020.
- “Climate-Related Risk Disclosure Under U.S. Securities Laws”. (Online). Available : <https://fas.org/sgp/crs/misc/IF11307.pdf>, 2020.
- “Companies Act 2006 (Strategic Report and Directors’ Report) Regulations 2013”. (Online). Available : <https://www.cdsb.net/what-we-do/reporting-policy/uk-mandatory-ghg-reporting-qa>, 2020.
- “DJSI/CSA Annual Review 2019”. (Online). Available : <https://www.robecosam.com/csa/csa-resources/djsi-csa-annual-review-2019.html>, 2019.
- “ESG DISCLOSURES IN ASIA PACIFIC”. (Online). Available : <https://www.cfainstitute.org/-/media/documents/article/position-paper/esg-disclosures-apac.ashx>, 2019.
- “EU Action Plan on Sustainable Finance: Progress and Next Steps”. (Online). Available : <https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupMeetingDoc&docid=35651>, 2019.
- “Exchange Seeks Views on Strengthening ESG Rules and Publishes Guidance Materials on ESG and Gender Diversity”. (Online). Available : https://www.hkex.com.hk/News/News-Release/2019/1905172news?sc_lang=en, 2019.
- “Final report: Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosure, Online”. (Online). Available : <https://www.fsb-tcfd.org/wp-content/uploads/2017/06/FINAL-2017-TCFD-Report-11052018.pdf>, 2017.
- “Fiscal Monitor: How to Mitigate Climate Change”. (Online). Available : <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2019/10/16/Fiscal-Monitor-October-2019-How-to-Mitigate-Climate-Change-47027>, 2019.
- “Global Climate Risk Index 2020”. (Online). Available : <https://www.germanwatch.org/en/17307>, 2020.

- “How will ESG performance shape your future?”. (Online). Available :
https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/assurance/assurance-pdfs/ey-global-institutional-investor-survey-2020.pdf.
- “IMF Says Carbon Tax Is Most Powerful Way to Fight Climate Crisis”. (Online). Available :
<https://www.ecowatch.com/carbon-tax-imf-2640931703.html?rebelltitem=1#rebelltitem1>, 2019.
- “Managing financial risks from climate change”. (Online). Available :
https://bnmclimatechange.com/wp-content/uploads/2019/10/PD4_Practical-Experiences_StandardChartered_Adityadeb.pdf, 2019.
- “Refinitiv announces the launch of the Future of Sustainable Data Alliance”. (Online). Available : <https://www.refinitiv.com/en/media-center/press-releases/2020/january/refinitiv-announces-the-launch-of-the-future-of-sustainable-data-alliance>, 2020.
- “Roadmap for a Sustainable Financial System”. (Online). Available :
https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/22282/Roadmap_Sustainable_Financial_System_ES.pdf?sequence=1, 2017.
- “Roadmap for a Sustainable Financial System”. (Online). Available :
https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/22283/Roadmap_Sustainable_Financial_System.pdf?sequence=1&isAllowed=y, 2017.
- “SDG Index and Dashboards”. (Online). Available : <https://dashboards.sdgindex.org/#/THA>, 2019.
- “Sustainable Finance”. (Online). Available :
<https://www.luxembourgforfinance.com/en/publications/publications/>, 2020.
- “Sustainability Reporting Guide”. (Online). Available :
https://www.bursamalaysia.com/sites/5bb54be15f36ca0af339077a/content_entry5ce3b5005b711a1764454c1a/5ce3c83239fba2627b286508/files/bursa_malaysia_sustainability_reporting_guide-final.pdf?1570701456, 2015.
- “Sustainability Reporting - Progress and Challenges”. (Online). Available :
<https://api2.sgx.com/sites/default/files/2019-12/Sustainability%20Reporting%20-%20Progress%20and%20Challenges.pdf>, 2019.
- “Ten years after the Stern Review on the Economics of Climate Change: Looking Back, Looking Forward”. (Online). Available :
<https://www.ncl.ac.uk/media/wwwnclacuk/universityevents/files/Lord%20Stern%20Lecture%20Slides.pdf>, 2017.

- “The ESG Data Challenge”. (Online). Available : <https://www.ssga.com/investment-topics/environmental-social-governance/2019/03/esg-data-challenge.pdf>, 2018.
- “The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2017”. (Online). Available : <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2017/10/the-kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.html>, 2017.
- “The Paris Agreement”. (Online). Available : <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement>, 2020.
- “The UN-Convened Net-Zero Asset Owner Alliance”. (Online). Available : <https://www.allianz.com/en/sustainability/low-carbon-economy/climate-change/net-zero-asset-owner-alliance.html>, 2020.
- “Tracking the growth of green bonds”. (Online). Available : <https://www.refinitiv.com/perspectives/market-insights/tracking-the-growth-of-green-bonds/>, 2019.
- “UK Climate Change Risk Assessment 2017: Evidence Report”. (Online). Available : <https://www.theccc.org.uk/wp-content/uploads/2016/07/UK-CCRA-2017-Chapter-6-Business-and-industry.pdf>, 2017.
- “World Economic Forum Annual Meeting”. (Online). Available : <https://www.weforum.org/events/world-economic-forum-annual-meeting-2020>, 2020.
- “World’s Largest Pension Fund Gains on Stocks, Foreign Debt”. (Online). Available : <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-02-07/world-s-largest-pension-fund-sees-gain-on-stocks-foreign-bonds>, 2020.
- “2019 Status Report: Task Force on Climate-related Financial Disclosures: Status Report”. (Online). Available : <https://www.fsb-tcfd.org/publications/tcfd-2019-status-report/>, 2019.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

เรื่อง บทบาทของภาคการเงินต่อการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อการศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่นที่ ๖๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการของภาคการเงินในปัจจุบันที่ทำให้ไม่เกิดการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเพียงพอ

๒. เพื่อศึกษาแนวทางในการขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแลในภาคการเงิน และองค์กรอื่น ที่ส่งผลให้ภาคธุรกิจลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ทำให้เกิดโลกร้อน และช่วยให้ประเทศไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ตามเป้าหมายต่อไป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาสละเวลาให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ยศ ชื่อ-สกุล.....
ตำแหน่ง.....
วุฒิการศึกษาสูงสุด.....
สถานที่ทำงาน.....
โทรศัพท์.....อีเมล.....

ตอนที่ ๒ สภาพปัญหา และความจำเป็นในการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

World Economic Forum (WEF) 2019 Risk report ระบุให้ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ทั้งในด้านความรุนแรงของภัยพิบัติ ความล้มเหลวจากการร่วมกันลดปัญหา และปัญหาอื่นที่ตามมาจากการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลก เป็นความเสี่ยงที่สูงที่สุดของโลกในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ แม้ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย ได้ตั้งเป้าหมายร่วมกันขึ้นพื้นฐานที่จะรักษาการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้ต่ำกว่า ๒ องศาเซลเซียส ตามข้อตกลงปารีสตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๘ แต่ที่ประชุม UN Climate Action ระบุปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่โลกปล่อยยังคงเพิ่มสูงขึ้น และไม่มีที่ท่าจะลดลง ในรอบ ๔ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๒) ดังนั้น หากปล่อยให้การพลาดค้ำประกันและเป้าหมายแบบนี้ไว้ต่อไป ความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตและความเสียหายของโลกก็จะมีมากขึ้น ทุกภาคส่วนจึงควรตระหนัก และช่วยกันแก้ไข

สำหรับภาคการเงินของไทย หน่วยงานกำกับดูแลต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้ และได้มีการรณรงค์ให้บริษัทจดทะเบียนให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Environment, Social and Governance หรือ ESG) มาโดยตลอด โดยเน้นมาตรการเชิงสมัครใจ และการคำนึงถึง ESG ในภาพรวม เช่น การให้ความรู้ การกำหนดแนวปฏิบัติ การเปิดเผยข้อมูล การให้รางวัลต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม บริษัทในภาคธุรกิจทั่วไป

ส่วนมากยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา ยังมีได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นำไปสู่การลดปัญหาโลกร้อนอย่างจริงจัง ขาดการวัดความเสี่ยง การวัดผลกระทบของการดำเนินการ การรวบรวมความคืบหน้าของการดำเนินการในภาพรวม

เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนผลักดันให้ภาคธุรกิจไทยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแก้ปัญหาโลกร้อนได้อย่างจริงจัง ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการของภาคการเงินในปัจจุบันที่ทำให้ไม่เกิดการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเพียงพอ มีในประเด็นใดบ้าง

๒.๑ .....

.....

๒.๒ .....

.....

๒.๓ .....

.....

ตอนที่ ๓ ท่านคิดว่า แนวทางการดำเนินการของภาคการเงิน เช่น หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงิน ธนาคารพาณิชย์ และผู้ลงทุน ในการช่วยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของภาคธุรกิจ เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ทำให้เกิดโลกร้อน มีในประเด็นใดบ้าง

๓.๑ .....

.....

๓.๒ .....

.....

๓.๓ .....

.....

ตอนที่ ๔ ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)

.....
.....
.....

วันที่สัมภาษณ์..... เวลา.....

นางวรรษญา ศรีมาจันทร์
นักศึกษาหลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางวรัชญา ศรีมาจันทร์
วัน เดือน ปี เกิด ๗ มีนาคม ๒๕๐๘
การศึกษา ปริญญาบัญชีบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๒๘
M.M.J.L. Kellogg School of Management, Northwestern University
พ.ศ. ๒๕๓๒

ประวัติการทำงานโดยย่อ

๒๕๓๕ - ปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
ม.ค. ๒๕๖๐ - มิ.ย. ๒๕๖๒ ผู้ช่วยเลขาธิการอาวุโส สายประสิทธิภาพองค์กร
ก.ย. ๒๕๕๘ - ธ.ค. ๒๕๕๙ ผู้ช่วยเลขาธิการอาวุโส สายกำกับบริษัทจดทะเบียนและบรรษัทภิบาล
ส.ค. ๒๕๕๘ ผู้ช่วยเลขาธิการ สายกำกับบริษัทจดทะเบียนและบรรษัทภิบาล
ก.ค. ๒๕๕๒ - ก.ค. ๒๕๕๘ ผู้ช่วยเลขาธิการ สายพัฒนาและป้องปราม
ส.ค. ๒๕๕๐ - มิ.ย. ๒๕๕๒ ผู้อำนวยการฝ่าย ฝ่ายตรวจสอบตลาดทุน
ต.ค. ๒๕๔๗ - ก.ค. ๒๕๕๐ ผู้อำนวยการฝ่าย ฝ่ายตรวจสอบและคดี
ม.ค. ๒๕๔๖ - ก.ย. ๒๕๔๗ ผู้อำนวยการฝ่าย ฝ่ายจดทะเบียนหลักทรัพย์
ต.ค. ๒๕๔๑ - ธ.ค. ๒๕๔๕ รองผู้อำนวยการฝ่าย ฝ่ายจดทะเบียนหลักทรัพย์
มี.ค. ๒๕๓๙ - ก.ย. ๒๕๔๑ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย ฝ่ายกำกับธุรกิจหลักทรัพย์
พ.ค. ๒๕๓๕ - ก.พ. ๒๕๓๙ หัวหน้าผู้วิเคราะห์ / ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย ฝ่ายจดทะเบียนหลักทรัพย์
พ.ย. ๒๕๓๒ - พ.ค. ๒๕๓๕ ผู้วิเคราะห์ ฝ่ายกำกับธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย
ก.ค. ๒๕๓๑ - ต.ค. ๒๕๓๒ เจ้าหน้าที่สินเชื่อ ธนาคารเชส แมนฮัตตัน สาขา กรุงเทพฯ

ตำแหน่งปัจจุบัน รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

เรื่อง บทบาทของภาคการเงินต่อการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผู้วิจัย นางวรัชญา ศรีมาจันทร์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ตำแหน่ง รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์มีผลต่อการเพิ่มขึ้นอุณหภูมิของโลก อุณหภูมิที่สูงขึ้น ระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น และการไหลเวียนของชั้นบรรยากาศ (atmosphere dynamics) ที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดปรากฏการณ์หลากหลาย เช่น พายุทอร์นาโด คลื่นแรงโน้มถ่วง พายุหมุนเขตร้อน ให้ความเป็นไปได้ที่สภาพอากาศเลวร้ายจะเกิดขึ้นถี่และรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งอันตรายมากขึ้น โดย World Economic Forum (WEF) 2019 Risk report ระบุให้ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ทั้งในด้านความรุนแรงของภัยพิบัติ ความล้มเหลวจากการร่วมกันลดปัญหา และปัญหาอื่นที่ตามมาจากการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลก เป็นความเสี่ยงที่สูงที่สุดของโลกในยุคปัจจุบัน

แม้ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งไทย ได้ตั้งเป้าหมายร่วมกันขึ้นพื้นฐานที่จะรักษาการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้ต่ำกว่า ๒ องศาเซลเซียส และในขณะเดียวกัน กำหนดเป้าหมายที่สูงขึ้นไว้ควบคู่กันว่าจะพยายามรักษาการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้น้อยลงไปอีกจนถึงต่ำกว่า ๑.๕ องศาเซลเซียส ตามข้อตกลงปารีสตั้งแต่ปี ๒๐๑๕ แล้ว แต่ที่ประชุม UN Climate Action ระบุปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่โลกปล่อยยังคงเพิ่มสูงขึ้น และไม่มีทีท่าจะลดลง ในรอบ ๔ ปีที่ผ่านมา (๒๐๑๖ - ๒๐๑๙) อุณหภูมิโลกร้อนทะลุสถิติถึง ๔ ครั้ง ซึ่งองค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (World Meteorological Organization หรือ WMO) วิเคราะห์ว่า ภายในศตวรรษนี้ อุณหภูมิโลกจะสูงขึ้นอีก ๓ - ๕ องศาเซลเซียส หากปล่อยให้การปลดปล่อยและเป้าหมายแบบนี้ไว้ต่อไป ความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตและความเสียหายของโลกก็จะมีมากขึ้น บันทึบเศรษฐกิจประเทศในระดับกว้าง กระทบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่ ทุกภาคส่วนจึงควรตระหนัก และช่วยกันแก้ไข ทั้งนี้ จากรายงานขององค์กร Germanwatch ได้ระบุว่าประเทศไทยติดอันดับ ๑๐ ของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศรุนแรงที่สุดในโลกในปี ๒๐๑๙

ภาคการเงินถือเป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจที่สามารถมีส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สร้างผลกระทบต่อการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ โดยมีกรอบความตกลงร่วมมือระหว่างประเทศของภาคการเงินหลายระดับในการที่จะแก้ปัญหาเรื่องดังกล่าว เช่น

- United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง UNEP และภาคธุรกิจการเงิน ในการสนับสนุนให้การให้เงินทุนต่าง ๆ แก่ภาคธุรกิจ เป็นไปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- Financial Stability Board (FSB) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินของประเทศพัฒนาแล้ว ได้จัดตั้ง Task Force on Climate-related Financial Disclosures

(TCFD) กำหนดมาตรฐานเชิงสมัครใจสำหรับบริษัทต่าง ๆ ในการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ต่อผู้ลงทุน ผู้ให้กู้ยืมเงิน บริษัทประกัน และผู้มีส่วนได้เสียอื่น

สำหรับภาคการเงินของไทย หน่วยงานกำกับดูแลต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้ และได้มีการรณรงค์ให้บริษัทจดทะเบียนให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Environment, Social and Governance หรือ ESG) มาโดยตลอด โดยเน้นมาตรการเชิงสมัครใจ และการคำนึงถึง ESG ในภาพรวม เช่น การให้ความรู้ การกำหนดแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูล การให้รางวัลต่าง ๆ ซึ่งผลการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่า ในปี ๒๐๑๙ มีบริษัทจดทะเบียนไทยอยู่ใน Dow Jones Sustainability Indices (DJSI) ถึง ๒๐ บริษัท สูงสุดในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม บริษัทในภาคธุรกิจทั่วไปส่วนมากยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา ยังมีได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นำไปสู่การลดปัญหาโลกร้อนอย่างจริงจัง ดังนั้น จึงสมควรมีการวิจัยศึกษา เพื่อนำมาใช้ประกอบการเสนอแนะนโยบายในการขับเคลื่อนให้ภาคธุรกิจไทยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง แก้ปัญหาโลกร้อนได้อย่างจริงจัง และสามารถส่งมอบโลกที่ชนรุ่นหลัง รวมทั้งสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ด้วยคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษามาตรฐาน และแนวทางการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของภาคการเงิน ในระดับสากล
๒. เพื่อสำรวจ และวิเคราะห์ข้อจำกัดของการดำเนินการปัจจุบัน ที่ยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคธุรกิจอย่างเพียงพอ
๓. เพื่อเสนอแนะนโยบายมาตรการในการขับเคลื่อนของหน่วยงานกำกับดูแลในภาคการเงิน และองค์กรอื่น เพื่อให้ภาคธุรกิจลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ทำให้เกิดโลกร้อน และช่วยให้ประเทศไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ตามเป้าหมายต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด/หลักการระดับยุทธศาสตร์ โดยจะไม่ลงลึกในรายละเอียดการปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ กระบวนการและรูปแบบการกำหนดแนวคิด ที่ช่วยขับเคลื่อนให้ภาคธุรกิจตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และนำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรม พร้อมกันนี้ การวิจัยและการเสนอข้อเสนอนี้ จะเน้นเฉพาะการดำเนินการของภาคการเงิน เช่น หน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงิน ธนาคารพาณิชย์ ผู้ลงทุน ในการช่วยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมของภาคธุรกิจ โดยจะไม่ไปถึงการควบคุมมลพิษ สิ่งแวดล้อม ที่กำหนดตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานอื่น นอกเหนือภาคการเงิน ทั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บริษัทที่มีหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ บริษัทที่ออกตราสารการเงิน สำหรับในส่วนบริษัททั่วไป จะศึกษาผ่านธนาคารพาณิชย์ /สถาบันการเงิน \

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา ซึ่งศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ โดยการค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ จากนโยบายการดำเนินงานของหน่วยงานกำกับดูแลในต่างประเทศ บทความทางวิชาการ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และศึกษาข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินไทย บริษัทจดทะเบียน ผู้ลงทุนสถาบัน สถาบันการเงิน และองค์กรที่เกี่ยวข้องรวม ประมาณ ๕ - ๑๐ คน รวมทั้งใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ เพื่อนำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. แนวทางการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของภาคการเงิน

การผลักดันในระดับสากลที่ร่วมกันช่วยแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น การส่งเสริมให้เปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตามคำแนะนำของ TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosure) ซึ่งมุ่งหวังให้นักลงทุนมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนอย่างเพียงพอ การสนับสนุนให้ใช้ตราสารหนี้สีเขียวอย่างแพร่หลายด้วยการจัดทำมาตรฐานการเสนอขายตราสารหนี้สีเขียวในอาเซียนเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักลงทุน การออกหลักกำกับดูแลนักลงทุนสถาบันเพื่อเป็นมาตรฐานของนักลงทุนสถาบันให้ลงทุนด้วยความรับผิดชอบต่อลูกค้าโดยคำนึงถึง ESG การจัดตั้งเครือข่ายกลุ่มธนาคารเพื่อความยั่งยืนที่มุ่งเน้นการปรับแนวคิดและกระบวนการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงินให้คำนึงถึง ESG มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ สำหรับภาคการเงินของไทย พบแนวทางการขับเคลื่อนจากฝั่งบริษัทจดทะเบียน ผู้ลงทุน และสถาบันการเงิน เช่น การกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนตามเกณฑ์ที่กำหนด โครงการประกาศเจตนารมณ์แนวปฏิบัติ "การระงับลงทุน" ในบริษัทจดทะเบียนที่มีประเด็นปัญหา ESG การสนับสนุนแนวคิดเรื่องการธนาคารเพื่อความยั่งยืน และการจัดให้มีระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น

๒. วิเคราะห์ข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคธุรกิจอย่างเพียงพอ

๒.๑ ข้อมูลที่เปิดเผยเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยส่วนใหญ่ยังไม่มีคุณภาพที่ดีพอ เนื่องจากการออกข้อบังคับของ ก.ล.ต. ที่ให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนเป็นเพียงหลักการอย่างกว้าง อีกทั้ง ก.ล.ต. ยังไม่ได้เข้มข้นในคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลเท่าไรนัก ทำให้พบความเหลื่อมล้ำของระดับการเปิดเผยข้อมูล จึงทำให้ข้อมูลที่เปิดเผยอยู่ในปัจจุบันโดยส่วนใหญ่อาจไม่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจเพียงพอ รวมทั้งไม่สามารถเปรียบเทียบระหว่างกันได้

๒.๒ บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นถึงผลประโยชน์ระยะยาวในการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตให้มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีความเชื่อว่าหากต้องการจัดให้มีแผนการดำเนินธุรกิจโดยมุ่งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น อาจทำให้มีต้นทุนในการทำธุรกิจที่

สูงขึ้นซึ่งต่างจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอันมุ่งมองไปที่ผลกระทบทางการเงินในระยะยาว ส่งผลให้บริษัทจดทะเบียนขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติสู่ความยั่งยืน

๒.๓ อาชีพของผู้ให้คำปรึกษาในประเทศไทยยังไม่เป็นที่แพร่หลายเมื่อเทียบกับประเทศผู้นำการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างในแถบยุโรป ต้นทุนในการว่าจ้างเพื่อขอรับคำปรึกษาจึงค่อนข้างสูง นอกจากนี้ พบว่าฝั่งสถาบันการเงินทั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจและธนาคารพาณิชย์ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอในการประเมินความเสี่ยงและความคุ้มค่าของโครงการสีเขียว จึงเกิดคำถามว่า ความพร้อมของผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านความยั่งยืนนั้น มีมากน้อยเพียงใด

๒.๔ กรอบความคิด (Mindset) ของผู้ลงทุนไทยส่วนใหญ่มุ่งหาผลตอบแทนระยะสั้น ไม่สนใจระยะยาว ทำให้ยังไม่เห็นการลงทุนเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจ เมื่ออุปสงค์ด้านผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ยั่งยืนยังมีไม่มาก ทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจต่อฝั่งผู้ออก

๒.๕ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย อันเกิดจากปัญหาการขาดแคลนนักวิเคราะห์ด้านความยั่งยืนแล้ว และยังขาดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นข้อจำกัดขององค์ความรู้ในการสร้างกรอบมาตรฐานเชิงวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้คำนวณผลกระทบต่อทางการเงินและผลการดำเนินงานของธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๒.๖ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่งเริ่มก่อตัวเป็นรูปธรรมในช่วงปีที่ผ่านมา ซึ่งถือว่าเป็นระยะเริ่มแรก และอยู่ในระดับนโยบาย ทำให้การหวังผลสัมฤทธิ์ อาจต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งกว่าจะเห็นการนำไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

๒.๗ การขาดเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน จึงไม่ดึงดูดฝั่งบริษัทให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

๑. การสร้างการตกลงร่วมพัฒนาอนุกรมวิธานสีเขียว (Green taxonomy) โดยฉีกกำลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการสร้างมาตรฐานด้านคำจำกัดความด้านการเงินที่ยั่งยืน มุ่งหวังช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นความชัดเจนเมื่อพูดถึงแนวทางปฏิบัติหรือผลิตภัณฑ์

๒. หน่วยงานกำกับดูแลควรพัฒนาเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยมุ่งเน้นเรื่องคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเดียวกันที่ใช้กับบริษัททุกแห่ง อันช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความเท่าเทียมและสร้างความเข้าใจให้ตั้งบนพื้นฐานเดียวกันต่อไป รวมถึงสามารถนำมาใช้อ้างอิงและเทียบเคียงถึงประสิทธิภาพของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเดียวกันได้ ทั้งนี้ การเปิดเผยข้อมูลเป็นผลหลังจากที่บริษัทได้ตัดสินใจลงมือจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแล้ว ดังนั้น หน่วยงานกำกับดูแลควรหาวิธีการสร้างความตระหนักรู้ เพื่อให้บริษัทเห็นความสำคัญว่าปัญหาดังกล่าวเป็นความเสี่ยงที่กระทบกับธุรกิจจริง ๆ และอยากปฏิบัติดีด้วยตนเอง

๓. หน่วยงานกำกับดูแลควรเป็นตัวเชื่อมกลางระหว่างภาคธุรกิจที่จัดทำและเปิดเผยข้อมูลกับผู้ลงทุน เพื่อช่วยลดช่องว่างของความคาดหวังจากแต่ละฝ่าย ในการพัฒนาตัวชี้วัดและเครื่องมือประเมินผลการดำเนินงานที่มีมาตรฐานทางวิทยาศาสตร์กับมิติการจัดการกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และควรติดตามพัฒนาการของตัวชี้วัดความสำเร็จดังกล่าวอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกณฑ์วิธีคิดดังกล่าวทันต่อยุคสมัย ซึ่งควรเป็นวิธีการที่เข้าใจง่าย ชัดเจน

๔. หน่วยงานกำกับดูแลควรส่งเสริมและผลักดันให้ผู้ลงทุนสถาบันต่าง ๆ นำแนวคิดการลงทุนที่ยั่งยืนไปเป็นกลยุทธ์ในการลงทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งการผลักดันดังกล่าวจะก่อให้เกิดอุปสงค์ด้านผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ยั่งยืน อันช่วยทำให้เกิดแรงจูงใจต่อฝั่งผู้ออก รวมถึงมีกระบวนการออกฉลากเขียวให้แก่ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ผ่านมาตรฐานเป็นไปตามคำนิยามที่ร่วมกันกำหนด (green taxonomy) เพื่อป้องกันการฟอกเขียว (green washing)

๕. หน่วยงานกำกับดูแลควรส่งเสริมตลาดคาร์บอนเครดิตโดยประสานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันลดข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ยังเป็นอุปสรรค รวมถึงส่งเสริมให้มีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สถาบันการเงินกล้าให้การสนับสนุนภาคเอกชนที่ต้องการลงทุนทำธุรกิจซื้อ-ขายคาร์บอนเครดิต ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดภาคเอกชนให้เข้ามาลงทุนมากยิ่งขึ้น